

Täysistunto

Torstai 7.2.2019 klo 16.01—20.03

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 20.03.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.01—16.01), toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.01—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (18.00—20.03).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Petteri Orpo
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
työministeri Jari Lindström
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys valtiovarainministeriön virkamiesraportista (Eero Heinäluoma sd)

Suullinen kysymys SKT 251/2018 vp

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Heinäluoma.

Keskustelu

16.02 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön virkajohto julkaisi oman puheenvuoronsa ajankohtaiseen talouskeskusteluun tällä viikolla, ja siinä pidetään tärkeänä, että julkiseen talouteen synnytetäisiin ylijäämää — ei pelkästään, että lopejetaan velkaantuminen, vaan tarvitaan ylijäämää.

Olemme tällä viikolla puhuneet paljon myös vanhustenhoidosta, ja on ollut iso toive eduskunnassa, että ikäihmisten hoivaan saataisiin lisää henkilökuntaa ja voisimme mahdollistaa inhimillisen vanhuuden Suomessa kaikille. No, nyt tässä VM:n virkaraportissa puhutaan kyllä ikääntymisestä, mutta siinä ei puhuta tästä hoivasta. Samaan aikaan siinä sanotaan, että olisi tarve tehdä 2 miljardin euron lisäsopeutus, ja sanotaan, että tämä voi tapahtua joko lisäleikkauksin tai sitten verotulojen lisäämisen kautta. Ministeri Orpo, hyväksyttekö tämän valtiovarainministeriön virkaraportin ehdotukset?

16.03 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma ottaa esille äärettömän tärkeän raportin. Mielestäni meidän pitää hyvin huolellisesti tutustua siihen, mitä maan parhaat julkisen talouden asiantuntijat lausuvat. Heillä on suuri huoli siitä, että vaikka me olemme nyt saaneet talouden kääntymään, päässeet julkisessa taloudessa tällä hetkellä plus miinus nolnaan, velkaantuminen on taitettu, niin huonommat ajat ovat selkeästi alkamassa. Ja kun meillä samaan aikaan pitäisi muun muassa huolehtia meidän vanhustistamme, mummojen ja vaarien hoidosta, ja monista muista tärkeistä yhteiskunnan tehtävistä, joissa kulut kasvavat, niin meillä on tiukka paikka. Siksi pitää tarkkaan miettiä, mihin resursseja suunnataan. Vanhustenpalveluihin meidän joka tapauksessa täytyy pistää lisää, mutta miten sitten rahoitetaan esimerkiksi tärkeät vanhustalvet ja niiden tarvitsemat lisäresurssit? Ensinnäkin, kun minun mielestäni me emme voi velkaantua, meillä on vaihtoehtona suunnata muualta resursseja. [Puhemies koputtaa] Veronkorotuksista virkaraportti sanoo, että liikkumavaraa ei juuri ole.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.05 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin kovin tarkasti ministerin vastauksen, mutta en kyllä löytänyt siitä vastausta. Kun kysyin, hyväksyttekö te tämän raportin ehdotukset 2 miljardin lisäsopeutuksesta, niin ette ottanut siihen kantaa. [Ben Zyskowitz: Ei hallituksella ole siihen kantaa!] Ja kun virkaraportti sanoo, että tässä tehdään tämä joko lisäsäästöin tai sitten lisätuloin, niin sekin on ihan relevantti kysymys, mitä kautta toimitaan. Nämä valinnathan eivät ole automaattisia. Ne ovat myös arvovalintoja: Mihin satsaamme? Miten muistamme ikäihmisiä? Miten pidämme lapsistamme huolta? Myös ne ovat arvovalintoja, miten verotulot kerätään.

Tuossa raportissa on käyty lävitse myös verotulovaihtoehtoja ja esitetään harkittavaksi, että yritysverotukseen liittyvistä tuista mahdollisimman suuressa määrin luovuttaisiin, varsinkin kun niillä ei ole kasvun ja työllisyyden kannalta hyviä vaikutuksia. Ja tähän listaan,

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

5 miljardin euron listaan, kuuluu sellaisiakin asioita kuin listaamattomien yhtiöiden verovapaudet osingoissa. Myös tämän hallituksen äskettäinen aikaansaannos yritysvähennyksestä on tässä listassa. [Puhemies koputtaa] Hyväksyttekö näihin puuttumisen?

16.06 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämä on tietysti hallituksen kyselytunti, ja puhutaan jo enemmän tulevaan vaalivuoteen liittyvistä linjauksista, mutta toki valtiovarainministerin roolissa mielelläni näitä asioita pohdin.

Ensinnäkin se, että meidän pitää jatkaa tiukkaa talouden linjaa, on fakta. Minusta se on oleellista, että me pystymme seuraavalla vaalikaudella pitämään huolta siitä hyvästä talouden ja työllisyyden kehityksestä, jota tämä hallitus on saanut aikaan muun muassa niillä teidän luettelemillanne asioilla, pitämällä tämän maan yrittäjäystävällisenä ja luomalla pohjan kasvulle, työpaikkojen syntymiselle — tämän kasvun ylläpito. Ilman kasvua me olemme takuuvarmasti niissä leikkauksissa, sopeutuksissa ja veronkorotuksissa, joista te puhutte.

Sinänsä minä hyväksyn sen linjan ja allekirjoitan sen täysin, mitä he kuvaavat tulevasta. Mutta minun mielestäni, ennen kuin puhutaan veronkorotuksista tai uusista leikkauksista, meidän pitää tehdä ohjelmat, jotka johtavat talouskasvun jatkumiseen ja [Puhemies koputtaa] hyvän työllisyyskehityksen jatkumiseen. Se on paras tie.

16.07 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvostettu valtiovarainvaliokunnan pitkäaikainen jäsen, edustaja Ala-Nissilä on lausunut tästä asiasta Twitterissä seuraavasti: ”Valtiovarainministerin puolue (Kok.) on luvannut poistaa jo varainsiirto-, perintö- ja lahjaveron sekä autoveron poistamista ja hulppeat tuloveronkevennykset, yhteensä 5 miljardia. Eläkeparannuksia kritisoidaan mutta veropopulismilla ei rajaa. #verot #Kokoomus #Keskusta.”

Puhemies! Minun täytyy sanoa, että olen kyllä hyvin paljon edustaja Ala-Nissilän kanssa samalla linjalla tässä. Jos ja kun meidän täytyy voida pitää hyvää huolta meidän vanhukstamme ja meidän lapsistamme, me tarvitsemme myös verotuloja, ja nyt on käynyt niin, että tämä hallitus on antanut kaikkein varakkaimmille veronkevennyksiä: miljoonaperintöjen verotusta on kevennetty, suurten metsäomistusten kevennyksiä. Jos vielä tulevaisuudessa mennään tälle linjalle, ministeri Orpo, miten luulette, löytyisikö mieluumminkin sydäntä pitää hyvää huolta lapsista ja vanhuksista?

16.08 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen hyvän veropolitiikan ansiosta — joka on ollut ennustettavaa ja joka on perustunut siihen, että olemme laskeneet työn verotusta ja yrittämisen verotusta, luoneet pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta — on luotu pohjaa talouskasvulle, kilpailukyvyille ja investoinneille. Sillä on saavutettu tulosta. Kyllä me osaamme tämän veropolitiikan, edustaja Viitanen. Me osaamme sen.

Mutta emme ole luvanneet perintöveron poistoa. Pidemmällä tähtäimellä se voisi olla hyvä. Emme ole luvanneet. Olavi Ala-Nissilä voi luvata, mitä hän haluaa. Varainsiirtoveron poisto voisi olla järkevää, mutta se veropohjan säilymisen vuoksi ei ole mahdollista tässä tilanteessa. Sen sijaan kuka täällä puhuu? Te olette luvanneet toisaalta miljardien lisämenot ennen kuin aloitte edes puhumaan vanhusten palveluista, miljardien lisämenot eri

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

puolille yhteiskuntaa, ja te puhutte ja peräänkuulutatte täällä vastuullista taloudenpitoa — te!

16.09 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo, minusta te ette nyt vastannut edustaja Viitasen kysymykseen, että mistä rahat näihin teidän kaikkiin miljardiveronalennuksiin kaivetaan. Toisin kuin te sanotte, itse asiassa siinä teidän omien virkamiesten laatimassa raportissa myös kritisoidaan tämän hallituksen veropolitiikkaa. Siellä on tehottomia veroetuja, joita te olette jakaneet omille etupiireillenne.

Silloin kun lapsiperheet tulivat kysymään, onko työttömien lapsilta pakko rajata varhaiskasvatusoikeutta, teidän vastauksenne oli, että kyllä, koska suurmetsänomistajat kävivät täällä ensin. [Keskustan ryhmästä: Heh heh heh! — Välihuutoja] Kun työttömät kysyivät, onko heiltä pakko neljännen kerran peräkkäin leikata, vastaus oli, että miljoonaperijät kävivät täällä ensin. Nyt kun ikäihmiset kysyvät, olisiko tällä maalla varaa siihen, että jokaisesta pidetään ihmisarvoisesti huolta, teidän vastauksenne on, että sijoittajat kävivät ensin — suurin piirtein sen rahan ensi vaalikaudelle te olette varanneet heille, mikä nyt tarvittaisiin tämän hoitajamitoituksen hoitamiseen.

Ministeri Orpo, onko teidän almanakassanne koskaan pienen ihmisen vuoro? [Markku Rossi: Nyt menee laukalle! — Ben Zyskowitz: Eihän tuossa ollut totuuden siementäkään!]

16.10 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Edustaja Lindtman, pienen ihmisen asia on meidän kaikkien asia, ja sitä hoidetaan parhaiten sillä, että me hoidamme hyvin meidän taloutta. Sitä hoidetaan parhaiten sillä, että me pidämme huolta talouskasvusta ja siitä, että isillä ja äideillä, miehillä ja naisilla, nuoremmilla ja vanhemmilla on töitä. Tätä me olemme tehneet, edustaja Lindtman. Te ette uskoneet siihen yhtään vaalikauden alussa: te kerroitte, että me emme tule pääsemään työllisyystavoitteeseen, ja te kerroitte, että me emme tule saamaan velkaantumista taistumaan. Te olette haukkuneet jokaisen meidän esityksemme, mitä me olemme tehneet. [Eero Heinäluoma: Ei suinkaan!] Edustaja Lindtman, me olemme saavuttaneet kaikki nämä tavoitteet, kaikki, ja se on paras lääke sille, että me voimme pitää huolta meidän vanhuksista ja että meillä on varaa palkata hoitajia myös tulevaisuudessa.

Älkää te tulko tuhoamaan tätä hyvää työtä, mikä nyt on tehty, teidän holtittomalla menonlisäyspolitiikallanne, jotta meillä riittävät rahat muun muassa sinne vanhustenpalveluihin. Ei rahaa joka paikkaan riitä. Vain teillä on se aarrearkku, jossa sitä on loputtomasti.

16.12 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikamoinen yhtälö meillä on nyt täällä käsillä. Samaan aikaan, valtiovarainministeri, te ja teidän puolueenne esitätte noin 3 miljardin euron lisäverojen alennuksia ja esimerkiksi aika hurjaa perintö- ja lahjaveron laskua. Samaan aikaan eduskunnassa käydään kiihkeää keskustelua siitä, olisiko pitänyt antaa niille ihmisille armoa, jotka vähäisistään antoivat hallituskauden alussa. Siihenkään muutamaan sataan tuhanteen euroon ei ollut varaa tällä hallituksella, vaan so-
tainvalideiltakin piti vielä jälleenkin leikata tälle kuluvalle vuodelle. Näin on pitänyt leikata, eikä myönnytyksiä ole riittänyt.

Me kävimme eilen vakavan keskustelun täällä vanhustenhuollon tilasta, ja kysynkin nyt teiltä, ministeri Orpo, liekö se niin, että nämä tulevat muutama tuhat hoitajaa, jotka vanhustenhuoltoon tarvittaisiin, ja hoitajamitoitus 0,7 saattavat jäädä jälkeen taas, [Puhemies

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

koputtaa] kun kokoomus mieluummin laittaa etusijalle perintö- ja lahjaveron alennuksen. Onko tämä näin?

16.13 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tyyli tekee minut nyt valitettavasti ihan surulliseksi. Te vääristelette kaiken, mitä sanotaan. [Vasemmalta: Vanhusten tila tekee surulliseksi!] Te maalaatte kuvaa, sellaista kuvaa, mitä minä en tunnista. Vaikka kuinka minä mietin, niin en tunnista noita puheita, mitä te kerrotte. Me emme edes vero-ohjelmaamme ole esitelleet, ja sitä paitsi tämä ei ole kokoomuksen kyselytunti, tämä on hallituksen kyselytunti. Ja mitä tulee veteraanikysymyseen, siitä on tänään annettu esitys eduskunnalle. Me toimimme tässäkin asiassa eri tavalla kuin te annatte kansalle, ihmisille tässä ymmärtää.

Edelleen sanon sen, että kun täällä liikkeelle lähdettiin talouspolitiikasta, veropolitiikasta, niin otetaan nyt todella vakavasti se valtiovarainministeriön virkamiesten näkemys, että meidän pitää pystyä keräämään puskureita, pitämään talouskasvua yllä, pitää huolehtia veropohjasta, mutta pitää myöskin katsoa, niin kuin he toteavat, että esimerkiksi työn verotuksessa ei juuri kiristämisen varaa ole. Minun mielestäni ei ole ollenkaan, [Puhemies koputtaa] mutta puhuttaisiin niin kuin asiat on, eikä vääristellä viikosta toiseen toisten puheita.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Ala-Nissilän nimi mainittiin.

16.14 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Niin mainittiin.

Todella olen ensinnäkin sitä mieltä, että tällä vaalikaudella on tehty hyvää ja ennakoitavaa veropolitiikkaa monella tavalla. Tiedän, että puolueet vasta viimeistelevät vero-ohjelmiaan, mutta minä olen varoitellut tästä julkisesta keskustelusta, mitä olen kuullut, kun useampia veroja esitetään poistettavaksi. Todellakin keskusta lähtee siitä, että meidän pitää edetä maltillisesti ensi vaalikaudella veropolitiikassa.

Mutta työllisyys on se tärkein asia. Jokainen työllisyysprosentti on tuonut melkein 1,5 miljardia liikkumavaraa julkiseen talouteen. Se on tuonut 1 000 euroa jokaiselle perheelle toimeentuloon. Työttömällä on kymmenen kertaa suurempi riski syrjäytyä kuin työllisellä. Tällä linjalla ymmärrän, valtiovarainministeri, että tekin haluatte jatkaa. Minä lähdän siitä, että me pystymme nostamaan 75 prosenttiin ensi vaalikaudella työllisyysasteen, ja silloin näitä valtiovarainministeriön leikkauksia me emme tarvitse, jos me onnistumme työllisyyspolitiikassa. [Puhemies: Kysymys!] Onko asia näin? [Naurua]

16.15 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Kiitos kysymyksestä, kyllä se on näin. Mutta jos me saavutamme hyvällä, määrätietoisella politiikalla 75 prosentin työllisyysasteen, se todellakin vaatii kovia päätöksiä. Kaikki tiedämme, että helpot keinot on käytetty. Jos talouden suhdanne laskee, niin tarvitaan määrätietoista politiikkaa, ja tarvitaan sitä tiukkaa menokuria, ei rahaa sinne tänne.

Mutta tämä 75 prosenttia ei tuo yhtään liikkumavaraa, ei yhtään. Siksi vaalilupauksia sen päälle... Se siis perustuu, 75 prosenttia, täydelliseen onnistumiseen työllisyyspolitiikassa. Siinä ei ole liikkumavaraa, eli kaikki, mitä nyt luvataan muuta kuin pakolliset menot, tehdään velaksi ja lasten piikkiin. Siksi valtiovarainministeriön virkamiesten keskeinen viesti on se, että nyt pitää pitää maltti ja tolkkua, jotta me emme joudu taas aloittamaan

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

velkaantumista meidän lastemme piikkiin. Ja mitä... — Anteeksi, aika on jo käytetty, jatketaan.

16.16 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Saimme äsken kuulla, että helpot keinot on käytetty. Jos ne helpot keinot ovat sitä, että indeksit on leikattu ja jäädytetty talouskasvun huipulla, niin mitä ne kovat keinot sitten oikein ovatkaan. [Ari Jalosen välihuuto]

VM:n julkaisussa esitettiin, että 500 miljoonaa pitää sopeuttaa vuosittain. Me tiedämme sen, että julkista taloutta täytyy vahvistaa, meillä on ikääntymisongelma, ilmastonmuutosongelma, teknologiapanostuksia täytyy tehdä, meidän täytyy taklata työllisyys, panostaa elinikäiseen oppimiseen, asumisen ja liikkumisen kustannuksia täytyy alentaa, kotitalouksien velkaantuminen täytyy katkaista. EKP:n ongelmat meillä on tiedossa, ja Emun kehittämistä täytyy jatkaa. Julkista taloutta täytyy vahvistaa digitalisaation avulla. Matkailu- ja kaivosalaa täytyy kehittää sekä panostuksia uusiin innovaatioihin jatkaa. Mutta miten tämä kaikki on mahdollista, kun meidän täytyy vuosittain säästää 500 miljoonaa? Miten me saamme kasvua [Puhemies koputtaa] aikaan? [Eduskunnasta: Rajat kiinni!]

16.17 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Niin, eli tästä päästiin siihen, että jos me haluamme, että Suomessa hyvinvointi säilyy ja rahat riittävät kaikkeen tärkeään, niin mitään muuta keinoa ei ole kuin talouskasvun ylläpitäminen — talouskasvun ylläpitäminen, korkea työllisyys, jotta mahdollisimman moni työkäinen ja työkykyinen pääsee töihin. Silloin kun mahdollisimman moni työkäinen ja työkykyinen on töissä, niin silloin riittävät rahat myöskin niiden asioiden hoitamiseen, jotka eivät vielä ole töissä tai jotka ovat työuransa tehneet tai eivät esimerkiksi vammaisuuden tai sairauden takia pysty siihen työntekoon. Silloin meidän pitää pitää huolta osaamisen pohjasta ja kilpailukyvyistä, huolehtia siitä, että meidän koulutusjärjestelmämme toimii, että se tuottaa aina korkeata osaamista ja sieltä innovaatioita, syntyy yrityksiä. Pidetään Suomi yritysystävällisenä maana. Ei veroteta yrityksiä kuoliaaksi. Listaamattomien yritysten verotuksen kiristäminen tarkoittaisi sitä, että kun sinne pk-yrityksiin ne uudet työpaikat syntyvät, niin me löisimme työllistymistä suoraan päähän tekemällä sen. Jos verotusta halutaan [Puhemies koputtaa] rakenteellisesti uudistaa yritysverotuksen sisällä, sitä kannattaa miettiä, voidaanko kasvusteitä esimerkiksi poistaa.

16.18 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvä asia, että julkinen talous ei tällä hetkellä kestä uutta taantumaa, ja siihen syynä on meidän ikärakenne, huoltosuhde ja myös julkisyhteisön velka suhteessa bruttokansantuotteeseen. Ymmärrän sen, että puskureita tarvitaan, mutta puskureita ei saa rakentaa siten, että ruokitaan lisää lamaa.

Kysymys onkin hallitukselle se, että kun Suomen talouden ongelmat ovat pääosin rakenteellisia ja me olemme nyt nähneet, sote-uudistuksen kautta, että yksikään vaalikausi, yksikään hallitus ei pysty ratkaisemaan työmarkkinoiden uudistamista, sotea, sosiaaliturvaa tai muita isoja uudistuksia, niin olisitteko te valmis lähtemään mukaan vaalikaudet ylittävään, laajapohjaiseen komitea-ajatukseen, jonka kautta kaikki voitaisiin sitouttaa näihin isoihin uudistuksiin, ja se loisi oikeasti puskureita meidän talouteen, ja se veisi yhteiskuntaa aidosti eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

16.20 **Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Aallolle rakentavasta puheenvuorosta. Itse asiassa minuakin tämä tämmöinen vaalipaneelikeskustelu tässä kyselytunnilla häiritsee. Sen sijaan, että me tässä syyttelemme toisiamme, pitäisi katsoa edustaja Aallon lailla eteenpäin. [Timo Heinonen: Juuri näin!] Ja hyvä esimerkki tästä uudesta tavasta toimia voisi olla tämä työkykyohjelma, johon kaikki eduskuntaryhmät ovat sitoutuneet. Siitä iso kiitos. Lisäksi tarvitaan monia, monia uudistuksia, joiden edustaja Aallon esimerkin mukaan mielestäni pitäisi mennä yli vaalikausien. Me emme muuten pysty ratkaisemaan — tämä on minun näkemykseni — tätä 80 prosentin työllisyysastetavoitetta. Silloin puhutaan esimerkiksi siitä, miten rakennetaan Suomeen toimivat oppisopimusmarkkinat. Miten me haastamme yritykset, pk-sektorin tähän mukaan? Tässä on sellaisia asioita kuten työmarkkinakysymykset. Tästä kaudesta oppineena itse aloittaisin niin, että toisin blankon paperin pöytään ja sanoisin: 80 prosenttia, miten me Suomessa tehdään tämä?

16.21 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Orpo, te osaatte kyllä veroalennuspolitiikan, veroalennuksia, joita te rahoitatte leikkaamalla koulutuksesta, suomalaisesta osaamisesta sekä pienituloisilta. 1,5 miljardin edestä on kevennetty verotusta tämän vaalikauden aikana samanaikaisesti, kun sanotaan, ettei ole varaa lopettaa leikkauksia pienituloisten sosiaaliturvaan ja koulutukseen.

Keskusteltiin eilen hoitajamitoituksen nostamisesta 0,7:ään. Siihenkään kokoomuksen mielestä ei ole varaa, vaikka se uudistus yksinään olisi rahoitettavissa kiristämällä listamattomien yritysten osinkoverotusta, jos poliittista halua on. Te sanotte, ettei ole varaa parantaa vanhustenhuoltoa. Ei ole rahaa, mutta silti hallituksella on rahaa ajaa eteenpäin sote-uudistusta, joka asiantuntijoiden mukaan tulee nostamaan kustannuksia nykyisestä jopa miljardien edestä. Valtiovarainministeri Orpo, miksi te ette kuuntele valtiovarainministeriön [Puhemies koputtaa] virkamiehiä, mitä tulee hallituksen sote-mallin kustannusvaikutuksiin? [Ben Zyskowitz: Milloin sanottiin, ettei vanhustenhoitoon ole rahaa?]

16.22 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin valtiovarainministeriön virkamiehet ovat olleet aivan oleellisesti, keskeisesti mukana valmistelemassa sote-uudistusta ja sen rahoituskehystä, ja tästä varmasti ministeri Vehviläinenkin voi kertoa tarvittaessa lisää.

Mutta te äsken omassa puheenvuorossanne kuvasitte sen koko epäloogisuuden, mikä teidän vero- ja työllisyys- ja talouspoliittisessa linjassanne on. Te haluatte kiristää yritysten verotusta. Te pidätte sitä ikään kuin päivänselvänä, että otetaan sieltä vaan. Mutta mihin ne työpaikat syntyvät? Sinne pk-yrityksiin, joiden verotusta te olette nyt kiristämässä. [Erkki Tuomiojan välihuuto] Te olette siis lyömässä päähän työllisyyttä ja sen kehitystä, uusia työpaikkoja, kasvua eli hyvinvointia. Kun se hyvinvointi ei kasva missään muualla kuin yksityisen sektorin lisäarvoa tuottavissa yrityksissä. Sillä verotulolla, niillä työpaikoilla me rahoitamme vanhustemme palvelut. Ja jos meillä ei ole niitä yrityksiä ja verotuloja, niin me emme kuunaan pysty palkkaamaan lisää hoitajia.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja tähän kysymysosoioon viimeinen kysymys, edustaja Heinäluoma.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

16.23 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunneltuani teitä huomaan, että te hyväksytte tästä valtiovarainministeriön virkaraportista ne ehdotukset, jotka sopivat teille, ja sen retoriikan, joka sopii teille, ja sitten te puhutte vastuullisuudesta, mutta te ette hyväksy niitä ehdotuksia, jotka ovat teidän eturyhmillenne tärkeitä, niin kuin tämä kysymys listaamattomista yrityksistä, jotka teidän virkamiehenne ovat listanneet tälle haitallisten verotukien listalle, koska siellähän on kysymys siitä, että saadaan verovapaita osinkoja. Muut maksavat osingoistaan enemmän, on porukka, joka maksaa niistä vähemmän, ja virkakunta haluaisi puuttua tähän. Ilman verotuloja ei tietenkään voida huolehtia vanhuksista, ei koulusta, ei päivähoidosta. Ja kun te tyhjennette valtion kassan näillä veroratkaisuillanne, te tulette aina uudelleen sanomaan, että nyt vastuullisesti pitää leikata lisää. Tämä on huonoa politiikkaa. Suomen kansa näkee tämän jutun lävitse. [Puhemies: Kysymys!] Oletteko samaa mieltä? [Naurua ja välihuutoja]

16.24 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä nyt hirveän huonoa politiikkaa olla tehty, kun se valtion kassa on täyttynyt. Sehän oli tyhjä. [Välihuutoja] Ja se oli miinuksella. Me olemme tehneet hyvää politiikkaa. [Välihuutoja] Minä voisin väittää, että jos me käymme teidän sosiaalidemokraattien kanssa läpi valtiovarainministeriön virkamiesten pohjan, niin ette te sieltä kyllä kovin montaa kohtaa hyväksy. Ja varsinkaan ne kaikki teidän vaalilupauksenne, ne eivät mahdu sinne minnekään. Ei siellä ole teidän vaalilupauksillenne mitään tilaa missään. Oletteko te valmiit tekemään ne 2 miljardin leikkaukset? Tai missä suhteessa leikkaukset ja veronkorotukset? [Välihuutoja] Missä suhteessa leikkaukset ja veronkorotukset? Minä haluan ottaa kiinni siihen, mikä on mahdollista. Eli jos saavutamme 75 prosentin työllisyyden, niin me emme tarvitse kumpaakaan, ei veronkorotusta eikä leikkauksia. Eikö se olisi paras tie? Mutta se edellyttää rohkeaa yhteiskunnan uudistumista, rohkeaa uudistamista, sosiaaliturvan uudistus, verotus työn vastaanottamiseen kannustavaksi, ja kerätään ne verot mieluummin ympäristöstä ja ilmastosta ja niiden haittaamisesta. [Puhemies koputtaa] Tehdään koulutuksen uudistusta ja muita uudistuksia, joita tarvitaan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pysytään aikataulussa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys pientä työeläkettä saavien toimeentulosta (Sami Savio ps)

Suullinen kysymys SKT 252/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, perussuomalaisten eduskuntaryhmästä edustaja Savio.

Keskustelu

16.26 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Pienet eläkkeet eivät tahdo riittää elämiseen. Tämä on ollut jo kauan tiedossa myös hallituksella. Perussuomalaiset haluavat kiinnittää huomion varsinkin matalapalkka-aloilla kauan työskennelleisiin, pientä työeläkettä saa-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

viin ihmisiin. Monet heistä ovat naisia, joiden tulot ovat hyvin niukkoja vuokran, sähkön, lääkkeiden ja muiden pakollisten elinkustannusten jatkuvasti kallistuessa, ja osa heistä joutuu jopa turvautumaan toimeentulotukeen.

Perussuomalaisten eläkemalli parantaisi erityisesti näiden ihmisten asemaa. Korottaisimme jokaisen työeläkeläisen kuukausittaista eläkettä puoliväli-indeksillä ensimmäisen tuhannen euron osalta. Meidän esityksemme hyödyttäisi siis kaikkia työeläkeläisiä, mutta pientä työeläkettä saavien ostovoima kohentuisi kuitenkin eniten.

Arvoisa puhemies! Hyötyjinä olisivat eläkeläisten lisäksi koko kansantalous ja myös äsken mainitut pk-yritykset. [Puhemies koputtaa] Kysynkin, aikooko hallitus kohentaa pieniä työeläkkeitä saavien ihmisten toimeentuloa.

16.27 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on hyvä. Pienet eläkkeet korjaantuvat työeläkejärjestelmän kehittyessä ja silloin, kun entistä enemmän ihmisiä ja henkilöitä tulee tämän työeläkejärjestelmän pariin, ja meidän tulee vaalia tätä eläkevakuutusjärjestelmää.

On totta, että pienillä eläkkeillä on varmasti haasteellista elää, jos menot ovat suuret, lääkemenot ja niin edelleen, mutta katson kuitenkin niin, että tällaista suurta eläkejärjestelmän uudistusta tai sitä, mitä esitätte, ei varmasti ole tällä hallituskaudella enää mahdollista toteuttaa, vaan se jää tulevalle hallitukselle, ja siihen toivotan varmasti kaikki lämpimästi tervetulleiksi, miten voimme eläkejärjestelmää paitsi ylläpitää myös vaalia ja kehittää.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.28 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin antaman vastauksen perusteella työeläkkeiden noususta ei näytä juuri olevan toivoa, ja nähtävästi seuraavan hallituksen onkin otettava eläkeläisköyhyyden helpottaminen viimein hoitaakseen.

Mutta haluan nostaa tässä yhteydessä esiin myös toisen eläkkeitä koskevan epäkohdan, nimittäin palkkatuloja korkeamman verotuksen. Perussuomalaiset esittivät viime syksynä eläkeläisten verotusta madallettavaksi siten, ettei se enää olisi palkansaajien verotusta kiireämpää, ja olimme myös varanneet esitykseemme rahat vaihtoehtobudjetissamme. Tämäkin muutos olisi parantanut merkittävästi kotimaista kulutuskysyntää. Perussuomalaisten esitys kuitenkin tyrmättiin sen oikeudenmukaisuudesta huolimatta joulukuun budjettiä-
nestyksessä.

Arvoisa puhemies! Kysyn hallitukselta, miksi se ei talouden kasvusta huolimatta ole halunnut korjata eläkeläisten ja palkansaajien verotuksen välistä epäoikeudenmukaisuutta.

16.29 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo edellisten vaalikausien aikana on tehty yhdessä lähes kaikkien eduskuntapuolueiden voimin pala palalta, askel askeleelta isoja päätöksiä, joilla eläkkeensaajan ja palkansaajan veroero on saatu hyvin pieneksi.

Nyt tällä vaalikaudella meillä on ollut järjestelmällinen politiikka, että kun työn verotus on, aivan oikein, kevennetty, niin ne samat kevennykset on tehty aina myöskin eläketuloon. [Eero Heinäluoma: Ei oo!] Se on ollut arvovalinta. Tässä on yksi poikkeus: [Eero Heinäluoma: No niin!] hallitus teki heti kautensa alussa pienituloisille palkansaajille kohdistetun työtulovähennyksen, joka oli 500 miljoonaa. Se tehtiin pienituloisille ihmisille,

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

jotta heidän kannattaa ottaa töitä vastaan, [Pia Viitanen: Pienituloiset eläkeläiset jäi ilman!] jotta me saamme työllisyyttä ylös ja meillä riittää veroeuroja [Puhemies koputtaa] silloin eläkkeiden maksuun. Minusta tämä oli perusteltu työllisyyden nimissä, kun mietitte vielä, missä oltiin. Ja kenelle se meni? [Puhemies: Aika!] Pienituloisten hyväksi.

16.30 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lähiaikoina minulla on käynyt paljon vieraita, sairaanhoitajia, tänään kävi apuhoitajia, perushoitajia, ja oli jopa henkilökohtainen avustaja siellä joukossa, ja aina keskustelu, mitä käymme, liittyy siihen eläkkeeseen, mikä joku päivä ehkä on ansaittu, ja se eläke on hyvin pieni. Monet ikääntyneet hoitajat, niin kuin varmasti monet muutkin, ovat alkaneet tienamaan eläkettä vasta 23-vuotiaana. Se tarkoittaa sitä, että monta vuotta on tehty raskasta työtä ja se lopullinen eläke on äärettömän pieni.

Eilen puhuttiin vanhustenhoidosta ja alan mielekkyydestä ja siitä, että ihmiset hakeutuisivat sinne. Mitä te vastaatte näille pienituloisille hoitajille ja niille, jotka haaveilevat alasta? Millaisen signaalin me voisimme täältä lähettää sinne pöytään, jossa palkoista neuvotellaan tulevaisuudessa, että hoitaja on palkkansa ansainnut ja sitä myötä hoitajallakin on oikeus ikääntyä ja saada se tietty eläke, jolla hän pärjää tulevaisuudessa? Tämä on vakava kysymys, [Puhemies koputtaa] ja tämä romuttaa eläkejärjestelmää, kun meillä on niin paljon pienituloisia köyhiä naisia [Puhemies: Aika!] eläkkeelle odottamassa.

16.31 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väheksymättä lainkaan edustaja Juvosen maalaamaa kuvaa pienituloisuudesta tai työstä huolimatta kertyvästä pienestä eläkkeestä, jolla on tultava toimeen, pidättäydyn kuitenkin maan hallituksen edustajana ottamasta nyt kantaa palkkapolitiikkaan. Se on suomalaisen yhteiskunnan hyvä pelisääntö. [Eero Heinäluoma: Koskeeko myös lomarahoja?]

16.32 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eräs kaikkein köyhimmistä ryhmistä Suomessa ovat ikääntyneet, yksin asuvat ihmiset, jotka esimerkiksi asumisestaan maksavat suhteessa enemmän kuin me muut. Muistelen, että nelisen vuotta sitten nykyisistä hallituspuolueista erityisesti keskusta lupasi, että tällä hallituskaudella tarkastellaan yksin asuvien asemaa lainsäädännössä ja käydään erityisesti läpi heidän toimeentulonsa ja erilaiset etuudet ja pohditaan sitä, miten hallitus voisi parantaa yksin asuvien köyhien ihmisten asemaa.

Sen sijaan, että tällainen esitys olisi hallitukselta tullut, hallitus on esimerkiksi siirtänyt asumistuen vuokraindexistä kuluttajaindeksiin ja leikannut kaikkein köyhimpien ihmisten toimeentuloa monilla eri tavoilla: muun muassa matkakustannukset, lääkekustannukset ja niin edelleen ovat kaikki kolhaisseet näitä samoja ihmisiä. [Puhemies koputtaa]

Kysyisin nyt hallitukselta: oletteko siis pettäneet tämän lupauksenne vai oletteko vielä tuomassa [Puhemies koputtaa] esitystä siitä, miten yksin asuvien ikääntyneiden asemaa voitaisiin Suomessa parantaa?

16.33 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, kuten edustaja Alanko-Kahiluoto kuvaa, että Suomessa yksin elävien määrä on merkittävä joukko. Taustalla on isompikin yhteiskunnallinen muutos, vahvempi traditio yksin asumisesta, myöhemmässä vaiheessa perheen perustamisesta, ja ehkä

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

merkittävin ryhmä juuri taloudellisesta näkökulmasta onkin työikäisten yksin elävien joukko ottaen huomioon toimeentulokysymykset. Nimittäin näin ainakin hallituksen lupaamalla tavalla teettämä selvitys yksin elävien taloudellisesta asemasta toteaa. Esimerkiksi toimeentulotuen saajien joukossa yksin elävien työssä käyvien väestöryhmä on ylikorostunut.

On yksittäisiä toimia, joita on tehty minusta viimeisten vaalikausien aikana tavoin, jotka ovat rohkaisseet katsomaan taloutta selkeästi yksin asujan näkökulmasta. Sellainen muutos oli varmasti aikanaan esimerkiksi Yle-veroon liittyvät ratkaisut, samoin kuin tämän vaalikauden ratkaisu, jossa vapautettiin entistä enemmän pienituloisia tuon maksun piiristä. [Puhemies koputtaa]

Mutta jaan kysyjän huolen siitä, että veropolitiikassa olemme ehkä liikaa edelleen [Puhemies koputtaa] ajattelussa kahden aikuisen kotitaloudesta, ja työ tältä osin on kesken.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys saamelaisten oikeuksien toteutumisesta (Krista Mikkonen vihr)

Suullinen kysymys SKT 253/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Mikkonen.

Keskustelu

16.34 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin saamelaisten kansallispäivää. Oli ilo nähdä, miten moni taho nosti Saamen lipun salkoon ja muisti Euroopan ainoan alkuperäiskansan olemassaolon. Valitettavasti vuoden kaikkina muina päivinä saamelaiset tuntuvat unohtuvan. Monissa lakihankkeissa ja muissakin hankkeissa saamelaisten itsemääräämisoikeus on ollut tai on edelleen uhattuna — sote-uudistus, Jäämeren rata, kaivoslaki, vain muutaman mainitakseni. Suomella on edelleen suuria ongelmia turvata saamelaisten ihmisoikeudet. Suomi ei vielä ole ratifioinut alkuperäiskansojen oikeudet turvaavaa ILO 169 -sopimusta, ja juuri viime viikolla Suomi sai YK:n ihmisoikeuskomitealta langettavat päätökset saamelaiskäräjien vaaliluetteloihin liittyen. Komitean mukaan Suomi ei ole kunnioittanut alkuperäiskansan itsemääräämisoikeutta. Siksi kysynkin ministeri Häkkäselältä: mihin toimenpiteisiin aiotte ryhtyä, jotta ihmisoikeuskomitean esille ottamat huomiot korjataan?

16.36 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on omasta tahdostaan ja halustaan sitoutunut useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joilla vähemmistöjen oikeuksia tässä maassa pidetään yllä.

Saamelaisten osalta kävimme keskustelun saamelaiskäräjälain uudistamisesta niin, että se paremmin täyttäisi nämä kansainväliset velvoitteet. Kuten syksyllä kerroin tässä salissa, näissä neuvotteluissa ei päästy sellaiseen yhteisymmärrykseen saamelaiskäräjien kanssa, joilla tämä asia oltaisiin voitu ratkaista. Hyvin lähellä oltiin, mutta luulen, että seuraava eduskunta toteuttaa tämän toimenpiteen.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Nyt Suomessa korkein hallinto-oikeus on saanut omasta ratkaisustaan ihmisoikeuskomitean ratkaisun, ja siellä on todettu, että väärin on menetelty. Nyt Suomella on kuusi kuukautta aikaa osoittaa, minkälaisiin toimenpiteisiin ryhdytään, että korjataan nämä Suomen lainsäädännössä olevat puutteet. Seuraava eduskunta saa ensi töikseen varmasti tämän lainsäädännön käsittelyn. Meillä on virkatyö ja valmistelu tästä jo käynnissä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

16.37 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Historia saamelaiden epäoikeudenmukaisesta kohtelusta Suomessa on valitettavan synkkä ja pitkä. Suomi on pitkään pyrkinyt esimerkiksi pakkosuomalaistamaan saamelaisia osaksi valtaväestöä. Saamelaiskäräjien yksi tavoite tälle vaalikaudelle oli perustaa totuuskomissio selvittämään saamelaisten kokemia vääryyksiä. Hallitus onkin saamelaiskäräjien esityksestä aloittanut totuus- ja sovintoprosessin. Ensimmäinen saamelaisten kuulemiskierros järjestettiin viime vuoden lopussa. Prosessin onnistuminen on ensiarvoisen tärkeää sekä saamelaisten oikeuksien toteutumiseksi että sen kannalta, että me otamme täyden vastuun omasta historiastamme ja sen saatossa tapahtuneista vääryyksistä. Kysynkin nyt ministeriltä: kuinka varmistetaan, että totuus- ja sovintokomiteasta ei tule jälleen yhtä prosessia, jossa saamelaisten näkökulmat ohitetaan näennäisen kuulemisen jälkeen, vaan että prosessissa tunnustetaan tapahtuneet tosiasiat ja niistä otetaan aidosti opiksi?

16.38 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymyshän ei ole kovin helppo. Tuota... Suomen täytyy pitää hyviä väestösuhteita kaikkien väestöryhmien kanssa ja noudattaa erityisesti perustuslaissa turvattuja vähemmistöjen erillisoikeuksia. Kun tämän olen sanonut, niin sen jälkeen alkaakin hankalampi vaihe: kuinka pystymme turvaamaan ja ehkä poistamaan ne vääryyden kokemukset, joita on historian saatossa tässä maassa tapahtunut saamelaisten keskuudessa? Tosiaan tällainen sovintokomissio on käynnissä, jonka — itse ainakin koen — yksi tärkeimpiä prosesseja on se, että kyetään saavuttamaan ainakin yhteinen ymmärrys siitä, mitä on tapahtunut. Tämän takia muun muassa historiantutkijoita on myös otettu mukaan tähän, jotta ihan pelkästään subjektiiviset mielipiteet eivät ratkaise vaan jotta myös ihan tutkimustieto siitä, mitä on tapahtunut, olisi myös keskeisessä roolissa. Sovintokomission tarkoitus on saada yhteinen näkemys siitä, mitä on tapahtunut, ja sen jälkeen pyrkiä jonkinlaiseen yhteiseen ymmärrykseen, ja tämän jälkeen on varmasti sitten valtion vuoro tehdä toimenpiteitä [Puhemies koputtaa] ajan ja rauhan kanssa. Ei kannata kiirehtiä tätä asiaa.

16.39 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen tuli televisiosta filmi Sameblod, joka toki ei ollut pelkästään Suomessa tapahtunutta, mutta hyvin samanlaisia tapahtumia kuin on ollut saamelaisten historiassa: miten saamelaislapsia on kohdeltu ja erittäin voimakkaasti syrjitty. Ei ehkä ole tarvetta ajatella, että löydetään yksi ihminen tai taho, joka on syyllinen, mutta kyllä mielestäni tämä tilanne on sellainen, että Suomen valtiiovallan pitäisi pohtia julkista anteeksipyyntöä siitä, että emme ole pystyneet suojelemaan saamelaisia meidän historiassa riittävästi. Joskus anteeksipyyntöllä on erittäin, erittäin suuri merkitys, ja mielestäni nöyrästi meidän tulisi kaikkien kantaa vastuu siitä, mitä on tapahtunut. Sillä tavoin voimme oppia, kun kannamme vastuun.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

16.40 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosikymmenten saatossa osa saamelaisista lapsista, ja vähän vanhemmistakin, on joutunut kokemaan sellaisia asioita, joita varmasti tämän sovintokomission yhteydessä on syytä läpivalaista, ehkä ilman sen suurempaa tunnekuohua tai peittelyäkään, vaan kaikki asiat pöytään, ja katsotaan, miten ovat viranomaiset, kunnat menetelleet, miten myös toiset saamelaisryhmät ehkä toisia kohtaan ovat menetelleet, jotta saadaan jokaisen asia läpivalaistua. Siellä on erilaisia koulukotikysymyksiä ja muita, joihin liittyy ikäviäkin kohtaloita, ja tämän takia minä olen korostanut, että tässä prosessissa — niin saamelaisten eri ryhmien välisissä tilanteissa kuin paikallisten kuntapäätäjien ja viranomaisten välisissä ja valtiotavallan toimenpiteissä — on nyt kaikkien tehtävä hyvää yhteistyötä. Jos joku lähtee vähänkään keulimaan, niin tämä sovintoprosessi ajautuu väärille urille.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys voitontavoittelusta varhaiskasvatuksessa (Paavo Arhinmäki vas)

Suullinen kysymys SKT 254/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, edustaja Arhinmäki.

Keskustelu

16.41 **Paavo Arhinmäki vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kahden päiväkotikäisen lapsen isänä olen erittäin tyytyväinen siihen varhaiskasvatukseen, jota lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat antavat omille lapsilleni, ja uskon, että täällä eduskunnassa kaikki, joilla on lapsia päivähoidossa, ovat tyytyväisiä siihen. Mutta samaan aikaan olen erittäin huolestuneena seurannut uutisia siitä, miten jotkut yksityiset päiväkodit ovat toimineet vähän samalla tavalla kuin Espero, Attendo tai Mehiläinen vanhustenhoidossa. Päivähoitoa on annettu tiloissa, joilla ei ole rakennuslupia tai joiden paloturvallisuus ei ole selvä, haamuhoitajia on käytetty, palkkoja on poljettu. Näillä tavoilla pyritään keräämään voittoja sijoittajille, kuten vanhustenhoidossakin on tehty. Varhaiskasvatus on kuitenkin osa meidän koulutusjärjestelmäämme, peruskoulussa voitontavoittelu on lailla kielletty. Kysynkin, ministeri Grahn-Laasonen: eikö osana koulutusjärjestelmää myös varhaiskasvatuksessa voitontavoittelu pitäisi kieltää?

16.42 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Samalla kiitollisuudella vein tänä aamuna oman 5-vuotiaan päiväkotiin. Siellä ammattilaiset tekevät todella hyvää työtä, laadukasta varhaiskasvatusta meidän kaikkien lapsille.

Nämä viime aikoina esillä olleet väärinkäytökset ja laiminlyönnit ovat täysin tuomittavia. Meillä on voimassa uusi varhaiskasvatuslaki, joka kiristi varhaiskasvatuksen valvontaa, ja tässä on roolia niin kunnilla, aluehallintovirastoilla kuin Valvirallakin. Olen tänään myöskin tehnyt esityksen siitä, että hallitus lisätalousarviossa vahvistaisi myös varhaiskasvatuksen valvonnan resursseja. Eli lainsäädäntö meillä on olemassa, sitä on kiristetty, nyt

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

tarvitaan valvonta kuntoon, jotta voidaan olla varmoja siitä, että kaikissa päiväkodeissa on turvallista olla ja laadukas varhaiskasvatus toteutuu.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.43 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta on vuosikymmenien ajan vastanneet julkisten rinnalla myös muun muassa yhdistykset, säätiöt ja yksityiset. Syitä on ollut monia: pedagogiikka, painotukset, kielivalinnat. Mutta nyt meillä on aivan uusi ilmiö, kun hyvän varhaiskasvatuksen sijaan tulee yrityksiä, joilla ykkösasiana on voitontavoittelu, ei hyvä varhaiskasvatus. Piiri pieni pyörii, ei vain päivähoitossa, lasten päiväkodeissa, vaan myös omistajissa. Samoja ihmisiä, jotka ovat mukana Esperissä ja Attendossa pomoina, vaikuttaa myös nyt kohun keskellä olevissa päivähoitoketjuissa. Maksimaalinen voitontavoittelu näkyy välttämättä hoidon laadussa. Ei ole kohtuullista pyrkiä tekemään voittoa lastemme varhaiskasvatuksella. Te, ministeri Grahn-Laasonen, ette vastannut esittämäni kysymykseen: samalla tavalla kuin peruskoulussa on kielletty voitontavoittelu, eikö se pitäisi kieltää [Puhemies koputtaa] myös varhaiskasvatuksessa osana meidän koulutusjärjestelmäämme?

16.45 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanon tämän nyt hyvin selvästi: lasten hyvinvoinnin ja turvallisuuden kustannuksella ei saa tehdä voittoa. Tässä laki on hyvin yksiselitteinen. Meillä on lakiin kirjatut vaatimukset, mitä edellytetään niin julkisilta kuin yksityisiltäkin palveluntuottajilta.

Saamani luvun mukaan meillä on noin 44 700 lasta tällä hetkellä erimuotoisesti yksityisen palvelutuotannon piirissä. Se on tärkeää myöskin siitä syystä kunnissa, että meillä lasten määrä monissa kaupungeissa kasvaa, ja siihen julkisen rinnalle tarvitaan sitä palvelutuotantoa, jotta voidaan jokaiselle turvata se päiväkotipaikka, johon on oikeus. Eli tällaisiin nopeisiin muutoksiin tällaisissa asioissa ei voida ruveta, se koskee sekä sote-palveluja että tätä varhaiskasvatuksen puolta. Mutta se, mitä meidän pitää tehdä, on se, että meillä on selkeät pelisäännöt, lakia noudatetaan ja valvonta on kunnossa. [Paavo Arhinmäki: Eli vastausta ei edelleenkään tullut!]

16.46 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksella on suuri merkitys perheiden arjen kannalta sekä lasten kasvun ja koko loppuelämän kannalta. Laadukas varhaiskasvatus luo pohjan koulupolulle, ja se tasoittaa erilaisista perheistä tulevien lasten elämän eväitä. Erityisen tärkeää laadukas varhaiskasvatus on lapsille, jotka tulevat köyhistä olosuhteista tai joilla on esimerkiksi oppimishaasteita.

Arvoisa puhemies! Yksityisen, voittoa tavoittelevan varhaiskasvatuksen laajeneminen aiheuttaa kuitenkin eriytymistä lasten parissa ja eriarvoisuutta. Voittoa tavoittelevat varhaiskasvatusyksiköt eivät esimerkiksi halua hoitoon lapsia, joilla on erityisen tuen tarvetta tai jotka vaativat enemmän henkilökuntaa. Tukea tarvitsevat lapset sysätään usein julkiseen varhaiskasvatukseen, [Sari Sarkomaa: Sysätään julkiseen?] ja näin lapset eriytyvät ja eriarvoistuvat.

Arvoisa puhemies! Näettekö, että yksityinen varhaiskasvatus ja sen laajeneminen voivat aiheuttaa tämäntyyppisiä ongelmia yhdenvertaisuuden kannalta?

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

16.47 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi sellainen meidän varhaiskasvatusta koskeva iso eriarvoisuuden kohta ja tasa-arvo-ongelma on se, että Suomessa osallistuminen varhaiskasvatukseen on yksi OECD-maiden heikoimmista. [Tarja Filatov: Mitäs hallitus on tehnyt?] Eli osallistumista varhaiskasvatukseen pitää vahvistaa, ja tämän hallituskauden aikana on tehty monia toimia, joiden tuloksena yhä useampi lapsi pääsee laadukkaaseen pedagogiseen varhaiskasvatukseen.

Sen lisäksi meillä on tuore, uusi varhaiskasvatustalaki, joka on todella hyvä. Se vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua, vahvistaa henkilöstön osaamista, ja se asetti lapsen edun ensisijaiseksi ensimmäistä kertaa selkeästi. Eli ollaan otettu merkittäviä etenemisaskeleita siinä, että varhaiskasvatus olisi taustasta tai järjestäjämuodosta riippumatta laadukasta jokaiselle lapselle. [Ville Niinistö: Taaskaan ei tullut vastausta!]

16.48 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uusi varhaiskasvatustalaki on tämän hallituksen helmi. Siinä todellakin asetettiin lapsen etu etusijalle, varhaiskasvatuksen laatua parannettiin, ja entistä enemmän on varhaiskasvatuksen opettajia varhaiskasvatuksessa. Lapsen etu oli myöskin se, että siinä laissa vahvistettiin valvontaa. Eli nyt on entistä vahvemmat mahdollisuudet myöskin kunnilla valvoa, että tilat ovat tarkoituksenmukaiset ja asetuksessa säädetty henkilöstösuhde lapsiin on oikea.

Mutta mitä tekivät sosiaalidemokraatit? [Ben Zyskowitz: Äänestivät vastaan!] Te äänestitte tätä lakia vastaan, lakia, jossa lasten etua asetetaan etusijalle ja jossa varmistetaan valvontaa niin, että huolehditaan siitä, tuottaa palvelun sitten julkinen tai yksityinen, että lapsen etu aina toteutuu.

Ministeri Grahn-Laasonen, toivon, että vielä kertoisitte, mitä hyvää tässä laissa oli ja oli ko oikein, että totesin, että myös kunnat ovat velvollisia nyt valvomaan entistä vahvemmin. Se olisi hyvä tässä vielä todeta, niin että suomalaiset saavat selkeän kuvan, mitä vastaan sosiaalidemokraatit taas kerran ovat äänestäneet.

16.49 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän uuden varhaiskasvatustalain kaikkein tärkein kohta on tässä lapsen edun ensisijaisuudessa, eli kaikkea varhaiskasvatusta koskevassa päätöksenteossa meidän tulee huomioida ensisijaisesti lapsen etu. Sen lisäksi uusi laki vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua, ja siitä syystä olinkin ihmeissäni silloin, kun sitä käsiteltiin tässä salissa, että minkä takia viime hetkellä SDP:n koko ryhmä kääntyi äänestämään tätä lakia vastaan.

Sen lisäksi uudessa varhaiskasvatustalassa, niin kuin edustaja Sarkomaa hyvin kuvasi, kiistettiin myöskin varhaiskasvatuksen valvontaa, ja se on nyt myös hyvä uutinen ottaen huomioon nämä viime päivien tapahtumat. Laki edellyttää kunnilta valvontaa. Meillä on lisäksi aluehallintoviranomainen ja Valvira, ja nyt tarvitaan vielä hieman lisää resurssia, jotta tämä valvonta voi aidosti kunnolla toteutua, ja sen hallitus tulee esityksestäni toivon mukaan hyvinkin lähiviikkoina vahvistaman. [Ben Zyskowitz: Tätäkö demarit vastustivat?]

16.50 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan sivistystä mitataan sillä, miten se pitää huolta kaikkein heikoimmassa asemassa olevista, ja tähän joukkoon kuuluvat vanhusten lisäksi ilman muuta myös lapset. On ihan käsitämätöntä, että sekä lasten että ikäihmisten hoidossa kikkaillaan alimiehityksellä, jotta voidaan kustannuksia säästää.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Lain määräämästä henkilöstömäärästä on tingitty etenkin yksityisissä varhaiskasvatusyksiköissä, näin olemme lukeneet. Tämänkaltainen häikäilemätön kermankuorinta on aika vastenmielistä. Ei ole myöskään uusi asia, että päiväkodeissa kärsitään työntekijöiden alimiehityksestä. Syynä tähän ovat paitsi hallituksen tekemät heikennykset varhaiskasvatukseen, kuten ryhmäkokojen suurentaminen ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen, mutta myös tuo yksityisten yksiköiden voitontavoittelu. On vaikea hyväksyä, että vaikka hallitus on kasvattanut ryhmäkokoja eli mahdollistanut varhaiskasvatuksen pienemmällä henkilöstömäärällä, näistäkin määristä silti tingitään. Mitä aiotte nyt tehdä, jotta tästä haamuhoitajakikkailusta päästään eroon myös varhaiskasvatuksessa? Lapsen etu ei nyt toteudu. Aiotteko muuttaa lakia sellaiseksi, että varhaiskasvatus ei [Puhemies koputtaa] voisi olla voittoa tavoitteleva, aivan samoin kuin perusopetuksesta on säädetty? Ette vastannut vielä tähän kysymykseen.

16.51 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena kysymykseen: vahvistimme jo varhaiskasvatuksen valvontaa lainsäädännöllä, ja seuraava askel on, että olen esittänyt siihen myöskin vielä lisäresursseja. Eri-laiset kikkailut henkilöstömitoituksilla tai muut laiminlyönnit eivät ole sallittuja. Siis niin itsestäänselvältä kuin se tuntuukin, haluan sen sanoa hyvin selvästi, että lakia on meidän ihan kaikkien noudatettava. Tämä koskee niin yksityisiä kuin julkisiakin toimijoita. Ja nyt sitä valvontaa lisätään, jotta voidaan varmistua siitä, että siellä pystytään tekemään myös esimerkiksi yllätystarkistuksia.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys nuorten mielenterveysongelmista (Veronica Rehn-Kivi r)

Suullinen kysymys SKT 255/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, ruotsalainen eduskuntaryhmä, edustaja Rehn-Kivi.

Keskustelu

16.51 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa rouva puhemies! Värderade talman! Viime viikolla MTV uutisoi, että mielenterveyden häiriöt ovat nuorten yleisin terveysongelma. Uudellamaalla lähes joka kymmenes nuori oli psykiatrisen erikoissairaanhoidon asiakkaana vuonna 2017.

Uppgifterna om omfattningen av de ungas mentala problem får oss att stanna upp. Varje ung, varje människa som lider av mental ohälsa är en för mycket.

Meidän tulee kiinnittää huomiota mielenterveyteen jo aikaisessa vaiheessa. Muun muassa perheneuvoloissa, kouluissa ja perusterveydenhuollossa tarvitaan lisää osaamista nuorten tukemiseen ja riskien tunnistamiseen. Lisää panostuksia tarvitaan erityisesti oppilashuollossa. Suomi tarvitsee matalan kynnyksen vastaanottopisteitä, missä apua voi saada heti.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Arvoisa ministeri Saarikko, miten parannetaan nuorten mahdollisuuksia saada apua mielenterveysongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa? Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt erityisesti nuorten mielenterveysongelmien osalta?

16.53 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten mielenterveysongelmat ovat varmasti yhteinen huolenaiheemme. Samalla kun voimme ikään kuin iloita siitä, että keskuudessamme on nuori sukupolvi, jolle mielenterveyden ongelmista puhuminen avoimesti on ehkä helpompaa kuin kenellekään sukupolvelle Suomessa aiemmin, niin ei se siltikään riitä vastaukseksi, vaan myös palvelujärjestelmän pitää kyetä vastaamaan. Jaan edustajan kanssa samanlaisen tilannekuvan siitä, että peruspalvelujen vahvistaminen on kaiken ytimessä, jotta nuori ei saisi apua vaikeasti tavoitettavasti ja myöskin kalliisti vasta erikoissairaanhoidon kautta.

Mihin toimiin hallitus on ryhtynyt? Sote-maakuntauudistus vahvistaa peruspalveluja. Sen lisäksi olemme hallituskauden aikana valmistelleet mielenterveyslainsäädännön uudistusta, jotta se olisi seuraavalle hallitukselle mahdollisimman nopeasti annettavissa. Sen kylkeen olemme valmistelleet useamman vaalikauden yli menevän mielenterveysstrategian, josta itse henkilökohtaisesti ajattelen, että nuorten mielenterveyskysymykset ja uudet hyvät toimintamallit, joita Suomessa onneksi jo joissain paikoissa käytetään, leviäisivät tuon strategian myötä nopeimmin [Puhemies koputtaa] ja kaikkein ensimmäisenä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittämään lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan v-painiketta.

16.54 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Psykisk ohälsa förorsakar mänskligt lidande och miljardkostnader åt samhället varje år. Det är ohållbart att blunda för detta mänskliga lidande. Vi måste ta tag i problemet, annars står vi inför stora utmaningar.

Valitettavasti mielenterveyden edistäminen on jäänyt sote-uudistuksen varjoon. Tarvitsemme pitkän aikavälin kansallisen mielenterveysohjelman mutta myös välittömiä panostuksia ennalta ehkäiseviin toimiin ja riittävästi mielenterveyteen erikoistuneita sairaanhoitajia terveyskeskuksiin. On hyvä asia, että hallitus viime keväänä kehysriihessä otti RKP:n ehdotuksesta kopin ja on nyt laatimassa mielenterveysstrategian, minkä ministeri jo mainitsi. Kysynkin: mihin välittömiin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt mielenterveyden edistämiseksi?

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten äskeisessä vastauksessani totesin — aivan totta, muistan, että RKP on ollut tässä kysymyksessä jo pitkään aktiivinen — mielenterveysstrategia on tarkoitettu ei vain tämän hallituksen työkaluksi vaan nimenomaan isoksi kivijalaksi suomalaiselle mielenterveystyölle yhteistyössä julkisesti järjestettyjen palveluiden ja järjestöjen kanssa. Siinä toteamme erilaisten kohderyhmien eri tarpeet unohtamatta vaikkapa ikäihmisten mielenterveyskysymyksiä, mielenterveyttä ennenaikaisen eläköitymisen syynä työelämässä tai mainittujen nuorten mielenterveysongelmien ratkomista.

Ehkä yksittäisenä toimenpiteenä listattujen lisäksi haluan nostaa esiin eduskunnassa parhaillaan käsittelyssä olevan opiskelijaterveydenhuollon, tunnetummin YTHS:n, laajen-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

tamisen lainsäädännön juuri siksi, että YTHS:n erityisosaamista on ollut mielenterveysongelmiin varhainen puuttuminen ja hyvä hoito, ja on täysin epäilemättä, että se on tähän asti ollut vain yliopisto-opiskelijoiden oikeus. Nyt tuo lainsäädäntö tuo nämä samat palvelut myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden saataville, ja tästä olen erittäin iloinen. [Kimmo Kivelä: Vihdoinkin!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys sosiaaliturvan uudistamisesta (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 256/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Östman.

Keskustelu

16.56 **Peter Östman kd:** Rouva puhemies! Ensi vaalikauden yksi keskeisimmistä uudistushankkeista on sosiaaliturvan uudistaminen. Monet puolueet ovat tuoneet esille omia mallejaan. Tänään keskusta julkaisi oman mallinsa, jota kutsutaan kannustavaksi perustuloksi — perustulo. Monet toimialat, muun muassa telakkateollisuus, ovat jo pidemmän aikaa ilmoittaneet työvoimapulasta, ja meillä on paljon työttömiä aloilla, joilla on samaan aikaan työvoimapula. Jokin tässä yhtälössä mättää. Meidän on saatava nuoret työttömät töihin. Muun muassa tästä syystä kristillisdemokraatit toivat oman kannustavan perusturvamallinsa — siis ei perustulo- vaan perusturvamallinsa — jo syksyllä 2015. Sen jälkeen tätä meidän malliamme ovat erityisesti hallituspuolueet kopioineet enemmän tai vähemmän onnistuneesti. Kysyn: eikö hallituksen kannattaisi nyt ottaa [Puhemies koputtaa] KD:n harkittu malli uudistuksen pohjaksi ja aloittaa työ jo tällä kaudella?

16.57 **Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston kanslia on johtanut niin sanottua Toimi-hanketta, jolla on kerätty tietoa tulevaisuuden sosiaaliturvamallia varten, ja tämä työ on vielä kesken.

Minusta on hienoa, että puolueet tuovat omia mallejaan keskustelupöytään mukaan, mutta kyllä tämä aivan selkeästi on tulevan hallituksen hanke — tai onko se parlamentaarisen komitean hanke, mene ja tiedä — mutta, edustaja Östman, olette tervetullut huomenna perustulokokeilun julkaisutilaisuuteen, joka on siis huomenna alkaen kello 8.30.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys maatalouden kannattavuudesta (Eerikki Viljanen kesk)

Suullinen kysymys SKT 257/2018 vp

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Viljanen.

Keskustelu

16.58 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Suomalainen ruoka on maailman puhtainta. Se on maukasta ja edullista. Sen tulevaisuus on kuitenkin nyt uhattuna. Maatalouden tuotantokustannusten nousu, tuottajahintojen lasku yhdistettynä poikkeuksellisiin sääolosuhteisiin on ajanut tiloja kannattavuuskriisiin ja yhä useampaa uhkaa tuotannon lopettaminen.

Tilanteen parantamiseksi on tällä vaalikaudella tehty jo paljon. Esimerkiksi ruuan alkuperämerkintävaatimuksia on laajennettu, on perustettu ruokavaltuutetun virasto reiluuttamaan ruokamarkkinoita, avattu vientiä uusille markkinoille ja kasattu kriisipaketteja pahimman yli pääsemiseksi. Pääministeri myös asetti selvitysmies Reijo Karhisen selvittämään keinoja maatalouden kannattavuuden ja suomalaisen ruuan tulevaisuuden turvaamiseksi. Selvitysmies on saanut työnsä valmiiksi tänään. Kysynkin arvon ministeriltä, hallitukselta: mitä seuraavaksi tehdään?

16.59 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Viljanen on aivan oikeassa siinä, että tilanne ruuantuotannossamme on tukala, ja sen ovat kaikki tunnustaneet ja tunnustaneet, niin myöskin tässä salissa laidasta laitaan. Tilanteen eteen on todellakin tehty asioita ja ne nyt tulevat näkymään tässä isossa ketjussa, pitkässä ketjussa viiveellä. Nyt tänään julkistettu raportti tarjoaa tähän myös uusia eväitä. Se on erinomaisella tavalla otsikoitu: ”Uusi alku — maatalous on myös tulevaisuuden elinkeino.”

Jos Reijo Karhisen selvitystyötä luonnehtii hyvin lyhyesti, hän sanoo: Tuote on kunnossa, markkinat eivät. Tuote on kunnossa, mutta tulonjako markkinoilla ei. Ja kun tuote on kunnossa, niin meillä on mahdollisuus siihen uuteen alkuun, ja tästä paperista, tästä raportista löytyy lukuisa joukko niitä toimia, joita me nyt laitamme vielä tällä vaalikaudella liikkeelle. Mutta erityisesti seuraava hallitusohjelma on keskeisessä roolissa, miten nämä asiat jalalle laitetaan, mitä tässä on. Täällä on kymmeniä konkreettisia ehdotuksia, ja näiden analysointiin kannustan meitä kaikkia.

2.8. Suullinen kysymys maatalouden EU-rahoituksesta (Arto Satonen kok)

Suullinen kysymys SKT 258/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän aihepiiriin on toinen kysymys. Kokouksen eduskuntaryhmä, edustaja Satonen.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Keskustelu

17.01 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Tämä Karhisen raportti on todellakin merkittävä. Sehän tavoittelee sitä, että maatalouden yrittäjätuloa saadaan nostettua 500 miljoonalla eurolla, mikä on kannattavuuden kannalta täysin välttämätöntä. Suomen on tärkeä onnistua myös EU-neuvotteluissa maatalouden uudistamisessa sekä puolustaessaan maaseudun kehittämisen rahoitusta. Meidän tulee pitää siitä kiinni, että jatkossakin kaikissa jäsenmaissa kannattavan maatalouden harjoittaminen on mahdollista, jotta puhdasta ja laadukasta suomalaista ruokaa voidaan taata suomalaisiin koteihin, ja tietysti se on myös huoltovarmuuskysymys.

Karhinen nostaa erityisesti esille ne tilat, jotka investoivat ja kehittävät tuotantoaan ja ottavat aidosti yrittäjäriskiä. Miten voimme myös näissä EU-neuvotteluissa ajaa nimenomaan näiden tilojen ja näiden viljelijöiden aseman parantamista?

17.02 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskeistä on se, mikä meillä on yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen keskiössä, ja sen täytyy olla ruoka. Se, että me tuotamme ruokaa meidän pelloillamme ja meidän kotieläintiloillamme — se on se keskeinen asia. Ja kun se tuote, niin kuin äsken todettiin, on kunnossa — maailman turvallisinta ja puhtainta ruokaa — se ansaitsee sen, että myös näkymä tuotannon suhteen on vakaa, jotta me saamme edustaja Satosen mainitsemia uusia investointeja ja uusia yrittäjiä alalle.

Rahoituksen osalta hallitus on linjannut selkeästi, että ei onnistu se asetelma, että me vaadimme viljelijöiltämme yhä enemmän, mutta olemme siitä valmiita maksamaan yhä vähemmän. Hallitus on linjannut, että tämän pitää olla tasapainossa vaatimusten ja rahoitusten osalta. Siksi tämä esitetty rahoitusmalli ei Suomelle kelpaa, ja siitä me käymme neuvotteluja ja keskusteluja niin valtiovarainministerin kuin myöskin pääministerin ja maatalousministeriön kesken.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Maarit Feldt-Rannan vapautuspyyntö suuren valiokunnan varajäsenyydestä, perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä, ulkoasiainvaliokunnan varajäsenyydestä, tarkastusvaliokunnan jäsenyydestä sekä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 64/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaalit toimitetaan perjantaina 8.2.2019 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.2.2019 kello 10.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 320/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.04 **Mats Löfström r:** Arvoisa rouva puhemies! Viime hallituskaudella asetettiin parlamentaarinen komitea, jonka tavoitteena oli laatia ehdotus uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Komitean puheenjohtajaksi valittiin presidentti Tarja Halonen, ja siihen kuului edustajia kaikista eduskuntapuolueista ja Ahvenanmaan maakuntapäivien puolueista. Työtä olivat edeltäneet kattavat esityöt, ja entinen kansanedustaja Gunnar Jansson ja valitettavasti hiljattain poismennyt suurlähettiläs Alec Aalto olivat laatineet mietinnön. Oikeusministeriön edustaja toimi komitean pääsihteerinä, ja melkein kaikkiin kokouksiin osallistui valtiovarainministeriön virkamiehiä. Komitean loppumietintö valmistui kesällä 2017, ja sen jälkeen hallitus ja maakunnan hallitus jatkoivat esityksen teknistä valmistelutyötä.

Kyseessä on suuri työ. Edellinen itsehallintolaki hyväksyttiin 90-luvun alussa. Ajatuksena oli, että tämä kaikkien aikojen neljäs kokonaisuudistus tulisi voimaan vuonna 2022, jolloin Ahvenanmaan itsehallinto täyttää 100 vuotta. Ahvenanmaan itsehallintolaki on lex specialis, erityislaki, jota voidaan muuttaa vain perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien suostumuksella. Ahvenanmaan itsehallinto on kansainvälinen konstruktio, joka tehtiin 100 vuotta sitten. Siitä syystä järjestelmä on tehty siten, että sillä on perustuslaillinen suoja. Se tekee samalla itsehallintolain muuttamisesta hidasta.

Arvoisa puhemies! Viime syksynä selvisi, että kokonaisuudistusta ei ehdittäisi saamaan valmiiksi tällä hallituskaudella. Hallituksen ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen välisissä neuvotteluissa oli vielä liian paljon avoimia kysymyksiä. Iso osio, josta kuitenkin oli saavutettu yhteisymmärrys, oli itsehallinnon taloudellisen järjestelmän uudistaminen. Paitisi että sillä kehitettiin taloudellista itsehallintoa ja se oli yksi kokonaisuudistuksen pääkomponenteista, se myös ratkaisi pysyvästi kaikki maakunta- ja sote-uudistuksesta Ahvenanmaan itsehallinnolle aiheutuvat ongelmat. Kun selvisi, että tällä hallituskaudella ei tehdä kokonaisuudistusta, ehdotin, että taloudelliset osiot erotettaisiin kokonaisuudesta, koska se ratkaisisi maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvät ongelmat ja asiasta oli jo poliittinen yhteisymmärrys hallitusten välillä. Lisäksi osa itsehallintolain uudistuksesta olisi jo valmiina, kun muiden osioiden valmistelutyö jatkuisi ensi kaudella.

Arvoisa puhemies! Ehdotus merkitsee uutta talousjärjestelmää Ahvenanmaan itsehallinnolle. Se on nykyistä järjestelmää oikeudenmukaisempi, joustavampi ja dynaamisempi, ja siinä otetaan huomioon tuleva väestön kehitys. Ahvenanmaan perusrahoitus lisääntyy 10 miljoonalla eurolla vuodessa. Tältä osin on tärkeä muistaa, että Ahvenanmaa on koko ajan pyrkinyt perusrahoituksen korottamiseen 15 miljoonalla eurolla vuodessa. Tämä vastaisi Ahvenanmaalla nykyisen järjestelmän voimaantulon jälkeen 20 vuodessa tapahtunutta

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

merkittävää väestönkasvua. Ahvenanmaan väestönkasvu on ollut kaksi kertaa nopeampaa kuin muualla maassa, mutta Ahvenanmaan itsehallinnon perusrahoitus ei ole lisääntynyt. Tämän ehdotuksen mukainen perusrahoituksen korotus on kompromissi. Valtiovarainministeriö ja maakunnan hallitus ovat eri mieltä siitä, tarkoittaako se 10:tä miljoonaa vai 14:ää miljoonaa euroa. Valtiovarainministeriö väittää, että luku on 14 miljoonaa, kun taas maakunnan hallitus väittää, että se on 10 miljoonaa euroa vuodessa. On kuitenkin syytä painottaa, että tämä ehdotus laadittiin kokonaisuudistusta varten, ei maakunta- ja sote-uudistusta silmällä pitäen. Ehdotuksella kuitenkin samalla ratkaistaan pysyvästi maakunta- ja sote-uudistuksen Ahvenanmaan itsehallinnolle aiheuttamat ongelmat.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaalaiset ovat johdonmukaisesti muistuttaneet siitä, että maakunta- ja sote-uudistuksen toteuttamiseksi alun perin valittuun malliin sisältyy Ahvenanmaan itsehallinnon kannalta ongelmallisia kohtia. Maakunta- ja sote-uudistus johtaa valtion verotuksen korottamiseen noin 12 miljardilla eurolla vuodessa samaan aikaan, kun kunnallisveroa pienennetään vastaavasti. Koska ahvenanmaalaiset maksavat valtionveroa aivan kuten kaikki muutkin suomalaiset, muutos vaikuttaa myös Ahvenanmaahan, mutta uudistuksen sisältö ei kuitenkaan koske Ahvenanmaata, eikä kunnilta poisteta mitään tehtäviä, eli kunnallisveron alentamiselle ei tämän takia ole perusteita. Tämä johtaa ongelmiin perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta. Siitä syystä otetaan käyttöön uusi niin sanottu Ahvenanmaa-vähennys, jolla neutralisoidaan veronkorotuksen vaikutukset ahvenanmaalaisille veronmaksajille, jotta Ahvenanmaalla asuvien veronmaksajien kokonaisveroaste ei nousisi dramaattisesti. Ahvenanmaa-vähennyksellä ratkaistaan tämä ongelma, mutta siitä aiheutuu kuitenkin uusi ongelma itsehallinnolle. Tämä esitys ratkaisee just tämän ongelman.

Mielestäni ehdotus on hyvä. Sillä on sekä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen että Ahvenanmaan maakuntapäivien tuki, ja se voidaan siten käsitellä nopeasti eduskunnassa.

17.11 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan alkuun kiittää edustaja Löfströmiä erinomaisesta puheenvuorosta.

Ahvenanmaan itsehallintohan on kehittynyt noin sadan vuoden aikana, mutta edelleen nähdään ja on nähty erityisesti Ahvenanmaan puolella, että tätä itsehallintoa tulisi jatkosakin kehittää enemmän joustavaksi, nykyistä joustavammaksi, paitsi taloudellisten seikkojen osalta mutta myös lainsäädäntövallan osalta. Tätä varten pohjatyötä tekikin täällä jo mainittu Alec Aallon työryhmä, jossa olivat myös kaikki eduskuntapuolueet edustettuina. Olin myös itse siellä jäsenenä. Tämän jälkeen sitten oli tämä parlamentaarinen komitea, jota presidentti Halonen johti. Täytyy harmikseni todeta, että vaikka paljon tehtiin töitä yhdessä, niin emme päässeet siihen tavoitteeseen, joka meillä oli, että olisimme saaneet sieltä esityksen, jolla aika merkittävästikin oltaisiin uudistettu Ahvenanmaan asemaa ja itsehallintoa.

Nyt tämä hallituksen esitys korjaa tai muuttaa lähinnä tätä taloudellista mekanismia, ja kuten täällä edellä edustaja Löfström totesi, siinä on taustalla paitsi tarve uudistaa sitä Ahvenanmaankin näkökulmasta myös ihan akuutti tarve sosiaali- ja terveystuudistuksen ja maakuntauudistuksen tiimoilta. Jos ei tehtäisi mitään, niin Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:ään liittyvä verohyvitys mitätöityisi. Ja kun puhutaan Ahvenanmaan itsehallintolaisista, niin siihenhän voi tehdä muutoksia vain perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja Ahvenanmaan suostumuksella, ja sen takia tavallisella lailla ei pystyisi tämmöistä mitätöintiäkään tähän tekemään isonkaan ja tarpeellisenkaan uudistuksen yhteydessä. Sen takia on

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

välttämätöntä tehdä jotain, ja pitkien neuvottelujen jälkeen on päädytty tähän hallituksen esitykseen.

Se, mikä tässä on tärkeintä, on se, että tähän on, kuten me kuulimme, maakunnan, sekä maakunnan hallituksen että maakuntapäivien, suostumus. Tietenkin se suostumus on tullut siitäkkin näkökulmasta, että kyllähän tämä taloudellisesti on myönteinen ja edullinen Ahvenanmaan maakunnalle. Silti itse näen, että ei valtakunnan kannata olla kovin kateellinen tästä osasta. Itse näen hyvänä sen, että kannustetaan maakuntaa myös tekemään sellaista elinkeinopolitiikkaa, joka lisää niille alueille työllisyyttä ja verotuloja. Kun katsotaan, mitä siellä on tapahtunut, niin vaikka väestö on kasvanut — ja ehkä se kertoo just siitä, että kun väestö on kasvanut — niin kyllähän siellä on Manner-Suomeen verrattuna valtavasti hyvä työllisyysaste.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, [Puhemies koputtaa] toteaisin, että tämä esitys on hyvä, ja toivon, että se menee nopeasti täällä eduskuntakäsittelynkä läpi.

17.15 Mats Löfström r: Ärade talman! Jag tänkte också säga några ord på svenska.

Ärade talman! Förra hösten blev det klart att man inte skulle hinna göra den här totalrevisionen färdig under denna mandatperiod. För många öppna frågor fanns ännu kvar på förhandlingsbordet mellan regeringen och landskapsregeringen. En stor del som man dock var överens om var ett förnyat ekonomiskt system för självstyrelsen. Det utvecklade inte enbart den ekonomiska självstyrelsen och var en huvudkomponent i totalrevisionen, utan löste också permanent alla de problem som landskaps- och vårdreformen skapar för Ålands självstyrelse. Då det blev klart att det inte blir en totalrevision under denna period föreslog jag att man skulle frikoppla de ekonomiska delarna eftersom det skulle lösa problemen med landskaps- och vårdreformen och det redan fanns ett politiskt samförstånd mellan regeringarna kring detta. Dessutom skulle man då ha en del av självstyrelselagsrevisionen klar då man nästa mandatperiod ska fortsätta med de övriga delarna.

Ärade talman! Förslaget innebär ett nytt ekonomiskt system för Ålands självstyrelse. Det är rättvisare, mer flexibelt och mer dynamiskt, det beaktar framtidens befolkningsutveckling och ökar grundfinansieringen till Åland med 10 miljoner euro per år. Det är viktigt att i detta hänseende minnas att man från åländsk sida hela tiden drivit på för att grundfinansieringen ska höjas med 15 miljoner euro per år. Detta för att motsvara den kraftiga befolkningsökning som skett på Åland de senaste 20 åren sedan det nuvarande systemet trädde i kraft. Sedan dess har Ålands befolkning vuxit i dubbelt så snabb takt som befolkningen i övriga landet, men utan att grundfinansieringen till Ålands självstyrelse vuxit. Höjningen av grundfinansieringen i detta förslag är en kompromiss. Det finns olika uppfattningar på finansministeriet och landskapsregeringen om detta betyder 10 eller 14 miljoner euro. Finansministeriet hävdar att det är 14 miljoner, medan landskapsregeringen hävdar att det är 10 miljoner euro per år. Det är dock viktigt att poängtera att det här förslaget var utarbetat för totalrevisionen, inte för landskaps- och vårdreformen, men samtidigt löser förslaget landskaps- och vårdreformens problem för Ålands självstyrelse permanent.

Från Ålands sida har vi konsekvent påpekat problemen för Ålands självstyrelse med modellen man från början valde för landskaps- och vårdreformen. Reformen resulterar i att statsbeskattningen höjs med cirka 12 miljarder euro på årsbasis, samtidigt som kommunalskatten minskar på motsvarande sätt. Eftersom ålänningar betalar statsskatt precis som alla andra finländare påverkar ändringen också Åland. Men Åland berörs dock inte av inne-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

hället i reformen och kommunerna blir inte av med några uppgifter som motiverar att sänka kommunalskatten. Således skapas problem i förhållande till grundlagens likabehandlingsprincip. Av den anledningen införs ett nytt så kallat Ålandsavdrag som neutraliserar statsskattehöjningen för åländska skattebetalare för att inte totalskattegraden ska öka dramatiskt för skattebetalare bosatta på Åland. Ålandsavdraget löser det här problemet, men skapade ett nytt problem för självstyrelsen. Även om Ålandsavdraget neutraliserar effekten på individnivå, kommer statens sammanlagda inkomster öka med 12 miljarder euro per år. Det påverkar i sin tur klumpsumman och skattegottgörelsen. Eftersom åläggningar inte får höjd statsskatt skulle skattegottgörelsen aldrig mer utlösas eftersom det i praktiken blir omöjligt för Åland att under normala omständigheter generera över 0,50 procent av den statliga inkomstskatten. Således skulle landskaps- och vårdreformen i praktiken radera ut en del av Ålands ekonomiska självstyrelse. Den här ändringen av självstyrelselagen reglerar dock permanent det problemet, vilket är av fundamental betydelse för att landskaps- och vårdreformen ska respektera Ålands självstyrelse.

Ärade talman! Att landskaps- och vårdreformen inneburit problem för Åland kan inte komma som en överraskning. Då utkastet till reformförslag presenterades den 29 juni 2016 påpekades problemen. Från åländsk sida bad vi om en utredningsman som kunde hitta lösningsförslag i god tid. Den 11 december 2016, långt innan reformförslaget gavs till riksdagen, skrev jag ett brev till statsministern och till regeringen i ärendet. Då förslaget sedan gavs till riksdagen påpekade jag på nytt sakerna här i plenisalen i riksdagens remissdebatt den 7 mars 2017. Grundlagsutskottets utlåtande från den 29 juni 2017 tog också upp de här problemen. Den 17 november 2017 ställdes på nytt ett skriftligt spørsmål till finansministern angående hur regeringen tänkt lösa det här problemet. Det har så klart gjorts mycket mer — inlägg i riksdagen, förhandlingar mellan landskapsregeringen och regeringen, informella diskussioner, möten, oändligt många telefonsamtal och e-post. Att reformen inneburit problem för Ålands självstyrelse kan dock inte komma som en överraskning för någon.

Ärade talman! Det måste vara en självklarhet att Åland hela tiden respekteras i alla reformer för att garantera rättssäkerheten och självstyrelsen som konstitutionell konstruktion. Därför måste man se till att också landskaps- och vårdreformen är förenlig med självstyrelsen. Det gör det här förslaget, och således välkomnar jag förslaget som är väl förankrat på Åland i både landskapsregeringen och Ålands lagting och således kan behandlas snabbt i riksdagen.

Arvoisa puhemies! Se, että maakunta- ja sote-uudistus on ollut Ahvenanmaan kannalta ongelmallinen, ei voi tulla yllätyksenä. Ongelmista huomautettiin uudistusehdotuksia koskevan luonnoksen esittelemisen yhteydessä 21. kesäkuuta 2016. Ahvenanmaalaiset pyysivät saada selvitysmiehen, joka voisi etsiä ratkaisuehdotuksia hyvissä ajoin. 19. joulukuuta 2016, kauan ennen uudistusehdotuksen antamista eduskunnalle, kirjoitin asiasta kirjeen hallitukselle, että meidän tarvitsee löytää ratkaisut tähän problematiikkaan. Nyt meillä on eduskunnassa tämä lakiesitys, mikä ratkaisee kaikki nämä ongelmat. Se on hyvä esitys, ja kannatan tätä esitystä.

17.21 **Ville Tavio ps:** Arvoisa puhemies! Ahvenanmaahan on aivan upea paikka. Saimme sen lakivaliokunnan kanssa kesällä vielä todeta, kun olimme siellä vieraina. Edustaja

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Löfströmkkin siellä vähän meitä isännöi, ja meillä oli siellä oikein hauskaa. Vierailimme Kastelholman linnassa ynnä muuta.

Tämä itsehallinto on aivan perusteltu, ja emme me näistä ole käyneet täällä mitään varsinaista eduskuntakeskustelua ainakaan tällä kaudella, kun olen täällä ollut. Mutta kun kuitenkin on huomattava, että täällä harvemmin Ahvenanmaan asioista keskustellaan, niin otan tässä esiin, että on myös näitä etuoikeuksia — pidän tässä edustaja Löfströmille pienen Ahvenanmaa-kyselytunnin, jos haluatte vaikka vastata: Miten te oikein Ahvenanmaalla sen perustelette, että venäläisetkin saavat ostaa Suomesta maata mutta suomalainen ei saa ostaa Ahvenanmaalta maata ilman erityistä lupaa? Ei saa ostaa kesämökkiä, ellei se ole sitten asunto-osakeyhtiön muotoinen, mutta nuo mökit ovat yleensä vähän kalliimpia. Onko tämä vanha jäännös sellainen, mistä ahvenanmaalaiset haluavat pitää kiinni, ja jos haluavat, niin miksi? Olisi ihan tervetullutta, jos kertoisitte tähän kysymykseen vastauksen. [Mikaela Nylander: Tämähän liittyy tähän asiaan tietysti!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle sakon muuntorangaistuksen määräämistä koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 178/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 16/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 16/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.23 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Rikoksesta pitää rangaista. Sakkojen piiriin kuuluvasta rikollisuudesta ei kuitenkaan Suomessa aina rangaista, vaan vallitsee rankaisemattomuus. Siis myymälävarkaajat kävelevät Suomessa röyhkeästi kauppaan ja poimivat hyllystä mitä tahtovat. Näin tapahtuu maassamme joka päivä. Nykyisin poliisin määräämää maksamatonta sakkoa kun ei voida muuttaa vankeudeksi, vaan teko jää rankaisemattomaksi, jos sakkoa ei makseta. Samaa käytäntöä aiotaan nyt jatkaa vastoin perussuomalaisten tahtoa. Korostan tässä kuitenkin, että tämä on siis perustuslakivaliokunnan linjaus, että poliisin tai syyttäjän määräämää sakkoa ei voida muuttaa vankeudeksi vaan se tulisi viedä tuomioistuimeen, jotta voitaisiin sakon muunto toteuttaa. Perussuomalaisten tahto on siis kuitenkin, että järjestelmä muutettaisiin niin, että niitä voitaisiin viedä sinne tuomioistuimen päätettäväksi ja siten myös vankeusrangaistuksiksi muuttaa niitä sakkoja.

Tämä hallituksen esitys käsiteltiin lakivaliokunnassa, ja perussuomalaiset jättivät mietintöön vastalauseen, ja siinä vastalauseessa painotetaan, että meidän mielestämme sakon muuntorangaistusta pitää voida käyttää tapauksissa, joissa sakkoa ei saada perittyä. Nyt tämä järjestelmä syrjii työssäkäyviä, kun vain työssäkävien pitää maksaa sakkonsa. Siis

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

sosiaaliturvan varassa elävien varattomien ei tarvitse maksaa. Eikö tämä ole syrjivää rangaistuspolitiikkaa?

Nyt tämän hallituksen esityksen mukaan rikkomus käsitellään jatkossa tuomioistuimessa, jos tekijälle on rikkomusta edeltävän vuoden aikana tehtyjen tekojen perusteella määrätty vähintään kuusi sakkorangaistusta. Siis miettikää, mikä määrä: kuusi sakkorangaistusta. Kuusi rikosta saa Suomessa tehdä vuodessa ilman seuraamusta. Tuo hallituksen esitykseen ja valiokunnan mietintöön kirjattu kuuden sakon raja on kuitenkin jo nykyisin voimassa. Se on poliisien käsikirjassa ja se on poliisien käytössä. Sitä sovelletaan jo nykyisin, eli sinänsä tämä laki ei tuo nyt oikeustilaan mitään kovin merkittävää muutosta. Ilmeisesti tarkoituksena on siis vain tältä osin kirjata olemassa oleva nykytila lakiin.

Ihmettelen kuitenkin, että hallituksen mielestä vasta seitsemäs rikos vuodessa osoittaa piittaamattomuutta laista. Vasta seitsemäs sakko rikoksesta vuoden sisällä voi johtaa siihen, että sakko pitää maksaa tai joudut vankilaan. Perusteluna tälle on jälleen hallitukselta usein kuultu kustannusvaikutukset, eli se, että ei voida laittaa ihmisiä vankilaan, kun vankimäärän kasvu maksaa. Perussuomalaiset ovat huolissaan tästä fiskaalisesta oikeuspolitiikasta. Oikeusjärjestelmää pitäisi kehittää ennen kaikkea oikeudenmukaisuuden kautta eikä vain fiskaalisiin perusteisiin keskittyen. Lisäksi tässä tapauksessa on huomioitava, että esityksessä arvioidut kustannukset ovat huomattavasti pienemmät kuin se rahasumma, jonka valtio menettää vuosittain arvonalisäverotuloina kaupan alan varkaushävikin takia.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön tavoitteeksi tulee pidemmällä aikavälillä ottaa, että perustuslain vaatimuksia noudattaen kehitetään järjestelmä, jossa kaikki sakot menevät tuomioistuimeen vahvistettaviksi siinä tapauksessa, että niitä ei makseta.

Tähän hallituksen esitykseen perussuomalaiset esittävät tiukennusta, että hallituksen esittämä sakonmuunto aloitettaisiin tämän kuuden sakon sijasta kolmen sakon kohdalla. Eli esitämme siihen kiristystä kuudesta kolmeen.

17.28 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä sakon muuntorangaistuksen palauttaminen Suomeen on osa oikeusministeri Antti Häkkäsen rangaistuksien kiristämispakettia, kokonaisuutta, jossa on ryhdytty sanoista tekoihin.

Meille on tullut esityksiä eduskuntaan ja jo päätettykin asioita, esimerkiksi lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten kohdalla uutena lakiin kirjattiin lapsen raiskaus, ja näin myös tosiasiallisesti nuo rangaistusten alarajat nousivat, eli rangaistukset tiukkenevat myös tätä kautta. Pelkkä ylärajan korottaminen ei tällaisia toimenpiteitä, mitä ihmiset odottavat, olisi saanut aikaan. Myös ensikertalaisuusmääritelmää on tässä kokonaisuudessa uudistettu, kuten myös ehdollisia tiukennettu oheisseuraamuksilla. Myös vaarallisuusarviointeja on laajennettu, ja nyt vielä käydään keskustelua siitä, että vaarallisuusarviointien sitovuutta voitaisiin vahvistaa niin, että ammattilaisten vaaralliseksi toteamia vankeja ei voitaisi vapauttaa. Nyt on käynyt usein niin, että Helsingin hovioikeus on kävellyt yli näiden päätösten ja vapauttanut sellaisia henkilöitä, jotka ammattilaiset ovat vaarallisuusarvioinneissa todenneet edelleen toisten ihmisten turvallisuudelle vaarallisiksi.

Ja sitten tämä tänään käsittelyssä oleva sakon muunnon palauttaminen.

Sakon muunnostahan luovuttiin Suomessa vuonna 2008, kun oikeusministerinä toimi vihreiden Tuija Brax, ja tämän jälkeen myymälävarkaat käyttäytyivät hyvinkin välinpitämättömästi kaupoissa, myymälävarkaiden toimintaa kuvattiin jopa röyhkeäksi. He tiesivät, että he eivät joudu minkäänlaiseen vastuuseen näistä teoistaan. Ja mitä se tarkoitti kaupan laskussa? Kaupalle kertyi vuositasolla noin 550 miljoonaa euroa kustannuksia näistä

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

näpistyksistä, pienistä varkauksista, joita tämän muutoksen jälkeen tehtiin. Eli yli kymmenen vuoden aikana 550 miljoonaa joka vuosi syntyi kustannuksia kaupalle. Ja kuka ne maksoi? Rehelliset, tavalliset kaupan asiakkaat maksoivat ne kaupan muiden tuotteiden hinnoissa, ja on hyvä, että tämä röyhkeä toiminta nyt saadaan kaupoissa jollain tavalla kuriin.

Jatkossa siis sakot voidaan muuttaa vankeudeksi, eli jos henkilö ei sakkoja maksa, niitä ei saada perittyä, niin sakko voidaan muuttaa vanhaan hyvään tapaan vankeudeksi. Tämä on yleisen oikeustajun mukaista, että jokaiselle tulee rangaistus tehdystä rikoksesta ja kukaan ei pääse kuin koira veräjästä. [Ville Tavio: Semmoista populismia!]

17.31 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tämä tärkeä ja lainkuuliaisuuden säilyttämisen kannalta keskeinen muuntorangaistuksen palautuksen esitys on nyt eduskunnan päätettävissä. Hyvä näin. Perussuomalaiset ovat tätä asiaa jo vuosikaudet ajaneet, ja nyt hallitus lähti linjoillemme. Valitettavasti kuitenkin jo lähetekeskustelussa todetut turhat loivennukset ja vesitykset ovat edelleen mietinnössä mukana. Perussuomalaisten ryhmän esittämässä pykälävastalauseessa on tätä ongelmaa korjattu kaikkein räikeimmältä osalta eli siltä, että vuoden aikana kolme maksamatonta sakkoa riittäisi muuntorangaistukseen kuuden asemasta. Tämä esitys on kannatettava, ja ihmettelen, miksi valiokunta ei sitä mietintöönsä hyväksynyt. Kenties hallituspuolueiden edustajat voisivat kertoa tästä lisää.

Mutta aivan erityisesti ihmettelen kuitenkin sitä, mikä on tälle esitykselle hylkäysesityksen laatineiden puolueiden arvopohja. Nyt kun hallitus on viimein, vuosia kestäneen vetkuttelun jälkeen saanut edes tämän esityksen tehtyä, niin sitten sekään ei kelpaa. Onko vihreiden ja vasemmistoliiton mielestä oikein, että tavallinen kansalainen joutuu hoitamaan sakkonsa mutta asiansa tarpeeksi pahasti sotkenut vapautuu niistä vastuistaan ja voidaan vaikka sakkolappu repiä poliisin edessä ilman mitään käytännön seuraamuksia? Tämäkö mielestänne edistää lainkuuliaisuutta?

17.33 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen mukaan seitsemään samankaltaiseen sakkorikokseen vuoden sisällä syyllistyneiden henkilöiden teot olisi käsiteltävä tuomioistuinmenettelyssä. Tällöin henkilölle tuomittu sakkorangaistus olisi mahdollista muuntaa vankeudeksi, jos sitä ei saada ulosmitatuksi tuomitulta.

Muutosta on perusteltu ennen kaikkea rikosoikeusjärjestelmän uskottavuudella, lain kieltojen ja käskyjen noudattamisella sekä yleisellä lainkuulaisuudella. Nämä ovatkin varteenotettavia perusteluita, ja haluan muistuttaa siitä, että juuri tänäkin päivänä poliisi voi harkintansa mukaan viedä sakot syyttäjälle ja tuomioistuinmenettelyyn. Poliisin ohjekirjan mukaan toimitaan juuri näin, että seitsemäs samankaltaisesta rikoksesta saatu, toistuva sakko vietäisiin tuomioistuimeen, ja haluan kyllä luottaa tässä tilanteessa Suomen poliisiin siinä, että sellaiset röyhkeät tilanteet, joita esimerkiksi edustaja Heinonen edellä kuvasi, ovat juuri sellaisia, joissa luotan, että poliisi harkintansa mukaan sitten toimittaa sakot syyttäjälle.

Tämä hallituksen ehdotus merkitsee työmäärän lisäystä poliisille, syyttäjälle ja tuomioistuimelle juuri senkin vuoksi, että tuomioistuimen olisi lisäksi käsiteltävä sellaisetkin tapaukset, joissa sakotettu maksaa sakkonsa joka tapauksessa. Maksamattomat sakothan menevät aina perintään, joten tämä esitys kohdistuu vain niihin, jotka ovat maksukyvyttömiä ja luottotietonsa menettäneitä. Voidaankin kysyä, onko oikein, että muuntorangaistus kohdistuu vain maksukyvyttömiin henkilöihin. Useampi kuin kaksi kolmesta sakkovangista

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

on päihteiden suurkuluttaja, ja puolet heistä on erityisen vaikeasti päihdeistä riippuvaisia. Sakkovangeilla on suuri tarve terveydenhuoltoon, erityisesti päihdekuntoutukseen.

Esityksen ydinperusteluna ja tarkoituksena on edistää rikosoikeusjärjestelmän uskottavuutta, lain kieltojen ja käskyjen noudattamista sekä yleistä lainkuuliaisuutta. Asiantuntijat toteavat, että tällä tavoitteella voi perustella mitä hyvänsä rikoslain kovennusta. Asiantuntijakuulemisessa on nostettu esille kysymyksiä, korjaako tarjottu keino tuon uskottavuuden ja onko näin aikaansaatu muutos hintansa arvoinen, olisiko sama voitu saada aikaan jollakin toisella toimella ja millaiset olisivat näiden toimien muut edut ja niiden tuottamat kustannukset. Nämä rikoslain järkevää käyttöä ohjaavat kysymykset on jätetty esittämättä ja vastaukset saamatta. Asiantuntija-arvioissa on todettu esityksen pulmaksi se, että rikos, esimerkiksi näpistys, jonka vakavuus edellyttää lievää sakkorangaistusta, johtaakin vankeusrangaistukseen.

Päihdeongelmaiset tekijät suorittavat muuntorangaistuksen vankilassa, ja he ovat pääosin [Puhemies koputtaa] syrjäytyneitä ja vakavasti terveysongelmaisia. [Puhemies koputtaa] Heidän osaltaan on olemassa tarve tukitoimille ja hoidolle.

Arvoisa puhemies! Jatkan vielä hetken. — Asiantuntijat ovat muun muassa esittäneet, että päihdeongelmaisten osalta vankeusrangaistukselle käytössä olevien vaihtoehtoisten rangaistusmuotojen lisäksi tuomioistuimella tulisi olla mahdollisuus määrätä esimerkiksi sopimushoitoseuraamus, jos tuomitun terveydellinen ja sosiaalinen tilanne sitä puoltavat. Se olisi parempi vaihtoehto kuin nyt esitetty laki.

17.36 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on ihan hyvin perusteltu tämän hallituksen esityksen tarpeellisuutta. Kysymyshän ei viime kädessä ole siitä — eikä oikeastaan kukaan meistä sitä varmaan uskoisi — että tällä olisi semmoista erityisestävää vaikutusta, että näitä rikoksia isossa kuvassa pystyttäisiin tällä säännöksellä estämään, vaan kysymys on ennen muuta tämän järjestelmän uskottavuudesta ja yleisestä lainkuuliaisuudesta. Ei voi olla semmoinen tilanne, että jos rikot lakia, pieniä rötöksiä teet, niin siitä sitten ei seuraa mitään. Tämähän rapauttaa yleistä uskoa tähän järjestelmään, ja sen takia on tärkeää, että palautetaan tämä muuntorangaistus rikoslakiin.

Kun katson tätä lakivaliokunnan mietintöä, niin huomaan, että täällä on tehty pieniä muutoksia hallituksen esitykseen. Ne ovat hieman kiristäviä. Siellä on laskettu päiväsakkojen määrää 20:sta 16:een, jotka mahdollistaisivat muuntorangaistuksen. Minimissäänhän muuntorangaistuksen pituus olisi 4 päivää, enintään 40 päivää. Tämäkin on minusta ihan perusteltua, ja se on hyvin perusteltu tässä lakivaliokunnan mietinnössä.

Täällä käy ilmi myös sama seikka, joka oli hallituksen esityksessä, että on tosi, että useinhan nämä henkilöt, jotka joutuisivat muuntorangaistuksen kohteeksi, todella ovat ehkä päihdeongelmaisia, joka tapauksessa varattomia sen takia, että ei ole saatu perittyä niitä sakkoja edes ulosotossa, mutta ei tämä kuitenkaan minusta vähennä sitä merkitystä, vaan kyllä yleisen lainkuuliaisuuden takia tämä esitys on järkevä ja hyvä. Ei voi niinkään olla, että jos olet pienituloinen, niin ei tarvitse lakia noudattaa. Tällä hetkellähän tilanne on käytännössä vähän sen tyyppiseen johtanut. Totta kai me edellytämme, että kaikki lakia noudattaisivat, mutta jos siitä ei mitään seuraa, niin silloin se johtaa tavallaan semmoiseen käsitykseen kansalaisten näkökulmasta, ettei olekaan mitään seuraamusta, vaikka teetkin paljon pieniä rötöksiä.

Silti pitää tunnustaa, että tämä esitetty muutos ei ollenkaan vähennä tarvetta kohdistaa päihdehuollon ja sosiaalipuolen toimenpiteitä näihin henkilöihin, jotka ovat näihin syyllis-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

tyneet, ja pyrkimystä auttaa heitä, että he pääsisivät irti siitä. Me tiedämme, että eihän van-
kila ketään auta sinänsä, vaan tarvitaan tähän ohelle erityisesti toimenpiteitä, joilla me pys-
tyisimme puuttumaan siihen, että tämäntyyppinen toiminta voisi loppua ja saataisiin myös
mahdollisesti tarvittavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita näille henkilöille.

Kokonaisuutena hallituksen esitys ja lakivaliokunnan mietintö on mielestäni hyvä ja pe-
rusteltu.

17.39 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen populismilla ei ole näköjään mi-
tään rajaa. Tämä hallituksen esitys ei ota käyttöön mitään uutta sakon muuntoa. Tämä hal-
lituksen esitys ei muuta nykytilaa — nykytilassa poliisin käsikirjassa on tämä sama kuu-
den sakon raja, jonka jälkeen ne viedään tuomioistuimeen ja ovat muuntokelpoisia. Ja tätä
rajaa ei tässä muuteta.

Itse asiassa kokoomuksen Stubbin hallituksen aikainen aiempi linja oli puolta tiukempi
kuin tämä oikeusministeri Häkkäsen linja. En tiedä, millä hallituspuolueen edustajat tä-
män nyt sitten oikein perustelevat, mutta ne perustelut, joita itse olen kuullut, ovat ihan
täyttä populismia, ja niissä annetaan väärää tietoa, että sakonmuunto nyt otettaisiin joten-
kin käyttöön. Kyllä se on nykylainkin mukaan ihan olemassa.

17.41 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Muistan hyvin sen joulukuun
alun vuonna 2006, kun täällä silloisen hallituksen esitystä käsiteltiin, jolloin tästä muunto-
rangaistuksesta kokonaan tai ainakin suurelta osin luovuttiin. Siitä käytiin silloin vilkas
keskustelu, ja muun muassa bensinikauppiat olivat hyvin voimakkaasti vastaan sitä muu-
tosta ja varoittivat, että siitä tulee huonoja seurauksia, kun välinpitämättömyyttä ruokitaan
sillä tavalla — se oli Vanhasen ensimmäinen hallitus, jonka aikana se siis tehtiin. Näin kui-
tenkin tapahtui. Bensinikauppiaitten osalta taisi käydä niin, että he panivat mittarit sellai-
siksi, että siellä on se enimmäiseuromäärä rajoittamassa, ettei voi ihan mahdottomia ottaa,
mutta toisaalta kuitenkin sakkojen osalta jäi perintä usein suorittamatta, ja rangaistuksia ei
näistä tullut.

Olisi nyt tietysti odottanut, niin kuin tässä edustaja Tavio perustellusti sanoi, että tähän
tehtäisiin sellainen muutos, että se olisi todellinen ja parantaisi sitä yhteiskuntamoraalia
tältäkin osin. Vaikka tiedämme, että vankila ei ketään paranna eikä ole mikään hyvä rat-
kaisu monissakaan tapauksissa, kuitenkin ilman rangaistuksiakin pääseminen on vahingol-
lista koko yhteiskunnan kannalta.

17.42 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tuosta, mistä edustaja
Kankaanniemi puhui, näistä bensavarkauksista.

Semmoinen yleinen oikeustaju on kansalaisilla kuitenkin, ja eivät he hyväksy tätä. Jos
minä teen konnuuden, eivät he hyväksy sitä eikä kukaan muukaan.

Mutta kun asiantuntijat ovat antaneet lausuntoja ja kaikkia, niin ovatko asiantuntijat nyt
perehtyneet siihen yrittäjän arkeen? Tapasin tässä toissa syksynä erään bensayrittäjän, siel-
lä juuri oli käynyt bensavaras, ja hän sanoi, että kahden päivän kate meni tuossa tankkauk-
sessa — se vaan lähti pois, ja kuusi kertaa bensavaras saa tehdä sen. Hän sanoi, että tuo
sama käy siellä vakituisesti tankkaamassa ja se menee hänen piikkiin. Minä en kyllä täm-
möistä hommaa ymmärrä, että näille ei saa minkäänlaista kuria. Ja oliko se nyt Ilta-Sano-
missa se juttu siitä, kun yrittäjä julkaisi kamerakuvat julkisuuteen tällaisesta varkaudesta,
niin yrittäjä sai tuomion. Ja kyllä ne sakot joutuu valitettavasti maksamaan. Siinä ei ole

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

vaihtoehtoja, tai ne menevät perintään, ja ne otetaan kyllä pois. Tämmöisen yleisen oikeustajun mukaan minä en ymmärrä tuommoista hommaa, että täällä nyt puhutaan, että joku on muka muuttunut. Kuusi kertaa vuodessa voi käydä auton tankkaamassa yrittäjän piikkiin ihan vapaasti, seuraavana vuonna aloittaa taas uudestaan. Ei siinä sen kummempaa ole. Ja kun muuntorangaistusta ei ole, niin jatkaa vaan hommaa.

Vielä sen verran poliisin toiminnasta — tästä ei ole kauan aikaa — että kun huoltamalla kävi varkaita, niin yrittäjä ampui ilmaan, ja tietysti poliisit tulivat tutkimaan sitä, ja kun he etsivät niitä hylsyjä sieltä maasta, niin yrittäjä sanoi, että alkakaa nyt jo etsimään niitä varkaitakin, kyllä niitä hylsyjä siinä maassa on, ja minäkin voin ne kerätä teille.

17.45 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Olen siitä ehdottomasti edustaja Hakkaraisen kanssa samaa mieltä, että eihän se käy mitenkään laatuun, että bensavarkaasta julkisuudessa raportoinut kauppias on yhteiskunnan mielestä suurempi rikollinen kuin se bensavaras. Se vain ei ole oikein. Ja on myös niin, että lain rikkomisella tulee olla seuraamukset. Johan vaalirahakohukin lähti aikanaan liikkeelle siitä, että keskustan kansanedustaja ilmoitti julkisuudessa, että lakia voi jättää noudattamatta, koska lain noudattamatta jättämisellä ei ole seurauksia. Tämä vain ei oikeusvaltiossa käy.

Mutta kun pyysin hallituspuolueiden edustajia kertomaan, miksi lain rajana olisi kuusi eikä kolme sakkoa, niin paradoksaalista kyllä, sain asiaan vastauksen lähinnä edustaja Karimäen puheesta. Jo nyt poliisin käytäntö useissa tapauksissa noudattaa sitä, mitä tässä laissa nyt säädetään. Aidosti tämä kokoomuksen suuresti hehkuttama laki ei siis juurikaan muuta mitään.

17.46 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Minusta tämä on hyvä ja rehellinen keskustelu. Haluan kiittää edustaja Taviota siitä, että hän toi esille sen, että itse asiassa tässä sakon muuntoa ei millään tavalla palauteta, että nyt tälläkin hetkellä toimitaan näin poliisin ohjekirjan mukaan.

Edustaja Lohi käytti myös hyvän, rakentavan puheenvuoron siitä, että tällaiset sarjanäpistelijät, jotka ovat päihdeongelmaisia, ovat päihdehuollon tarpeessa. Toivon, että jatkossa pohditaan vaihtoehtoisia ratkaisuja suorittaa tätä sakon muuntoa, kuten esimerkiksi tätä sopimushoitoseuraamusta, mitä tässä kahden puolueen vastalauseessa ehdotetaan. On aivan päivänselvä, että tässä maassa tulee kaikkien saada oikeutta. Kauppiaiden ja yrittäjien puolella olen totta kai sellaisissa tilanteissa, kun he kokevat, että ovat voimattomia jatkuvan varastelun tai näpistelyn edessä. Juuri siksi minusta onkin tärkeää, että poliisin ohjekirjassa neuvotaan, miten näissä tilanteissa tulee toimia ja poliisilla on sitten harkinta viedä asiat eteenpäin syyttäjälle ja syyttäjä voi tehdä syyttämispäätöksen, ja sillä tavalla kaikkein räikeimpiin epäkohtiin voidaan puuttua. Mutta samalla toisaalta peräänkuulutan sitä, että aidosti maksukyvyttömiä päihdeongelmaisia, yhteiskunnan turvaverkoston ulkopuolelle täysin pudonneita ihmisiä pitäisi voida paremmin auttaa päihteettömään elämään.

17.47 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Arvoisat perussuomalaiset, te olitte hallituksessa silloin, kun oli mahdollista tähän sakon muuntoon puuttua. Varmaan muistatte: me poliisikansanedustajina tuotiin tätä asiaa monta kertaa esille. Mitä teitte? Ette tehneet mitään. Ja nytten kokoomus ja muut tässä sentään tekevät jotain asialle — kiristävät. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Käytäntö osoittaa, me poliisit tiedämme, että he ovat monta kertaa niitä ihmisiä, jotka syyllistyvät monta kertaa, useasti lyhyenkin ajan sisällä

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

näihin rikoksiin. Toki myönnän sen, että tämä ei ihan täysin vastaa sitä, mitä kentällä tarvittaisiin, mutta on tämä sentään parannusta, parannusta siihen, mihin te kykenitte silloin, kun te olitte hallitusvastuussa. Ette tehneet mitään. [Ville Tavio: Taisitte olla itsekin perussuomalainen silloin! — Veera Ruoho: Kyllä!]

17.48 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoho tässä puhuu kyllä totta. Totta näin, että kyllä tässä on vähän niin kuin mieli muuttunut ja nyt sitten ehkä viisaus on perussuomalaisillakin lisääntynyt sen jälkeen, kun he jättivät hallituksen. Totta kai silloinkin näitä yritettiin.

Haluaisin oikeastaan edustaja Karimäelle todeta kuitenkin, että kuulosti siltä, että te olette tavallaan hyvin pitkälle samaa mieltä tämän esityksen kanssa, mutta olette kuitenkin jättänyt tähän vastalauseen ja esitätte, että tämä pitäisi hylätä. Minusta tämä kuulostaa vähän erikoiselta. Henkilökohtaisesti on tunnustettava, että ymmärrän hyvin ne perusteet, mitä täällä on käytetty näitten pientenkin rikosten rangaistavaksi saamiseksi — tai rikollisten, jotka niitä tekevät. Sehän on totta näin, mutta kyllä yhteiskunnassa pitää katsoa myös kokonaisarviota: mikä on järkevää kokonaisuuden kannalta ja myös resurssien käytön kannalta. Jos me ohjaamme poliisien resursseja liikaa aivan pieniin rikoksiin, niin sitten näihin merkittävimpiin ja vakavampiin rikoksiin ei riitä. Meillä on kuitenkin rajalliset taloudelliset voimavarat. Poliisin voimavaroja on tällä kaudella lisätty, ja mekin olemme esittäneet, että myös ensi kaudella pitää merkittävästi lisätä — toivottavasti näin käy. Mutta kaikella on rajansa, ja kun muistamme myös vaihtoehtobudjettianne ja keskustelua täällä, missä olette esittäneet, että turvapaikanhakijatkin pitäisi panna selleihin, niin sehän jos joku on järjetöntä resurssien hukkaamista.

Eli ymmärrän kyllä, että nyt on tehty tämmöinen esitys. Tämä ei ehkä mene niin pitkälle kuin olisi monen meidänkin mielestä järkevää, mutta näissä joudutaan tekemään kompromisseja. Tämä on selvä edistysaskel ja järkevä sellainen.

17.50 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Ensin totean, että 5. joulukuuta 2006 äänestimme tästä ja äänestin silloin sitä huonoa esitystä vastaan eli hylkäyksen puolesta, mutta enemmistö — johon taisi kyllä kokoomuskin silloin oppositiosta kuulua — äänesti sen lain puolesta. Silloin mentiin väärille raiteille.

Edustaja Ruoho, ottakaa nyt ihan rauhallisesti. Te olitte perussuomalaisten eduskuntaryhmän jäsen [Veera Ruoho: Ja toin esille! Usein toin esille!] keväästä 2015 kesäkuuhun 2017, ja te poliisikoulutuksen saaneena olisitte tässä asiassa voinut olla [Veera Ruoho: Kyllä olin!] paljon aktiivisempi kuin mitä silloin ryhmässä olitte. Muistan tuon ajan kuitenkin vielä, vaikka muisti välillä vähän harhaileekin.

Ja nyt te, edustaja Ruoho, olette kokoomuksen eduskuntaryhmän jäsen. Kokoomuksella on nyt oikeusministeri. Miksi te ette hoitanut niin, että tämä esitys olisi parempi ja vastaisi edes teidän tavoitettanne? Meidän tavoitettamme se ei todellakaan vastaa, koska tämä ei ole niin kuin me olisimme halunneet, mutta hallituksessa kokoomuksella on aika vahva asema, ja sitä valtaa olisi tietysti mahdollista käyttää, mutta ilmeisesti joku vastustaa ja te alistutte.

17.52 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Totean tuohon edustaja Ruohon puheenvuoroon, että tarkalleen ottaen ei ole kyllä olemassa poliisikansanedustajia, niin kuin ei ole olemassa myöskään järjestelmäasiantuntijakansanedustajia, vaan täällä on ihan samanlai-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

sia kansanedustajia, jotka ovat kaikki kansanedustajia. Ja kyllä poliisillakin on petraamista tuossa omassa lain noudattamisessaan, sen verran poliisin ylintä johtoa on tälläkin hetkellä leivättömän pöydän ääressä oikeussalissa.

Mutta mitä tulee tähän muuntorangaistukseen, niin perussuomalaiset ovat tuoneet asiaa koko ajan esille ja pyrkineet sitä hallituksen ohjelmaan tuomaan. Miksi se ei edistynyt aiemmin tällä kaudella, sitä sopii kysyä esimerkiksi aikanaan oikeusministerinä toimineelta ministeri Lindströmiltä ja myöskin ministeri Häkkäselältä. Miksi se tulee esille vasta nyt tässä vaalien alla?

17.52 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Lohi tosiaan totesi ja havaitsi sen, että ajatuksemme eivät todellakaan ole kovinkaan kaukana toisistaan. Ja jos luette huolella tämän valiokunnan mietinnön, jossa enemmistö kuitenkin puoltaa esitystä, niin tämä on hyvin kriittinen ja tuo esiin asiantuntijoiden esittämiä havaintoja, puutteita ja ongelmia tässä esityksessä.

Yksi tosiasia on se, että kukaanhan ei ole kyseenalaistanut sitä, että nyt poliisilla on valta menetellä niin, että seitsemäs toistuva sakko tuodaan tuomioistuimenmenettelyyn ja sitä kautta tuomioistuinten arvioitavaksi. Myös tässä lakivaliokunnan mietinnössä pohditaan hyvinkin pitkälle vaihtoehtoisia seuraamuksia, päihdehuollon tukitoimia. Valiokunta painottaa niiden merkitystä ja myös sitä, että jo vuosia on etsitty sellaisiin tilanteisiin, joissa jatkuvasti näpistelyihin syyllistyneille syrjäytyneille ja päihdeongelmallisille henkilöille voitaisiin luoda jonkinlainen toisen tyyppinen järjestelmä, jolla voidaan puuttua siihen heidän tilanteeseensa ja toki myös siihen jatkuvaan näpistelyyn. Keskeistä on toki se, että oikeusvaltiossa laki ja oikeus ja kohtuus toteutuvat.

Nyhdän menettely toteutuu poliisin ohjekirjan kautta, mutta nyt tässä tilanteessa, kun esitys tuodaan lakiin, se tarkoittaa myös sitä, että sellaisetkin tapaukset, joissa sakko maksetaan joka tapauksessa, menevät kuormittamaan sitten tuomioistuimia, pienet näpistykset ynnä muut. Me tiedämme, että tuomioistuinten resursseja on todella leikattu rankasti useamman vuoden ajan, ja se on johtanut tilanteeseen, jossa voidaan kysyä, toteutuuko oikeusturva enää tässä maassa kaikille uhreille, jotka tarvitsevat nopeaa oikeutta ja oikeusturvaa asiansa edistämiseksi.

17.55 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Täytyy vastata kollegoille tässä näin:

Minä toin asiaa useinkin esille ryhmässä. Muistan sen varsin hyvin sen takia, koska minun entinen maajoukkuekaverini, joka on kauppias, antoi minulle yksityiskohtaista tietoa siitä, miten se vaikuttaa elinkeinoon, kun on näitä näppäreitä ja ei pystytä sakon muuntoja käyttämään. Että varmasti toin sen esille.

Mutta täytyy sanoa, että sitten meillä on monia muita asioita, mitä vain hallituksessa pystyy edistämään. Maastakarkoitusprosessin nopeuttaminen: Itse olen tehnyt maastakarkoitusesityksiä ja työkseni sitä työtä. Se oli tarpeen, ja se saatiin jo hallitusohjelmaan. Ja mitä se on? Se on nytten voimassa. Maahantulokiellon rikkomisen maksimirangaistuksen korottaminen: Ulkomaalaislain 185 §:n ja rikoslain 17 luvun muuttamiseksi tein lakialoitteen 29.3.2017, mistä tänään yllätys yllätys on edustaja Kankaanniemellä aivan samalla ot-sikolla lakialoite käsittelyssä. Mutta voin kertoa sinulle sellaisen iloisen asian, että tämä on tämän vuoden alusta tullut jo voimaan. Tänään keskustellaan myöhemmin siitä sitten.

Mutta varmasti ollaan tehty. Poliisikansanedustajan näkökulmasta edustaja Jani Mäkelä tuolla erittäin kummallisesti otti esimerkkejä siitä, että jotkut poliisit ovat käräjillä ja jotkut

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

vankilassa. Sehän osoittaa vain sitä, että meidän oikeusjärjestelmä toimii. Täällä yksikään ei ole lain yläpuolella — eivät ole lainsäätäjät, eivät ole myöskään lain täytäntöönpanijat. [Jani Mäkelän välihuuto — Kari Kulmala: Hyvä puhe!]

17.57 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoho, te perussuomalaisten edustajana ollessanne moititte usein kovin sanoin kokoomuksen politiikkaa. Nyt kokoomuksen edustajana taas te moititte näköjään kovin sanoin senaikaista perussuomalaisten politiikkaa, jolloin omien sanojenne mukaan hoiditte itse tätä asiaa perussuomalaisissa, eli moititte siis suoraan itseänne. Sitä ette kuitenkaan kertoneet, että jos kerran pidätte tätä hallituksen esitystä liian löysänä — kuten mekin pidämme ja mitä se on, ja jopa Stubbin hallituksessa linja oli kokoomuksella huomattavasti kireämpi — niin miksette te sitten kannata tätä perussuomalaisten tiukempaa esitystä. Onko esittäjä tässä nyt teille sitten väärä?

17.58 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin isossa kuvassa näyttää, että kaikki ovat suurin piirtein samaa mieltä tästä asiasta. Kaikki tosiasiasa kannattavat tätä. Osa toteaa, että no tähän on aika lähellä nykykäytäntöä, mutta tämä on ihan ok ja hyvä. Toiset sanovat, että no hyvä on, hyvään suuntaan, muttei ihan tarpeeksi kireä. Eikö tämä siis kannattaisi nyt yksimielisesti hyväksyä ja katsoa sitten seuraavalla kaudella, onko tarvetta tehdä joitain toisia muutoksia? Jätetään erimielisyydet isompiin asioihin. Tässä menee hyvä riitely hukkaan pikkuasiassa, kun ollaan kaikki samaa mieltä. [Naurua]

17.58 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Taviolle täytyy vastata, että sanoin, että puolueena perussuomalaiset antoivat periksi kokoomukselle. Voitte nostaa sitten muita asioita, mitä minä en ainakaan tiedä, onko tullut. Muistelen, että hallintarekisterikysymys oli semmoinen, jossa poliisikansanedustajat olimme... Siellä edustaja Kulmala nyökkäilee ja muistaa hyvin, kuinka te perussuomalaiset, silloin minun puoluetoverini, äänestitte vastoin äänestäjien tahtoa, vastoin asiantuntijoiden tahtoa. Hallintarekisteriasia oli varmaan kysymyksessä silloin kun puhuitte tästä kokoomuksen ja perussuomalaisten linjasta. Kokoomushan on tehnyt loistavaa työtä muuten koko hallituskauden ajan.

17.59 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että tämä sakon muuntorangaistusasia nyt vihdoinkin tulee täältä läpi, ja kiitokset siitä oikeusministeri Häkkäselle ja tietysti valiokunnalle, joka tämän asian on käsitellyt ja eteenpäin vienyt.

Kun tätä sakon muuntorangaistusta ei vähään aikaan ole ollut, niin voin sanoa, että sillä on ollut kyllä demoralisoiva vaikutus. Siis se on kyllä erittäin huono viesti, jos henkilölle, joka on menettänyt kaikki luottotietonsa, varastamisesta ei seuraa minkäänlaista rangaistusta — se on äärimmäisen huono viesti. Kun tästä olen keskustellut esimerkiksi pienyrityksien kanssa, niin yksi huoltoasemayrittäjä kuvasi hyvin tilannetta, että kun hänellä maa-seudulla, minun kotikunnassani, on sellainen bensa-asema, jossa voi yhdestä mittarista tankata myös ilman, että siinä on automaatti — eli saa tankata ja sitten maksetaan huoltoasemaan sisälle — niin kun ne, jotka ovat kaikkein härskeimpiä, tankkaavat, niin he morjestyvät turvakameraan samanaikaisesti. Eli se kuvaa sitä, mikä on asenne siihen juttuun.

Tämä on äärimmäisen hyvä uudistus, kun nyt palautetaan se, että kun useamman kerran syyllistyy tällaiseen tekoon ja saa siitä sakot, niin sitten se myöskin muunnetaan vankeudeksi. Tämä on tärkeä asia ja antaa ennen kaikkea sen moraalisen viestin, että rikoksesta pi-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

tää aina seurata rangaistus. Tämä on erittäin hyvä asia, ja hienoa, että se nyt saadaan vihdoin eteenpäin.

18.01 Ville Tavio ps: Tahdon edustaja Satoselle selventää, että näinhän ne bensavarkaats tulevat jatkossakin tankkaamaan siellä härskisti, morjestamaan kameraan yrittäjiä. Niitä sakon muuntoja ei tämän uuden lain mukaan tulla tekemään yhtään sen enempää kuin voimassa olevan nykyisen lain mukaankaan.

Nykyisen lain mukaan poliisin käsikirjassa on, että vuoden sisällä kuuden annetun sakon jälkeen ruvetaan sitten viemään niitä tuomioistuimeen ja muuntamaan sakkoja, ja tätä poliisin käsikirjan ohjetta sovelletaan jo tällä hetkellä. Eli näin ollen tämä hallituksen esitys ei tuo mitään muutosta tähän nykytilaan. Noista kovista puheistanne huolimatta tilanne ei siis muutu, vaan kuten edustaja Hakkarainen tuossa aiemmin kuvaili, niin hyvin härskisti, kuusi kertaa joka vuosi vähintään — kuinka monta kertaa siitä sitten jää todellisuudessa kiinni — voi käydä näitä varkauksia ja näpistyksiä tekemässä.

Me perussuomalaiset sen sijaan olemme esittäneet täällä tiukempaa linjaa, ja tiukempaa linjaa myös kokoomus kannatti aikoinaan. Silloin nimittäin, kun Stubbin hallitus 2014 antoi tästä hallituksen esityksen, siinäkin oli paljon tiukempi linja, [Veera Ruoho: Miksette esittäneet silloin hallituksessa?] ja sen tulisi olla vähintään se vähimmäismäärä, mitä tälle sakon muunnolle tehdään, joten miksette te, edustaja Satonen, kannattaisi perussuomalaisten tiukempaa linjaa? Miksi te sallitte kuusi rankaisematonta per vuosi?

18.03 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Se, että se tänne lakiin kirjataan, on todella tärkeä asia lähtökohtana. Minulle sopii toki, että tämä rangaistuskäytäntö voi olla tiukempikin, mutta se on äärimmäisen tärkeätä, että se on tänne kirjattu ja nyt se on täällä eikä vain missään poliisin omissa ikään kuin toimintaohjeissa. Kyllä tämä on merkittävä ratkaisu, ja onneksi — voi näin sanoa — tämä hallitus tarttui tähän asiaan sen jälkeen, kun Antti Häkkästä tuli oikeusministeri. Silloin, kun hallitusohjelmaneuvotteluja käytiin, tämä asia ei edennyt, vaikka edustaja Tavio ja hänen edustamansa ryhmä oli myös hallituksessa. Silloin tämä asia ei noussut merkittävästi esille, mutta nyt onneksi on päästy tässä eteenpäin.

Ihan hyvä, jos te olette tukemassa — ette ehkä ihan tätä, mutta vähän samantyyppistä. Tärkeintä on se, että meiltä tulee täältä yhteinen viesti, että rikoksesta pitää seurata rangaistus, koska tiedän, että täällä on ainakin aikaisemmin ollut sellaisiakin puheenvuoroja, joissa on ylipäätään pidetty vääränä, että missään tilanteessa voidaan sakko muuttaa vankeudeksi. Se on hyvä, jos nyt on keskustelu menossa siihen suuntaan, että keskustellaan vain siitä, kuinka nopeasti se pitäisi muuttaa ja missä on se kynnys, jolla se muutetaan, eikä keskustella enää siitä, että olisi väärin, että ylipäätään muutetaan näitä sakkoja vankeudeksi.

18.04 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Tässä meillä on tosiaan myös onneksi yhteistä maaperää, koska mehän emme ole esittämässä tämän hallituksen esityksen hylkäämistä toisin kuin vihervasemmisto [Veera Ruoho: Kiitos!] on yhä esittämässä. Vihervasemmistohan ei halua, että sakon muuntoa tehdään ollenkaan.

Siihen tietenkin näin jälkiviisastellen on vaikea itsenikään antaa vastausta, miksi silloinen työ- ja oikeusministeri Jari Lindström ei tätä jo tuonut ja miksei tuonut sitä astetta tiukempaan kuin oikeusministeri Häkkänen. Tämä on asia, mitä varmaan monessa kohtaa olen joutunut itseltäni kysymään, ja ehkä edustaja Ruohokin on joutunut kysymään [Veera Ruoho: Kaksi salkkua oli liian raskasta!] siinä ryhmässä toimineena, miksi nykyinen sinis-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

ten ministeri Lindström, joka kuitenkin kannattaa kuolemanrangaistusta ja on sillä tavalla kovan rangaistuspolitiikan kannattaja, ei silloin tuonut jo aikaisemmin tätä kunnollista esitystä, koska nyt joudutaan ikään kuin tyytymään tällaiseen populistioikeusministerin aika loivennettuun linjaan, joka on aika vesitetty ratkaisu jopa siitä Stubbin aikaisesta ratkaisusta.

Mutta mukava kuulla, että te, edustaja Satonen, järkimiehenä kannatatte tätä perussuomalaisten jopa kireämpää linjaa. Kolmehan olisi aika kireä, ei sekään mikään huippukireä linja ole, mutta puolta kireämpi kuin tämä hallituksen linja. Se on valitettavaa, että teillä kokoomuksessa on nyt sitten niin tiukka ryhmäkuri, että ette voi tätä esitystämme tuon enempää tukea, mutta otamme tämänkin tuen osoituksen lämpimästi vastaan.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 235/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 15/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.06 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on siis kysymys ylioppilastutkinnon uudistamisesta. Esitys on osa hallituksen laajempaa lukiokoulutuksen kehittämiseen tähtäävää suunnitelmaa. Tavoitteena on säilyttää ylioppilastutkinto jatkossakin yleissivistävänä ja jatko-opintokelpoisuuden takaavana tutkintona. Ylioppilastutkintoa suorittavan kokelaan olisi suoritettava nykyisen neljän sijaan viisi koetta, joihin sisältyvät äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä kokelaan valinnan mukaan vähintään kolme koetta ryhmässä, johon kuuluvat matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraassa kielessä ja reaaliaineissa järjestettävä koe. Viidennen aineen opiskelija voi valita itse. Samalla ylioppilastutkinnon kokeisiin ilmoittautumiseen liittyviä menettelyjä joustavoitettaisiin. Taustalla on tietysti tuo korkeakoulujen pääsykoeuudistus.

Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä yleisesti kannatettavana. Mietinnössä olemme kuitenkin kiinnittäneet huomiota kolmeen asiaan: ylioppilastutkinnon rakenteeseen, lukiodiplomeihin ja englanninkieliseen ylioppilastutkintoon. Sen osalta esitämme myös muutoksia hallituksen esitykseen. Lisäksi esitämme kolmea lausumaa.

Toinen osa tuota hallituksen esitystähän oli englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistaminen. Tässä olisi ollut perusteluita koulutusviennin näkökulmasta, mutta koska esityksen perustuslainmukaisuudesta heräsi valiokunnassa kysymys, päätimme esittää kyseisten pykälien poistamista esityksestä kokonaan. Valiokunnan arvio oli, että perustuslakivaliokunta ei välttämättä olisi ehtinyt asiaa käsittelemään.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Tästä asiasta valiokunta esittää lausumaa. Tuon lausuman mukaisesti ”Eduskunta edellyttää, että hallitus harkitsee uuden esityksen tekemistä englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämisen ja suorittamisen mahdollistamiseksi. Esityksessä tulee ottaa huomioon kansalliskielten asema ja perustuslain vaatimukset”.

Ylioppilastutkinnon rakenne on pääosin kannatettava. Viisi kirjoitettua ainetta tukee korkeakouluihin hakeutumista ja on linjassa tehtyjen pääsykoeuudistusten kanssa. Suurin osa opiskelijoista suorittaa jo tällä hetkellä vähintään viisi ainetta. Asiantuntijakuulemisissa on kuitenkin herännyt huoli erityisesti kaksoistutkintojen ja aikuisopiskelijoiden tilanteesta. Asia on tärkeä.

Tämän pohjalta esitämme lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi, miten ylioppilastutkinnon uusi rakenne vaikuttaa lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen, ottaen erityisesti huomioon kahta tutkintoa suorittavat opiskelijat ja aikuisopiskelijat, ja antaa siitä sivistysvaliokunnalle selvityksen, kun uudistuksen toimeenpanosta on saatavissa seurantatietoa riittävästi.”

Hallituksen esityksessä ei oteta kantaa lukiodiplomeihin. Valiokunta kuitenkin katsoo, että taito- ja taideaineille ominaiset tiedon tuottamisen tavat tulee nähdä uudistuneessa lukiokoulutuksessa yhdenvertaisina nykyisin ylioppilastutkintoon sisältyvien oppiaineiden tiedon tuottamisen kanssa.

Esitämmekin lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy selvittämään lukio-diplomijärjestelmän muuttamista kaikkia koulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi ja sen perusteella ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.”

Arvoisa puhemies! Näillä muutoksilla ja lausumilla sivistysvaliokunta esittää hallituksen esityksen hyväksymistä. Mietintöön sisältyy yksi vastalause.

18.10 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Olemme tosiaan esittäneet vastalauseita.

Tällä vaalikaudella lukiokoulutusta on leimannut hallituksen suoranainen uudistusvimma, missä ei ole kuitenkaan otettu huomioon toisen asteen kokonaisuutta eikä oppilaiden ja opettajien kuormitusta jatkuvan muutoksen kourissa. Tässä hallituksen esityksessä olemme halunneet kiinnittää huomiota erityisesti lakiesityksessä esitettyyn viiden kokeen rakenteeseen, mikä aiheuttaa toteutuessaan useita ongelmia. Pakollisten ylioppilaskokeiden määrää ollaan siis nostamassa neljästä viiteen. Se on tässä ytimenä.

Esitys on ristiriidassa sen kanssa, että tavoitteena on lisätä lukion suorittaneiden määrää sekä yo-tutkinnon suorittamista. Lukiossa opiskelee erilaisista taustoista tulevia opiskelijoita, joilla on oppimisvaikeuksia tai muun tuen tarve. Näiden opiskelijoiden lukion ja ylioppilastutkinnon suorittaminen tämän esityksen seurauksena vaikeutuu. Tutkinnon rakenne lisää tutkinnon kuormittavuutta, ja voidaan ennakoida, että lukio-opintojen keskeyttäminen lisääntyy, samoin kuin niiden määrä, jotka eivät kykene tutkintoa hyväksytysti suorittamaan. Lisäksi aikuisopiskelijoiden sekä kaksoistutkinnon suorittavien asema heikenee tutkintoon sisältyvän valinnaisuuden vähentyessä. On selvää, että koulutuksesta putoavien määrä lisää syrjäytymistä. Näihin ongelmiin ovat kiinnittäneet huomiota useat lausunnonantajat.

Toisen asteen koulutusjärjestelmää tulee tarkastella kokonaisuutena. Nyt tehty esitys ylioppilastutkintoon kuuluvien kokeiden määrästä on ristiriidassa ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteiden kanssa. Ammatillisen koulutuksen reformin keskeinen ajatus on ollut lisätä opiskelijan mahdollisuuksia koota yksilöllisesti hänelle soveltuva tutkinto, jol-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

la hän pystyy saavuttamaan omien tavoitteiden mukaisen ja edellyttämän osaamisen. Kaksoistutkinto ja muuten lukiokoulutukseen kuuluvien opintojen kautta hankittu osaaminen on ollut ja tulee jatkossakin olemaan keskeisessä roolissa niiden ammatillista tutkintoa suorittavien opiskelijoiden kohdalla, jotka ovat asettaneet tavoitteekseen esimerkiksi korkeakouluopinnot.

Ammatillisissa oppilaitoksissa kaksoistutkintoa suorittavan opiskelijan opintoja pyritään nykyisin vauhdittamaan esimerkiksi niin, että ammatilliseen perustutkintoon sisältyvien yhteisten aineiden opinnot voi korvata lukion vastaavilla aineilla. Viidennen ylioppilaskokeen suorittamisen edellyttämiä lukio-opintoja ei olisi kuitenkaan mahdollista tunnustaa osaksi opiskelijan ammatillista perustutkintoa. Näin ollen uudistus pidentäisi kaksoistutkinnon suorittajan opintoaikoja ja lisäisi koulutuksen järjestäjien kustannuksia. Todennäköisesti yhä harvempi oppilas tuon kaksoistutkinnon suorittaisi. Tänäpäin tapasin kaksoistutkintoa suorittavia nuoria, ja he pitivät tätä uudistusta valitettavana.

Ylioppilastutkinnon rakenteen muutos ei ole tarpeellinen, sillä meneillään oleva korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus kannustaa kokelaita suorittamaan esityksen tavoitteen mukaiset viisi koetta jo nytkin. Muutoksen hyödyt olisivat siis minimaaliset verrattuna sen aiheuttamiin haittoihin kaksoistutkinnon suorittajille, aikuislukiolaisille ja oppimisvaikeuksista kärsiville opiskelijoille. Uudistus pidentäisi kahden tutkinnon suorittajien opintoaikoja. Jo nykyisellä lukion kurssimäärällä ja neljällä suoritettavalla kokeella on osalla opiskelijoista vaikeuksia suorittaa tutkinto kolmessa vuodessa. Pääsääntöisesti opiskelijat saavat ammatillisen tutkinnon suoritettua kolmessa vuodessa tai jopa sen alle, mutta ylioppilastutkinto jäisi vielä kesken. Tällä voisi olla vaikutuksia myös ammatillisen koulutuksen järjestäjien rahoitukseen. Tarvetta rakenteen uudistamiseen ei ole myöskään siksi, että uusi lukiolaki jo pitää sisällään kaikki tarvittavat elementit opiskelijoiden laaja-alaisen ja monipuolisen osaamisen ja vahvemman yleissivistyksen kehittämiseen tulevaisuudessa.

Koulutusjärjestelmän kehittämisessä suuntana on ollut elinikäisen oppimisen polkujen edistäminen. Työn ja teknologisen muutoksen aikana tämä on korostetun tärkeää. Kaksoistutkinnon suorittaneet työllistyvät hyvin, osa valmistuneista hakee ammattikorkeakouluun tai yliopistoon jatko-opiskelijaksi. Jos nuori haluaa suorittaa kahden tutkinnon opinnot, tätä pitäisi pyrkiä edistämään kaikin mahdollisin keinoin eikä vaikeuttaa sitä. Ehdotettu ylioppilastutkinnon rakenteen muutos uhkaa kuitenkin romuttaa kaksoistutkinnon.

Aikuislukioiden tutkinnon suorittajat kuuluvat pääosin siihen 20 prosentin ryhmään maamme kokelaista, jotka suorittavat tutkinnossaan vain nykyiset neljä pakollista koetta. Kuudesta aikuislukiosta kerätyn epävirallisen datan perusteella opiskelijat tekevät keskimäärin noin 4,3 koetta tutkintoa kohden. Monille heistä viides pakollinen aine voi olla se ratkaiseva ylimääräinen kuorma, joka aiheuttaa opintojen keskeytymisen.

Tutkinnon rakenteen uudistaminen esitetyllä tavalla tuottaa lukiouudistuksen tavoitteiden vastaisesti juuri sen, mitä uudistuksella pyrittiin välttämään: lukion oppimäärän ja tutkinnon suorittamisen vaikeutumisen tai jopa opintojen keskeytymisen. Tämä on erityisen lyhytnäköistä tänä päivänä, kun kaikin tavoin yritämme saada aikaan sen, että jokainen suomalainen nuori suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon. Tämä lyö tuota tavoitetta korvalle.

Arvoisa puhemies! Esitän vastalauseen mukaisen pykälämuutosehdotuksen.

18.16 Jani Toivola vihr: Arvoisa herra puhemies! Kokonaisuudessaan tämä esitys on meidän mielestämme kannatettava. Näemme, että siinä on useitakin tällaisia ehkä nimen-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

omaan sen opiskelijan ja kokeen suorittajan käytännön arkea helpottavia tekijöitä liittyen kokeisiin ilmoittautumiseen ja siellä tehtäviin valintoihin, tutkinnon suoritusajanaan ja mahdollisuuteen siirtää yksittäisiä kokeita ikään kuin myöhemmäksi niin, että ne kuitenkin pysyvät osana sitä koko tutkintoa. Nämä ovat tärkeitä osia.

Niin kuin tässä aikaisemmissa puheenvuoroissa kävi ilmi, varmastikin tämä viiden kokeen vaatimus on se, mikä on kaikista eniten herättänyt keskustelua. Valiokunnassa siitä puhuttiin paljon, omassa ryhmässäni keskusteltiin siitä hyvin pitkään: nähdään, että se ei ole helppo tai mustavalkoinen asia. Ja ne huolet, mitä siihen liittyy nimenomaan opiskelijoiden kuormittumisen ja jaksamisen näkökulmasta, ovat ehdottomasti meidänkin mielestämme näkökulmia, jotka on otettava todella vakavasti. Sen takia onkin hyvä ja tärkeää, että valiokunnalla on tämä lausuma nimenomaan siitä, että tilannetta seurataan.

Samaan aikaan ehkä itse näen, että nämä jaksamiseen liittyvät kysymykset ovat usein sellaisia, mitkä saattavat nousta jo aika paljon aikaisemmin siellä opinpolulla. Nämä eivät ole ikään kuin uutta tietoa myöskään sivistysvaliokunnalle, vaan valitettavan useissa asiayhteyksissä lasten ja nuorten jaksamiseen ja mielenterveyteen liittyvät kysymykset ovat eri tavoin nousseet esiin. Ne ovat totta kai laajasti sellaisia, joita täytyy tukea, ja koko ajan täytyy tehdä töitä sen eteen, että kattavat palvelut on saatavilla. Mutta omassa ryhmässäni kuitenkin lopulta suhteessa tähän esitykseen kallistuttiin siihen, että ollaan myöskin valmiit tukemaan tätä viiden kokeen velvoitetta nimenomaan sen laajan yleissivistyksen näkökulmasta. Sillä oli meidän keskustelussamme paljon painoarvoa.

Vielä näistä lausumista sen verran, että on tosi hienoa ja tärkeätä, että myöskin tämä luki diplomi on nyt nostettu esiin, että saataisiin se yhdenvertaiseen asemaan. Se on tosi tärkeätä myöskin siitä näkökulmasta, että on erilaisia taitoja, erilaisia tapoja oppia, omaksua tietoa tai ilmaista ja näyttää se oma osaaminen, tietopääoma, ja se, että me vahvistamme sellaisia polkuja, on äärimmäisen tärkeä tavoite siinä, kun me puhumme jokaisen nuoren mahdollisuuksista rakentaa itsellensä yhdenvertaista tulevaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa.

18.18 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kuten tässä yhdessä aikaisemmassa puheenvuorossa on todettu, tämä on ongelmallinen esitys monella tapaa, ja se kytkeytyy myöskin moniin aika ongelmallisiin piirteisiin, mitä on ollut koulutuspolitiikassa tämän vaalikauden aikana ja tämän hallituksen alaisuudessa.

Ensinnäkin tässä edetään ikään kuin väärässä järjestyksessä koulutuspolitiikan näkökulmasta. Syy sille, että tätä lakia ylipäätensä nyt tehdään, on se, että opetusministerin aloitteesta on tehty yhteistyössä korkeakoulujen kanssa tämä pääsykoeuudistus ja siinä menettely herätti niin laajasti ihmetystä, että jopa hallituspuolueiden edustajat jättivät aiheesta kirjallisen kysymyksen, ja nyt tehdään ikään kuin sen uudistuksen seurauksena näitä muutoksia lainsäädäntöön ja ylioppilastutkinnon rakenteeseen. Tämä johtaa tietenkin tilanteeseen, jossa tästä kokonaisuudesta ei ole tehty kunnollisia vaikuttavuusarviointeja eikä myöskään käyty laajempaa koulutuspoliittista keskustelua siitä, mihin nämä kaikki yksittäiset muutokset johtavat.

Sen seurauksena hallitus esittää nyt siis ylioppilastutkinnon vaativuuden kasvattamista, ja ihmettelen kyllä erityisesti vihreiden kantaa tähän esitykseen, koska nämä hyvät muutokset tässä laissa olisi kyllä mahdollista hyväksyä ilman että samalla nostetaan suoritettavien kokeiden vähimmäismäärää. Kuten tiedämme, kuormittuneisuus ja stressi on jo tällä hetkellä erittäin iso ongelma lukiolaisten keskuudessa, ja se ilmenee jo aikaisemmassa vai-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

heessa lukiokoulutuksen aikana johtuen siitä, että ylioppilastutkinnon painoarvoa koko ajan on lisätty, mikä jo on omiaan lisäämään stressiä, kun ihminen joutuu miettimään esimerkiksi kurssivalintoja jo ensimmäisestä vuodesta lähtien sen mukaan, mitä tulee kirjoittamaan ylioppilastutkinnossa. Tämä ei ole yleissivistävä suunta lukiokoulutuksen kehittämiseksi vaan pikemminkin vie päinvastaiseen suuntaan.

Nyt tätä siis tehdään siitä huolimatta, että tämä entuudestaan lisää vaativuutta ja sitä kautta kuormittuneisuutta, ja siitä huolimatta, että se vaikeuttaa aikuisopiskelijoiden ja kaksoistutkinnon suorittavien asemaa, eli sellaisen opiskelijaryhmän asemaa, jota muuten ollaan pyritty auttamaan ja sitä kautta nostamaan ylioppilastutkinnon suorittavien nuorten ja aikuisten määrää.

Hyödyt ja haitat eivät ole tasapainossa, ja ehkä kaikista ongelmallisinta on se, että tämä on taas yksi muutos, jolla eriytetään meidän toisen asteen eri koulutuspolkuja toisistaan, eli tämänkin seurauksena nyt lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus eriytyvät toisistaan sen sijaan, että me kehittäisimme toista astetta kokonaisuutena.

Näistä syistä kannatan vastalauseessa olevia muutosehdotuksia.

18.21 Mikaela Nylander r: Värderade talman! Den här lagen är bra och framför allt ändamålsenlig om man enbart tittar på studentexamen och på gymnasieutbildningen. Den allmänbildande funktionen stärks i och med lagen. Dessutom kommer högskolorna i framtiden att beakta fem ämnen i urvalsproven och då är det logiskt att minimikravet att skriva fem ämnen i stället för fyra, såsom nu, införs. Redan i dag skriver 80 procent av alla abiturienter fem eller fler ämnen.

Men det ska sägas att tyvärr innehåller det här lagförslaget en baksida som jag anser vara värd att nämnas och diskuteras också i plenum. Kraven på dem som avlägger två examina, student- och yrkesexamen, och på vuxenstuderande kan bli för stora. I utskottshörandet fördes fram oro och rädsla för att lagen kommer att minska på intresset att avlägga studentexamen bland just de här två grupperna. Man ska komma ihåg också att av dem som skriver två examina är det enbart 29 procent som i dag skriver fem eller fler ämnen i studentexamen. Den här oron bör tas på allvar och därför tycker jag att det är oerhört bra att vi har tagit in en uppföljningsklausul.

Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan pelkästään yo-kirjoituksia, niin hallituksen esitys on hyvä ja perusteltu. Ja mielestäni se on hyvä asia, että lukion yleissitovaa funktiota tällä tavalla vahvistetaan. Täytyy pitää mielessä, että nyt jo 80 prosenttia kaikista ylioppilaista kirjoittaa viisi ainetta tai enemmän yo-kirjoituksissa.

Mutta niille, jotka suorittavat kahta eri tutkintoa, ja aikuisopiskelijoille muutos voi olla liian haasteellinen. Riskinä on, että laki sotii yleisiä koulutuspoliittisia tavoitteita vastaan — sen myönnän — ja myönnän myös, että ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus eriytyvät entisestään tämän lakiehdotuksen myötä. Siksi on mielestäni hyvä ja aivan välttämätöntä, että meillä on seurantavelvoite sisällytetty tähän lausuntoomme, jotta voidaan palata tähän asiaan, jos näyttää siltä, että ne pahimmat skenaariot toteutuvat tässä laissa. Mutta kuten vihreät, mekin olemme käyneet sisäistä keskustelua ja olemme kuitenkin päätyneet siihen, että me tuemme tätä lakia näistä riskeistä ja huolista huolimatta. Toivotaan, että käytännössä siellä arjessa pystytään sitten tukemaan ja auttamaan myös niitä, jotka suorittavat kahta tutkintoa, ja aikuisopiskelijoita.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

18.25 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Kun en ole valiokunnassa ollut kuulemassa asiantuntijoita, on pakko sanoa, että hämmästyttää vähän, miksi viides aine pitää tehdä pakolliseksi, kun valtaosa sen suorittaa jo nyt. Tuolla pakollisuudella ei sitä kautta saada sitä hyötyä mitä on ajateltu, mutta tiedetään, että se tuo haittaa niille, jotka suorittavat kaksoistutkintoa tai ovat aikuisopiskelijoita. Elikkä tavallaan tätä kun punnitsee, jää kysymys, että miksi pakollisuus, jos asia jo nyt toteutuu näin laajasti.

Mielestäni olisi äärimmäisen tärkeää tarkastella toista astetta kokonaisuutena, lukio-opetusta ja ammatillista opetusta rinnan, ja kun me teemme reformeja, meidän kannattaisi katsoa sitä kokonaisuutta. Itse tulen kaupungista, jossa meillä on yhdistetty ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus samaan hallinnolliseen rakenteeseen, ja se on tuottanut pelkästään hyviä asioita. Se on tuottanut kustannussäästöä, mutta se on tuottanut myös vaihtoehtoja opiskelijoille. Pidän kaksoistutkintoa tämmöisenä parhaana mahdollisena vakuutuksena tulevaisuuden työelämää varten, koska siinä saadaan valmiuksia ikään kuin molemmille puolille, ja siitä näkökulmasta tuntuu surulliselta, että tämä uudistus saattaa tehdä kaksoistutkinnosta vähemmän houkuttelevan ja se saattaa jopa estää sen suorittamisen, vaikka päinvastoin pitäisi yhdistää näitä kahta asiaa, varsinkin jos on niin, että viidennen ylioppilaskokeen opintoja ei voida millään tavalla hyödyntää siellä ammatillisen perustutkinnon puolella. Olisi äärimmäisen tärkeää, että me ylipäätään koulutuksessa osaisimme yhdistää erilaisia asioita ja hyödyntää jo kerran opittua toisessa tutkinnossa paremmin. Se kai on koko meidän muuntokoulutuksen ja uudelleen koulutuksen ja erilaisten moduulikoulutusten, mitä tässä maassa on kehitetty, idea.

Itse asiassa, vaikka koulutus ei missään tapauksessa voi olla vain työelämää varten vaan se on ihmisen elämää varten ja omia valmiuksia varten ja tulevaisuutta varten, sillä on kuitenkin merkitystä myös työelämän näkökulmasta. Tästä syystä olen tavallaan surullinen siitä, että tämä lukiodiplomi ei tullut voimakkaammin kirjoitetuksi sinne, että se voisi olla yksi näistä ylioppilaisaineista. Me tiedämme, että Suomi tarvitsee luovuutta ja se tarvitsee innovaatioita ja se tarvitsee uusia ajatuksia, ja me emme voi sitä koulussa pakottaa, mutta me voimme luoda sellaiset olosuhteet, jotka ruokkivat luovuuttamme. Silloin jos opiskellaan taideaineita ja luovia aineita ja taitoaineita, silloin luodaan noita olosuhteita, ja sitä osaamista, sitä vuorovaikutustaitoa ja muuta, jota syntyy taideaineiden kautta, me tarvitsemme elämässä ja me tarvitsemme työelämässä. Sen vuoksi olisi ollut äärimmäisen tärkeää, että lukiodiplomi olisi tullut voimakkaasti yhdeksi ylioppilastutkinnon osaksi ja että sitä ruokittaisiin enemmän. On hyvä, että sitä selvitetään, mutta on tavallaan harmi, että se tässä vaiheessa on jäänyt tästä kokonaisuudesta pois.

18.28 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Lukio-opetuksella on valtava yleissivistävä merkitys meidän koulujärjestelmässämme. Täällä on ehkä perustellustikin ihmetelty tätä ylioppilastutkintoon sisältyvien aineiden määrän korottamista neljästä viiteen. Sitä on ihmetelty senkin takia, että jo nyt noin 80 prosenttia tekee viisi tutkintoainetta. Jos tätä pohditaan positiivisen kautta, niin tälläkin, että sitä kasvatetaan viiteen, saattaa olla varsin merkittävää yleissivistävää merkitystä pitkän päälle.

On myös tärkeää, että meidän lukioverkostomme pidetään tiheänä koko maassa, että pidetään toimiva, ihmisten tarpeita hyvin palveleva lukioverkosto. On huolestuttavaa, että ammatillisella puolella verkosto on aika keskittynyt tätä nykyä. Lukioverkosto on vielä kohtuullisen tiheä, ja sen pitäminen tällaisena on erittäin tärkeää koko Suomen kannalta.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

18.29 **Tuomo Puumala kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu toisen asteen pohtimisesta kokonaisuutena. Olen siitä ihan samaa mieltä. Toivon, että tulevaisuudistuksissa ei tehdä enää niinkään erikseen lukiopuolen uudistuksia ja ammatillisen puolen uudistuksia vaan löytäisimme niistä yhteisiä siltoja, se on hyvä ajatus.

Kyllä myös se edustaja Anderssonin kritiikki on aivan paikallaan siitä, että eihän tämä marssijärjestys tässä ideaali ole. Tietenkin aina lähtökohtana pitäisi olla se, että täällä talossa tehdään lainsäädäntöuudistuksia ja sitten niihin reagoivat esimerkiksi ne pääsykoekäytännöt. Tässä mennään toisinpäin. Kysymys ei kuitenkaan ole ihan yksinkertainen, koska siellä korkeakoulupuolella on se autonomia olemassa, ja sitten siihenkin tässä reagoidaan. Mutta ihan perusteltu ajatus, ja oikeampi lähtökohta, totta kai, olisi näin.

No, sitten tästä lukiodiplomista nousi täällä ajatus. Minun mielestäni se on aika vahvasti tässä sanottu, eli tässä esitetään lausumaa, että ”ryhdytään selvittämään lukiodiplomijärjestelmän muuttamista kaikkia koulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi ja sen perusteella ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntötoimiin”. Lausumana mielestäni ihan vahvasti sanottu asia. Itse menisin tämän mietinnön ulkopuolelta jopa vähän pitemmälle tässä lukiodiplomityyppisen ajattelun jalostamisessa. Ajattelisin niin, että nykyisten ylioppilaskirjoitusten rinnalle kehitettäisiin järjestelmää, jossa lukiolainen voisi jatkuvasti osoittaa omaa osaamistaan, kerätä ikään kuin omaa portfolioa, omaa kansiota, ja hän voisi osoittaa sitten korkeakouluun pyrkiessään sen oman kypsyytensä, minkä on lukion aikana saavuttanut, vaikkapa oppiainerajojen yli menevillä ainekirjoituksilla tai tutkielmilla, ja sitä kautta voisi tehdä ikään kuin minigradua jo siellä lukion sisällä. Mielestäni tässä on paljon kehitettävää.

Yleissivistyksen periaate, joka tässä tuli voimakkaasti esille, on kyllä tärkeä, ja sen täytyy olla meidän lukion keskeinen lähtökohta myös tulevaisuudessa.

18.31 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Myös perussuomalaiset ovat pitkän ja perusteellisen harkinnan jälkeen yhtyneet tähän mietinnön vastalauseeseen ja siinä olevaan pykälämuutosehdotukseen, jolla ylioppilastutkinnon laajuus säilytettäisiin nykyisenlaajuisena.

Tämän vastalauseessa olevan pykälämuutosehdotuksen toteutuessakin lukio-opiskelijoilla luonnollisesti säilyisi mahdollisuus kirjoittaa huomattavasti useampia aineita kuin neljä kappaletta, aivan kuten heillä nytkin on. Korostan, että meidänkin mielestämme opiskelijoita toki tulee kannustaa mahdollisimman laaja-alaiseen ja yleissivistystä lisäävään opiskeluun, mutta erityisesti kaikkein heikoimpien opiskelijoiden pakottaminen siihen lainsäädännöllisin keinoin on ehkä hieman kummallinen lähestymistapa, varsinkin kun tämän hallituksen esityksen vaikutusarviot ovat Sipilän hallitukselle ominaiseen tapaan jääneet myös asiantuntijalausuntojen mukaan varsin puutteellisiksi.

Mitä sitten tulee tähän yliopistojen pääsykoevaatimukseen, josta on paljon puhuttu, niin niissä on mielestäni kyllä usein mahdollisuus sisäänpääsyyn, jos on vaikkapa kolmesta aineesta ylioppilaskirjoituksissa saanut hyvät pisteet. Yliopistojen näkökulmasta viiden aineen suorittamista ei siis käsittäkseni nykyisinkään edellytetä, mutta tämän ylioppilastutkintoa säätelevän lain takia näin käy jatkossa, mikä vaikeuttaa opiskelijoiden asemaa.

Nämä ongelmalliset ryhmät, kuten täällä on tuotu esille, ovat nimenomaan kaksoistutkintoa suorittavat opiskelijat, aikuislukioissa opiskelevat ja yleisemmin ottaen syrjäytymisvaarassa olevat opiskelijat. Ja on suuri pelko siitä, että lakiesityksen toteutumisen myötä nuorten syrjäytyminen voisi lisääntyä. Mielestämme tätä riskiä ei kannata ottaa.

Tässä alkuperäisessä hallituksen esityksessä oli mahdollisuus myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Se kuitenkin valiokuntakäsittelyn aikana poistettiin

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

esityksestä, koska katsottiin, että siihen sisältyi huomattavia epäilyksiä esityksen perustustaillisuudesta kansalliskielten aseman näkökulmasta. Mielestäni tämä valiokunnan yksimielinen päätös oli tältä osin hyvinkin perusteltu ja oikea.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi, että yhdyn täällä esitettyyn näkemykseen siitä, että kattava lukioverkko on tärkeää säilyttää koko maassa, jolloin opiskelijoilla on paljon paremmat mahdollisuudet valita lukio-opinnot.

18.34 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Vielä kommentti liittyen tähän yleissivistykseen, mitä minäkin pidän lukiokoulutuksen keskeisenä periaatteena, mutta vierastan sitä ajatusta, että yleissivistystä lisää vain pakollisten ylioppilaskirjoitusaineiden määrä eli että sen koulutuksen yleissivistävä funktio ikään kuin määräytyisi sen mukaan, kuinka monta ainetta kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa. Kyllähän se yleissivistys syntyy sitä kautta, mitä nuori opiskelee sen kolmen vuoden aikana lukiossa ja miten laajasti meillä on esimerkiksi pakollisia kursseja eri aloilta ja eri aineissa. Päinvastoin, mitä enemmän ylioppilaskirjoituksia ja -tutkintoa painotetaan, sitä todennäköisemmin se johtaa kehitykseen, jossa nuori joutuu jo silloin lukion ensimmäisenä vuotena päättämään, mitä minä tulen ylioppilaskirjoituksissa kirjoittamaan, ja esimerkiksi niissä pitkissä aineissa, joissa kursseja on paljon, valitsee keskittymisen niihin aineisiin sen sijaan, että opiskelisi laaja-alaisemmin eri asioita, mitkä kiinnostavat.

Pidän myöskin ristiriitaisena, että tämä hallitus, joka hyvin heikolla valmistelulla toteutti myöskin tämän lukion valinnaisuuskokeilun eli siis mahdollisti nuorille monien aineiden pois jättämisen, puhuu nyt yleissivistyksen merkityksestä tässä ylioppilastutkinnon kokeiden vähimmäismäärän noston yhteydessä, koska ainakin tähän asti tämä lukiokoulutuksen kehittämisspolitiikka on ollut sellaista, jota myöskin monet opettajat ja kasvatustalan asiantuntijat ovat kritisoineet juuri siitä syystä, että se vähentää lukion yleissivistävää funktiota ja päinvastoin edustaa enemmänkin tällaista putkitutkintoajattelua jo silloin toisella asteella, jolloin kaikista tärkeintä myöskin nuoren jatko-opiskelukykyjen ja oppimiskykyjen näkökulmasta olisi se, että saa mahdollisimman vahvan ja laaja-alaisen yleissivistyksen, jonka turvin nuori näin halutessaan voi sitten jatkaa opintojaan kolmannella asteella.

18.37 Mikaela Nylander r: Arvoisa puhemies! Tietysti on yleissivistyksen kannalta aivan keskeistä, mitä opiskellaan näitten kolmen tai neljän vuoden aikana, mutta emme me valiokuntana voineet ihan sivuuttaa ylioppilastutkintolautakunnan lausuntoa siitä, että heidän mielestään neljä ainetta, siis nykyinen malli, joka nyt on voimassa oleva lainsäädäntö, ei riittävästi ylioppilaskirjoituksissa mittaa tätä yleissivistävää funktiota. Minun mielestäni emme me voi ihan sivuuttaa sitäkään, ja vaikka tähän liittyy riskejä, duubioita, pelkoja, niin siksi olemme kuitenkin valmiita kannattamaan tätä lakiehdotusta.

Minun mielestäni ratkaisevaa tulee olemaan, miten käytännössä siellä arjessa pystytään tukemaan myös niitä, jotka suorittavat kahta tutkintoa, ja aikuisopiskelijoita. Ja taas kerran on aivan selvää, että opinto-ohjaus nousee aivan uuteen valoon ja tarvitaan paljon opinto-ohjausta.

Sitten tietysti tällaiset mallit, mitä on Hämeenlinnassa käytössä, ovat järkeviä, koska siellä pystytään varmasti eniten tukemaan kaikkia opiskelijoita ja luodaan joustavia opintopolkuja ja tehdään yhteistyötä.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

18.38 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden hyvinvointimme rakentuu sille, että kaikkien suomalaisten osaamistaso nousee, ja meidän pitää varmistaa, että jokaisella nuorella on vähintään joko ammatillinen tutkinto tai lukiotutkinto taskussaan, sillä sen suuren työelämän muutoksen takia, jota koko ajan elämme, peruskoulun varassa on enää hyvin vaikea työllistyä. On tunnettu fakta, että viimeisen 30 vuoden aikana on hävinnyt jopa 600 000 sellaista työpaikkaa, joihin riittää peruskoulupohja, eli perusasteen työpaikoista on jäljellä enää 30 prosenttia.

On ihan selvää, että tämän ajan peruskoulutus vaatii vähintään toisen asteen koulutuksen, joko ammatti- tai lukiotutkinnon. Kuitenkaan suomalaisista nuorista jopa 15 prosentilla ei 25 vuoden ikään mennessä ole taskussaan tuota toisen asteen tutkintoa, ja perusasteen varassa olevista onkin vain alle puolet eli noin 43 prosenttia töissä. Sen takia olisi välttämätöntä huolehtia siitä, että jokaisella vähintään tämä toisen asteen tutkinto on, jotta työllistyy. Juuri tämän asian takia on hyvin vaikea hyväksyä, että lukiotutkinnon suorittamista nyt vaikeutetaan tällä hallituksen lakiesityksellä muun muassa kaksoistutkinnon suorittajien osalta, aikuislukiolaisten osalta tai niiden osalta, joilla on vaikeuksia oppimisessaan. Täällä on moneen kertaan tämä seikka todettu. On hyvin vaikea ymmärtää, minkä takia tällaista lyhytnäköistä politiikkaa tehdään. Tämä on todellakin lyhytnäköinen muutos eikä edistä meidän suomalaisten tärkeää kansallista tavoitetta siitä, että meillä koulutustaso ja samalla työllisyysaste nousee.

18.40 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä vastata edustaja Nylanderille liittyen yleissivistykseen ja siihen, onko tarvetta muuttaa tutkintoa vai ei tästä syystä.

Kuten tässä on monissa puheenvuoroissa tuotu esille, yli 80 prosenttiahan kirjoittaa jo enemmän kuin viisi ainetta. Eli tältä osin ne mahdolliset hyödyt, mitä tällä muutoksella voidaan saada aikaiseksi, ovat mielestäni suhteellisen pieniä verrattuna niihin haittoihin, mitä tämä saattaa tuoda mukanaan tilanteessa, jossa tämä vaikeuttaa aikuisopiskelijoiden tai kaksoistutkinnon suorittaneiden nuorten asemaa. Merkille pantavaa on mielestäni myöskin se, että se työryhmä, joka tutkii ylioppilastutkinnon uudistamisen eri vaihtoehtoja, itse asiassa ei esittänyt suoraan vain tätä vähintään viiden kokeen mallia, vaan yritti rakentaa esitystä, jossa ikään kuin olisi huomioitu myöskin niitä opiskelijoita, jotka syystä tai toisesta eivät viittä koetta ehdi tai pysty suorittamaan, neljän kokeen mallilla, jossa kuitenkin valinnanvapautta olisi ollut vähemmän. Eli siinä esitettiin tällaisen neljän ja viiden kokeen ikään kuin yhdistelmämallia, joka ei ollut ihan ongelmaton sekään, mutta jossa kuitenkin käy ilmi, että ikään kuin tiedostettiin ne ongelmat, mitä tämä hallituksen ajama ratkaisu saattaa tuoda mukanaan monille nuorille ja aikuisillekin opiskelijoille.

18.41 **Veera Ruoho kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustajakollegoille — oikein hyvää pohdintaa ja kritiikkiäkin tähän esitykseen liittyen. Koulutus ja sivistys on kaiken kehityksen pohja ja perusta, näin sanoi minulle eilen Suomi—Namibia-ystävyyssryhmän tapaamisessa namibialainen pormestari ja Namibian suurlähettiläs, kun puhuttiin siitä, miten saadaan muita maita samalle tasolle kuin esimerkiksi nyt Suomi. Suomessa kuitenkin täytyy olla kiitollisia siitä, miten pitkälle edistyneitä ollaan, mutta aina pitää tehdä paremmin.

Edustaja Nylanderin puheenvuorosta innostuin, ja nimenomaan tästä yleissivistävyydestä, mitä hän korosti, ja miten tärkeän pohjan se sitten antaa ihmisen jatkoelämään yleisestikin. Minä ajattelen sitä asiaa myös vähän siltä kannalta, että jos nuori haluaa maailman huipulle urheilussa, niin silloin on mahdollisimman tärkeää se, että hän on kokeillut

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

vähän monenlaista lajia ja monella lailla kehittänyt sitä kroppaansa, ja samalla lailla päätkin on hyvä kehittää sillä lailla, että tietää laajasti ja sitten ehkä siiloutuu jossain vaiheessa se, mistä on itse aidosti kiinnostunut, ja haluaa pistää oman kortensa kekoon sen asian osalta.

Vielä tähän hyödyntämiseen. Sitä kannatan, että voitaisiin lukion opintoja hyödyntää. Minun mielestäni se täällä taisi tulla jossain puheenvuorossa jo esille. Juuri itse gradun jättäneenä keskustelin yhden ihmisen kanssa siitä, että minulla oli ainakin hienoa, kun minä pystyin omaa työkokemustani hyödyntämään, että sai seitsemän opintopistettä sillä kasaan, kun oli jo työelämässä ollut. Ei tarvinnut sitä kurssia suorittaa niin sanotusti.

18.44 Tuomo Puumala kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Andersson taisi viitata Gaudeamus igitur -työryhmän työhön, jossa he mahdollistivat tällaisen neljänkin aineen kirjoittamisen, mikä sittemmin hylättiin. En muista, oliko edustaja Andersson silloin valiokunnassa — yleensä olette, olette erittäin ahkera edustaja, mutta oliko teillä silloin juuri päällekkäisyys — kun tämän Gaudeamus igitur -ryhmän, oliko puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja olivat valiokunnassa. He eivät enää itse kannattaneet tuota mallia vaan vetosivat erittäin voimakkaasti viiden kokeen mallin eteen. Se löytyy nyt jo julkistetuista kirjallisista lausunnoistakin, että he erittäin voimakkaasti kannattavat viiden kirjoituksen mallia nimenomaan tällä yleissivistysperusteella ja sen vuoksi, että nyt kun valintakoejärjestelmä on muuttunut, he pitivät sitä välttämättömänä.

Sitten se asia, mikä ei ole vielä ollut tässä salissa keskustelussa, lienee vielä paikallaan sanoa: Tämähän ei saa muodostua esteeksi kenellekään, etteikö voisi päästä ylioppilaaksi, ja sitä vartenhan siellä on olemassa tämä kompensatiojärjestelmä, että jos jostakin aineesta tulee hylätty, niin sitten toisesta aineesta vähän paremmin kirjoittamalla on edelleen mahdollista päästä ylioppilaaksi. Sitä pidän äärimmäisen tärkeänä, koska kannatan kaksioistutukintoja, aikuislukio-opiskelua ja sitä, että heillä on mahdollisuus päästä ylioppilaaksi ja halutessaan jatko-opintoihin sen jälkeenkin. Tätähän valiokunta mietinnössään alleviivasi.

18.45 Mikaela Nylander r: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti vielä tässä lopuksi halusin lukea yhden lauseen meidän hyvästä ja kattavasta mietinnöstämme: ”Ylioppilaiden hidas sijoittuminen jatko-opintoihin on nykyisin merkittävä ongelma, sillä noin 70 prosenttia” — 70 prosenttia — ”uusista ylioppilaista ei sijoitu välittömästi lukio-opintojen jälkeen tutkintotavoitteiseen koulutukseen.” Kyllä jos ajatellaan puhtaasti niitä, jotka käyvät lukiota ja suorittavat yo-kirjoitukset ja -kokeet, kyllähän tämä on merkittävä ja huomattava parannus. Sitä se on. Sitten tietysti tiedostan kaikki nämä haasteet, jotka liittyvät tähän, mutta mielestäni kuitenkin tästä löytyy ihan sellaisia puoltavia seikkoja, jotka mahdollistavat sen, että voidaan puoltaa tätä lakiehdotusta.

18.46 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kuten totesin, en ihan näe, millä tavalla tämä on parannus niiden opiskelijoiden näkökulmasta, koska kuten tässä on jo moneen otteeseen keskustelussa tuotu esille, valtaosa nuorista kirjoittaa jo tällä hetkellä vähintään sen viisi koetta.

Mitä tässä tulee edustaja Puumalan puheenvuoroon, niin taas kerran mielestäni käy ilmi tämä suurin problematiikka, mikä tässä on, eli tässä reagoidaan nyt tähän pääsykoeuudistukseen. Sen takia mainitsin tämän työryhmän eri mallit, että mielestäni se oli kuvaava esi-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

merkki siitä, että siinä oli yritetty hakea jotain tällaista yhdistelmäratkaisua, ja kuten totesimme myöskin valiokunnassa, se on ihan totta, että siihen liittyi ongelmia, mitä tulee esimerkiksi eri aineiden keskinäiseen arvostukseen, joka olisi jollain tavalla ainakin reaaliaineiden osalta muuttunut tässä viisi ja neljä -mallissa. Mutta nyt siirrytään kuitenkin sellaiseen järjestelmään, jossa suoritettavien kokeiden vähimmäismäärä nostetaan kaikkien osalta, siitä huolimatta, että me tiedostamme, että tämän pienemmän ryhmän kohdalla, joka yrittää suorittaa kaksoistutkintoa, tai niiden, jotka suorittavat ylioppilastutkintoa aikuisiässä, tämä saattaa merkittävästi kyllä vaikeuttaa sen tutkinnon suorittamista. Mielestäni ei ole oikein silloin, että päättäjät ilmoittavat, että no me ajattelimme, että kuitenkin pääset ylioppilaaksi sitä kautta, että voi kompensoida hylätyn kokeen. Toki se on mahdollisuus, mutta eihän se voi olla se ratkaisuesitys, minkä me nyt tässä viestimme näille opiskelijoille ikään kuin ratkaisuna niihin potentiaalisiin epäkohtiin ja riskeihin, mihin tämä hallituksen lakiesitys todennäköisesti tulee johtamaan.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle siemenlaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 172/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 22/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 172/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 27/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 27/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.49 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on monin tavoin kovin odotettu ja hyvä. Vahvan sähköisen tunnistautumisen palvelut mahdollistavat useiden viranomaisten digitaalisten palvelujen käytön, ja tämän mahdollistaminen kaikille ihmisille tasavertaisesti on nykyisellään ollut ongelmallista. Esimerkiksi sähköiset lääkemääräykset ja potilastietojen katselu Omakanta-palvelusta on mahdollista vain vahvoja sähköisen tunnistamisen palveluja käyttäen.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Olen itse saanut palautetta naiselta, joka toimii omaishoitajana ja äitinsä edunvalvojana. Hän sai mahdollisuuden käyttää äitinsä pankkitunnuksia, jotta hän pystyy hoitamaan äitinsä asioita, niin katsomaan terveystietoja kuin uusimaan reseptejäkin. Tapahtui kuitenkin niin, että pankki poisti häneltä oikeuden näihin pankkitunnuksiin, ja koska äiti oli niin huonokuntoinen, ettei voinut itse enää hakea kuvallista henkilökorttia, jonka kautta sitten muut tunnistautumisen muodot olisivat olleet mahdollisia, niin käytännössä heillä ei ollut minäkäänlaista pääsyä näihin sähköisiin palveluihin.

Tässä ajassa ei ole oikein, että kun siirrymme yhä enenevässä määrin monenlaisissa palveluissa sähköisiin palveluihin, niin kaikilla ei ole tasavertaista mahdollisuutta niihin päästä. Se ei ole oikein. Yksi tällainen ryhmä ovat myöskin vammaiset, joilla voi olla vaikeuksia tasavertaisesti käyttää näitä sähköisiä palveluita. Siksi olen erittäin mielissäni siitä, että hallintovaliokunta on katsonut, että tälle ehdotetulle sääntelylle on painavat yhteiskunnalliset perusteet, ja myöskin, että nämä esitetyt soveltamisalaa koskevat laajennukset toteutuvat YK:n vammaissopimuksesta johtuvia sitoumuksia, ja tämä on tietenkin tärkeää.

En tiedä, onko salissa nyt ketään, joka on ollut hallintovaliokunnassa tätä asiaa käsittelemässä, mutta olisin halunnut vielä varmistaa ja tarkistaa sen, että eihän tänne nyt sitten jäänyt enää mitään ikään kuin tällaista kapeikkoa, jossa sitten ihmiset jatkossakin voisivat joutua sellaiseen tilanteeseen, että itsestä riippumattomista syistä — esimerkiksi sen takia, että henkilö on niin huonokuntoinen, ettei pysty hakemaan palveluita muulla tavoin — jäisi täysin ilman näitä sähköisiä palveluasointimahdollisuuksia? Toivottavasti näin ei ole.

Toivottavasti tässä on tehty perusteellinen tarkastelu valiokunnassa ja on ymmärretty nämä ehkä marginaaliset, yksittäisetkin tapaukset mutta ihmisten arjen sujuvuuden kannalta äärimmäisen tärkeät lain muutostarpeet ja ne on tässä nyt sitten otettu huomioon ja pystytty muuttamaan. Sitä toivon.

18.52 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Salonen nosti esille juuri ne tärkeät asiat, joista kyllä vielä vähän itse olen huolissani. Vaikka meillä tätä laajentamista koetetaan huomioida tässäkin mietinnössä niin, että kaikilla on mahdollisuudet ja ei tule näitä kapeikkoja ja sellaisia väyliä, että ihminen ei saisi palveluita, niin samalla kertaa meidän on huomioitava se, että meillä on 420 000 ihmistä, jotka ovat ulosotossa terveyskeskus- ja sairaalamaksujen ja muitten osalta ja heidän luottotietonsa ovat menneet, ja se estää siinä kohtaa sitten monesti mahdollisuudet päästä näitten digitaalisten sähköisten palvelujen piiriin. Siihen me tarvitsisimme vielä enemmän ja rankempia ja parempia välineitä niin, että meillä eivät pankit voisi määritellä sitä, onko se luottotietohäiriö sellainen asia, joka estää sitten näitten palvelukokonaisuuksien saamisen — ja varsinkin, kun ollaan ulosotossa.

Me olemme jossain kohtaa antaneet pankkien tavallaan hoitaa sen niin sanotun tunnistautumisen verkkopankkeihin ja myös osiin julkisistakin palveluista. Toki nyt lainsäädäntöä on kehitetty ja näitä mahdollisuuksia on lisätty. Meillä tälläkin hetkellä kuitenkin mahdollistetaan jo vaikka Omakanta-palvelussa tämä puolesta-asiointi, mikä oli hallitukselta hyvä huomio, ja se hoidettiin niin, että se on mahdollista, mutta meidän järjestelmämme vain eivät tässä maassa toimi. Tälläkään hetkellä meillä alaikäisen lapsen vanhemmalle tai sitten jos olet edunvalvoja, maistraatissa päätetty tai sitten itse valtakirjalla myönnetty, ei terveyteen liittyvä sähköinen puolesta-asiointi ole mahdollista. Siihen toivoisin, että kun sitten seuraavaa hallitusohjelmaa tehdään... Tai tässä jo tietysti hartaan toiveeni laitan siihen, että hallitus voisi lisätalousarviossaan kohdentaa sille sektorille enemmän panoksia,

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

jotta tätä kehitystä voidaan viedä eteenpäin niin, että ne ohjelmistot vastaisivat tätä päivää niin, että tämä puolesta-asiointi myös terveystaloudella olisi mahdollista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 60/2018 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 28/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 113/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle arvonlisäverolain 12 a luvussa tarkoitettuihin erityisjärjestelmiin sovellettavien seuraamusmaksujen ja veronkantomenettelyn uudistamisesta

Hallituksen esitys HE 283/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 30/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.56 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä arvonlisäverolain muutosesitys on volyymiltaan laaja mutta sisällöltään varsin teknisluonteinen ja poliittisesti mielenkiinnoton.

Tässä tehdään arvonlisäverolakiin muutoksia, joilla arvonlisäveron erityisjärjestelyihin sovellettavaa veronkantomenettelyä automatisoidaan ja yksinkertaistetaan suhteessa oma-aloitteisiin veroihin muutoin sovellettavien verotusmenettelyjen kanssa. Muutokset koskevat pääasiassa toisessa jäsenvaltiossa tunnustautuneen verovelvollisen Suomeen suoritettavaa veroa.

Tämä liittyy Verohallinnon jo pitkään jatkuneeseen niin sanottuun Valmis-hankkeeseen, jolla pyritään parantamaan tuottavuutta. Tällä saavutetaan vuositason tällä hallituksen esityksen mukaan 5 miljoonan euron ja 100 henkilötyövuoden kustannussäästöt.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 283/2018 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle veropohjan rapautumisen ja voitonsiirron estämiseksi verosopimuksiin toteuttavista toimenpiteistä tehdyn monenvälisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 307/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 31/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 31/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.58 **Esko Kiviranta keski:** Arvoisa puhemies! Tässäkin on syytä noudattaa ”lyhyestä virsi kaunis” -luonteista esittelykaavaa.

Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on hankkia eduskunnan hyväksyminen monenväliselle yleissopimukselle, jonka Suomi on allekirjoittanut 7. kesäkuuta 2017 yhdessä 67 muun valtion kanssa. Sopimus on osa OECD:n laajaa veropohjan rapautumista ja voitonsiirron estämistä koskevaa BEPS-hanketta. Tällä sopimuksella toteutetaan nuo BEPS-toimenpiteet, ja eduskunnan suostumus on tarpeen myös sopimuksen sisältämillä Suomen varaumilla ja ilmoituksilla.

Tähän liittyy vastalause, johon sisältyy kolme lausumaehdotusta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 307/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansainvälisten veroriitojen ratkaisumenettelystä, verotusmenettelystä annetun lain 89 §:n 3—5 momentin kumoamisesta ja rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 308/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 32/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 32/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Keskustelu

18.59 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Tämäkin lyhyellä kaavalla.

Tämän esityksen tarkoituksena on saattaa niin sanottu EU:n riitadirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tämä tehdään säätämällä uusi laki kansainvälisten veroriitojen ratkaisumenettelystä. Se sisältää kattavat menettelytavat, joita noudatetaan direktiivin mukaisesti riidanratkaisumenettelyssä, ja uusi laki sisältää myös uudet, veroriidassa saavutetun ratkaisun täytäntöönpanoa koskevat säännökset.

Nämä muutokset on direktiivin mukaan saatettava voimaan kansallisesti viimeistään ensi kesäkuun loppuun mennessä. Tämä valiokunnan mietintö on käytännössä yksimielinen, vaikkakin siinä on runsaasti pykälämuutoksia. Ne ovat kuitenkin varsin teknisluonteisia tai sen kaltaisia. Merkittävä osa niistä muutostarpeista on tullut valtiovarainministeriön vero-osastolta siitä johtuen, että esitys on ollut erittäin hankala valmistella. Vielä eduskuntakäsittelyn aikanakin on sitten esiintynyt tarpeita tehdä joitakin tarkennuksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 308/2018 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi palvelujen tarjoamisesta annetun lain 19 §:n ja rajat ylittävästä kieltoimenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 292/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 31/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 292/2018 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoituspalvelulain ja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 277/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 32/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 277/2018 vp sisältyvien 1.-8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain ja lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 97/2018 vp

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 12/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 12/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.02 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä laissa on kyse työelämän tietosuojasta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tehdään lakiin muutokset, jotka johtuvat tietosuoja-asetuksesta, henkilötietolain kumoamisesta ja rikoslain muuttamisesta. Tämän lisäksi esitetään, että voimassa olevaa lakia tarkistetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvissä kysymyksissä. Ja jatkossa työsuhteissa tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava tietosuoja-asetuksen kanssa rinnakkain uutta tietosuojalakia ja erityislakina työelämän tietosuojalakia.

Valiokunta pitää tätä koko esitystä erittäin tarpeellisena, mutta itse asiassa siinä valiokuntakuulemisessa nousi vähän yksi asia, joka on ollut hankala tämän lain näkökulmasta. Silloin kun työnantaja kerää tietoja työntekijästä, niin pääsääntö on se, että sitä pitää ensi sijassa kysyä työntekijältä itseltänsä. Ja jos työnantaja kerää henkilötietoja muualta kuin työntekijältä itseltään, niin silloin työntekijältä on hankittava suostumus. Mutta tuota suostumusta ei tarvita silloin, jos viranomainen luovuttaa tietoja työnantajalle tämän laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi, tai silloin, kun työnantaja hankkii henkilön luottotietoja tai rikosrekisteritietoja työntekijän luotettavuuden selvittämiseksi. Meidän valiokuntakuulemisen yhteydessä kävi ilmi, että tietosuojavaletuutetun tulkintakäytäntö on itse asiassa ollut sellainen, jonka suhteen tähän lakiin tarvittaisiin hieman täsmennystä. Tietosuojavaletuutettu toivoi, että lakia täsmennettäisiin, mutta se ei ollut tässä hallituksen esityksessä. Ja on käynyt niin, että tietosuojavaletuutettu ratkaisukäytännöissään on perustellut luotettavuuden selvittämistä ilman työntekijän suostumusta. Hän on katsonut tässä aiemman hallituksen esityksen perustelutekstejä ja käyttänyt sitä pohjana. Mutta kuitenkin tuon aiemman esityksen suhteen kävi niin, että itse asiassa eduskunta muutti kyseistä pykälää. Tästä huolimatta meidän tulkintakäytäntömme on ollut se, että käytetään hallituksen esityksen perusteluita, siis vaikka eduskunta muutti kyseistä pykälää, ja silloin johdonmukaista olisi, että käytettäisiin sitä eduskunnan mietintöä eikä sellaista yksityiskohtaista perustelua, joka eduskuntakäsittelyssä on muuttunut. Tätä selviteltiin, ja tämän vuoksi itse asiassa valiokunta pitää äärimmäisen tärkeänä sitä, että meidän pitäisi miettiä ja perata tämä koko lainsäädäntö, jotta se on kohdallansa.

Teimme ensimmäiseen lakiin täsmennyksen neljänteen pykälään ja sen lisäksi ponnin, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää yksityisyydensuojasta työelämässä annetun lain luotettavuuden selvittämistä koskevan sääntelyn 4 §:n 1 momentin mahdolliset muutostarpeet kolmikantaisessa lainvalmistelussa pyrkiä tasapainoiseen ratkaisuun työntekijöiden yksityisyydensuojan ja työnantajien tietojenkäsittelytarpeiden välillä. Valmistelussa tulee ottaa huomioon tietosuojavaletuutetun tulkintakäytäntö, lainsäädännön kehitys sekä tarvittaessa unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien suoje-
lua koskeva direktiiviehdotus.”

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Valiokunta mietti itsekkin sitä, että [Puhemies koputtaa] olisimme voineet tehdä näitä muutoksia, ja [Puhemies koputtaa] siitä käytiin neuvottelua ministeriön kanssa, mutta koska tässä on kyse niin valtaisasta uudistuksesta ja me tiedämme kaikki ne aikapaineet ja muut, mitä tällä hetkellä on, niin katsoimme [Puhemies koputtaa] viisaaksi, että tämä pitäisi tehdä normaalin valmistelun kautta, eikä niin, että eduskunnassa [Puhemies koputtaa] lähdetään tekemään näitä muutoksia.

19.06 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov varsin hyvin jo esitteli tämän lakiesityksen. Pieniä ongelmia tässä on, mutta varmasti tämä nykylain täsmennys tältä osin kuin hallituksen esityksessä on tehty ja sitten se, että valiokunta mietinnössään esittää näiden tietojen keräämisestä, on yleisesti ottaen varsin aiheellista.

Mutta kiinnittäisin huomiota hieman aihetta sivuten lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettuun lakiin ylipäätään. Nykylaissahan tilanne on se, että alle kolme kuukautta vuodessa lasten ja alaikäisten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostaustaa ei voida edes haluttaessa tarkistaa. Lain sanamuodon tulkinta on nykyisin tällainen, ja se on kyllä herättänyt aika paljon keskustelua myös vanhempien keskuudessa.

Olenkin tehnyt viime syksynä tätä asiaa koskevan lakialoitteen, jolla velvoite rikostaustaotteen esittämiseen saataisiin koskemaan myös lyhyempiä työsuhteita, ja tästä aiheesta on käyty keskustelua myös eduskunnan kyselytunnilla viime syksynä. Mikäli nyt oikein muistan — ja melko varma olen, että oikein muistan — niin oikeusministeri Häkkänen kyllä silloin lokakuussa lupasi puuttua ja selvittää tätä asiaa hyvin pikaisesti ja tuoda sitten tarvittaessa hallituksen esityksen tästä aiheesta eduskunnan käsittelyyn vielä tämän vaalikauden aikana. Mutta valitettavasti nyt näyttää siltä, kun meillä on enää hieman yli viisi viikkoa istuntokautta jäljellä, että tämä asia ei näytä lainkaan etenevän. Oikeusministeri nyt ei tässä tietenkään paikalla ole, mutta kun nämä terveiset ehkä jotain kautta kuitenkin eteenpäin menevät, toivoisin, että oikeusministeri Häkkänen voisi hyvinkin nopealla aikataululla vielä tämän pienen lakimuutoksen tuoda eduskuntaan. Se varmasti kyllä olisi monelta osin hyvä lisäys tähän lainsäädännön nykytilaan ja myös rauhoittaisi monia vanhempia, joiden lapset esimerkiksi ovat päivähoidossa, ja tietysti selkeyttäisi myös työnantajien ja työntekijöiden asemaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 97/2018 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Lakialoite laiksi tuloverolain 64 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 90/2018 vp Timo Harakka sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Keskustelu

19.09 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite käsittelee ylipäänsä mielenkiintoista asiaa eli summaltaan pienen veroedun käsittelyä. Toisaalta, kannattaako kerätä, jos rahallinen hyöty keräämisestä on vähäinen; toisaalta, mitä tarkoittaa se, ettei kerättäisi, veronmaksun moraalil kannalta? Sinänsä mielenkiintoista, että SDP yleensä mielestäni kannattaa veronmaksumoraalin parantamista eikä sen heikentämistä.

Tämä kyseinen aloite kuitenkin sisältää sellaisen erikoisen ideologisen lähtökohdan, että tässä tuetaan tai pyritään tukemaan nimenomaan sähköautoilua ideologisesti perustelematta sitä asiaperustein. Lisäksi toisin esille, että kun kuitenkin sähköautoilu tulee varmaan tuettuna tai tukematta väistämättä lisääntymään, niin vastaisuudessa tällaisen veroedun rahallinen merkitys ei kenties ole niin vähäinen kuin tässä aloitteessa nyt tänä päivänä tuodaan esille sen olevan.

19.10 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Tässä siis esitetään tuloverolain 64 §:n muutosta niin, että työnantajan työntekijälleen tarjoama sähköauton latausetu olisi työntekijälle verovapaata tuloa. Ymmärrän tämän aloitteen vähän siinä valossa, että sosiaalidemokraatit tulivat antaneeksi aika hultvottoman lupauksen nopeasta sähköautojen määrän kasvusta, ja jotta se voisi toteutua, niin kaikki pienetkin marjat on kerättävä maasta niin, että kansalaiset ja jopa työnantajat osallistuivat näihin talkoisiin.

Esitys sinänsä on melko hyvä mutta tietysti lakialoitteena kuolee näihin vaaleihin, ja vaalien jälkeen sitten uusi hallitus miettii näitä kaikenlaisia porkkanoita, jotka verotuottoa vähentävät omalta osaltaan. Mutta tavoite on tietysti tietyllä tavalla kannatettava.

19.11 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Olemme kai yhdessä sitoutuneet siihen, että pyrimme ilmastonmuutosta hillitsemään, ja tiettyihin tavoitteisiinkin. Mutta toteaisiin vain sen verran, että jos ollaan huolissaan niistä taloudellisista vaikutuksista, mitä tällä lailla on, jos sähköautoilu ikään kuin kasvaa voimakkaammin, niin eikö juuri ympäristöveroissa ole se idea, että saadaan ihmisten käyttäytymismuutos aikaiseksi, ja sitten kun se on saatu aikaiseksi, voidaan pohtia, onko se lainsäädäntö enää relevantti siinä vaiheessa.

19.12 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Se juuri tässä onkin ongelmana, että jos lähdemme nyt verotuksellisin ja lainsäädännöllisin keinoin erityisesti pönkittämään sähköautoilua teknologiana emmekä ole teknologianeutraaleja, tulemme sen kysymyksen eteen, onko juuri sähköauto se keino, millä ilmastonmuutosta kaikkein parhaiten voidaan hillitä, koska kyllä se sähkökin jollain täytyy tuottaa, minkä se sähköauto käyttää, ja sähköauto täytyy valmistaa akkuineen päivineen, ja sekin kuormittaa ympäristöä.

Näissä veroeduissa monesti tulee sellainen ajatus, että täytyykö tämä nyt olla verotettavaa, esimerkiksi joku pysäköintietu vaikkapa. Kuitenkin tosiasia on se, että pysäköinti on tänä päivänä hyvin kallista eri kaupungeissa ja sellaisen edun arvo voi olla jopa satoja euroja vuositasolla.

19.13 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti tähän keskusteluun sähköautoihin liittyen vielä toteaisiin, että jos tämä 750 000 sähköauton sanoisinko melko epärealistinen tavoite toteutuu, kyllä se totta tosiaan on niin, että totta kai se sähkö sitten varmaan aivan viime kädessä sieltä töpselistä tai latauspistokkeesta tulee mutta jollakin tavallahan se on tuo-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

tettava. Sitten miten se sähkö tuotetaan? Onko se ympäristöystävällistä vai ei, riippuu tietysti hyvin pitkälti tuotantotavasta. Ydinvoima on toki päästötön, mutta sitten jos tämä koko sähköautojen latauskapasiteetti, mikä nyt tähän 750 000 sähköautoon vaadittaisiin, toteutettaisiin ja se olisi yhtä aikaa käytössä esimerkiksi talviaikaan, niin sehän vaatisi sitten jopa kolmen uuden ydinvoimalan rakentamista. Se on kyllä aika kova vaatimus nyten kun ajattelee, että tämä Arevan ydinvoimalahanke, Olkiluoto, on ollut jo kymmenisen vuotta myöhässä, ja milloin se sitten valmistuu, valmistuuko se ensi vuosikymmenen alussa vai ei, jää nähtäväksi. Kustannukset ovat nousseet kyllä moninkertaisiksi alun perin suunniteltuun verrattuna.

Sitten jos vielä ottaa huomioon sähköautojen akkujen valmistustavan — se on kyllä erittäin paljon luonnonvaroja kuluttavaa — niin katsoisin kyllä, että tämä sähköautokeskustelu ei ota läheskään kaikkia niitä faktoja huomioon, joita myös ympäristönäkökulmasta pitäisi miettiä.

Vielä sen verran palaan tähän ydinvoimalakeskusteluun, että kun Suomi on jo nyt varsinakin pakkasilla kovasti tuontisähköstä riippuvainen, niin kyllähän siinä sähkön hinta välttämättä ja väistämättä nousisi, jos nämä sähköautot todella laajamittaiseen käyttöön tulisivat.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

17. Lakialoite laiksi tuloverolain 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 94/2018 vp Timo Harakka sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

19.15 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite käsittelee tärkeää aihepiiriä kaivostoiminnan ehdoista maassamme. Kysymys on ajankohtainen luonnollisesti Talvi-vaaran varoittavan esimerkin vuoksi, mutta myös muut kaivoshankkeet tai sellaisten suunnitelmat ovat herättäneet huolta ympäristövaikutusten suhteen ympäri maata. Ja toisaalta kyse on myös siitä, miten kansallisomaisuuttamme eli maaperän mineraaleja on erityisesti ulkomaalaisten mahdollisuus hyödyntää ja millä tavalla niiden mineraalien hyödyntämistä tulisi verottaa.

Itse sinänsä kannatan periaatetta, että ympäristöstä kannetaan vastuu kaivostoiminnan harjoittajien toimesta eikä kaadeta sitä vastuuta yhteiskunnalle ja että mineraaleista, jotka maastamme louhitaan, kannetaan verot ja että ne jäävät Suomeen. En osaa suoralta kädeltä sanoa, kuinka kattava keinovalikoima tässä esityksessä on näiden tavoitteiden tosiasialliseen toteuttamiseen, mutta toivon joka tapauksessa, että tällaiset lakimuutokset kaivoslain ja siihen liittyvien lakien tiukentamiseksi etenevät.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

19.16 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Olen valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtaja Vähämäen kanssa allekirjoittanut tämän edustaja Harakan lakialoitteen ja totean, että tämä lakialoite ei suoranaisesti koske kaivosveroa siinä mielessä, mitä meillä on ehkä keskustelua asiasta käyty, vaan tällä varmistettaisiin se, että Suomi voi verottaa kaivosluvista ja muista luonnonvarojen hyödyntämiseen oikeuttavista luvista saatuja myyntivoittoja silloin, kun niiden omistaja on ulkomailla asuva henkilö tai ulkomainen yhteisö. Tällä hetkellä Suomi ei lainkaan verota kaivosoikeuksien myyntivoittoja, jos oikeudet on kirjattu ulkomaisen yhtiön nimiin.

Nykytilanne antaa ulkomaalaisille malminetsintäyhtiöille huomattavan kilpailuedun verrattuna kotimaisiin toimijoihin. Erityisen ongelmalliseksi tilanteen tekee se, että kaivosluvun malminetsintäyhtiöltä ostava kaivosyhtiö voi vähentää kaivosluvasta maksamansa hinnan kaivostoiminnasta kertyvistä verotettavista voitoista poistoina. Suomi ei siis voi verottaa voittoa, mutta niitä vastaavat poistot voidaan vähentää verotettavasta tulosta. Tämä antaa kansainvälisille konserneille mahdollisuuden aggressiiviseen verosuunnitteluun. Tiedossa on, että eräät ulkomaiset kaivosyhtiöt ovat sijoittaneet suomalaisia kaivoslupia ulkomaisen tytäryhtiön nimiin ja järjestelleet niiden omistusta konsernin sisäisissä yritysjärjestelyissä verosuunnittelun yhteydessä.

Tämä muutos tiivistäisi veropohjaa ja olisi linjassa kansainvälisen verotuksen yleisten periaatteiden kanssa, joiden mukaan luonnonvaroista ja muusta kiinteästä omaisuudesta kertyviä tuloja voidaan aina verottaa omaisuuden sijaintivaltiossa. Tämä johtuu siitä, että kaivostoiminta perustuu kansallisvarallisuudeksi luokiteltavien kaivosmineraalien hyödyntämiseen.

Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä aloite ja ansaitsee hyvän käsittelyn, mutta niin kuin edellisessäkin kohdassa totesin, niin tällä vaalikaudellahan tätä ei voida eteenpäin viedä, mutta uskon, että seuraavissa hallitusneuvotteluissa, ehkä perussuomalaiset yhdessä sosiaalidemokraattien kanssa, tästä asiasta voidaan tehdä hallitusohjelmakirjaus, jolla hoidetaan tämä kansallisvarallisuuttamme koskeva asia myös käsittelyyn, niin että saadaan se Suomen etujen mukaiseen kuntoon. [Kari Kulmala: Ehdottomasti!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

18. Lakialoite laiksi metsästyslain 33 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 95/2018 vp Kari Kulmala sin

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

19.19 **Kari Kulmala sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on metsästyksessä ja sen selkeyttämisestä.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Metsästyslain 33 § uudistettiin edellisellä vaalikaudella. Muutos tuli voimaan 1.8.2015. Lain perusteluissa on ravintohoukuttimien — viljapelot, riistapelot, riistalaitumet — kohdalla kirjaus, joka tekee lain noudattamisen metsästyksessä erittäin hankalaksi. Viljapelolta saa käynnistää karhunmetsästyksen, mutta karhua ei saa ampua viljapeltoon, josta sato on vielä korjaamatta. Riistalaitumelta, riistapelolta tai niiden läheisyydestä karhujahtia ei saa aloittaa. Se tulkitaan lain mukaan ravintohoukuttimen käytöksi. Karhun metsästyksessä on usein metsästysalueita, joissa lyhyiden välimatkojen sisällä on viljapeltoja, riistalaitumia sekä riistapeltoja. Tällaisella alueella karhunmetsästys on tarpeettoman vaikeaa nykyinsäädännön mukaan.

Yksi tärkeimmistä ongelmista karhunmetsästyksessä on, että tätä riistalaitumen tai riistapellon läheisyyttä ei ole metsästyslaissa tai -asetuksessa erikseen mainittu. Onko läheisyys siten 50 vai 500 metriä vai jotain muuta? Joissain maakunnissa tulkintaa pyydetään paikalliselta poliisilta, vaikka poliisi ei ole virassaan lainlaatija. Poliisi on kuitenkin mahdollisen metsästysrikoksen sattuessa esitutkinnan käynnistäjä sekä toteuttaja. Poliisi saattaa antaa metrimäärää kysyttäessä jokaisessa maakunnassa erilaisen vastauksen metsästäjille, koska heillä ei ole aikaisemmin ollut erillistä ohjeistusta, tulkintaa. Tämä ei ole metsästäjien yhdenvertaisuus- tai tasapuolisuusperiaatteiden mukaista.

Karhunmetsästyksessä suositaan koirametsästystä, joka on paitsi turvallista myös tehokasta. Tällaisessa metsästyksessä metsästäjän on kuitenkin etukäteen mahdotonta varmistaa, ettei koira ota karhua kielletyn riistalaitumen tai riistapellon läheisyydestä. Jahdin keskeyttäminenkin on usein tutkahavainnon perusteella myöhäistä, kun karhu on jo tullut passimiesten eteen. Maalaisjärjellä ajateltuna karhunmetsästys olisi turvallisinta, mikäli karhua voitaisiin metsästä metsästystornista peltoon. Tällöin luodin lentokulma olisi turvalisin, eivätkä oksat ja risut olisi luodin tiellä. Tämä vähentäisi myös karhun tekemiä vahinkoja pellossa. Käymieni keskusteluiden mukaan tämä ei kuitenkaan ministeriön virkamiehille käy.

Metsästyslain 33 §:n muutos on tällaisenaan aiheuttanut ilmoitusryöpyn poliisille muun muassa riistapeltojen läheisyydessä kulkevista metsästäjistä. Toiseksi muutos vaikeuttaa tarpeettomasti karhunmetsästystä. Mielestäni lainsäädäntö ei saa aiheuttaa metsästäjille tilanteita, jotka tekevät riistapeltojen ylläpidon sekä samaan aikaan laillisen karhunmetsästyksen käytännön toteutuksen mahdottomaksi. Mahdollisen esitutkinnan käynnistyessä metsästäjää epäillään jopa törkeästä metsästysrikoksesta. Metsästäjältä takavarikoidaan aseet ja pidätetään metsästysoikeus. Vaikka esitutkinnan myöhäisemmässä vaiheessa tai oikeuskäsittelyssä metsästäjä vapautetaan, on tutkinnan ja käsittelyn aikainen syylliseksi epäily jo aiheuttanut metsästäjälle ja jopa hänen perheelleen kohtuutonta haittaa jopa työpaikan saannin vaikeutumisena.

Metsästyksessä yleisesti kielletyistä pyyntivälineistä ja pyyntimenetelmistä säädetään metsästyslain 33 §:ssä. Tällä lakialoitteella ehdotetaan metsästyslakia muutettavaksi siten, että 33 §:ään lisätään 4 momentti, jossa säädetään haaskan tai ihmisen ravintoon tai hajuun perustuvan karhun houkuttimen käyttämisestä metsästyksessä, kun karhua ammutaan enintään 200 metrin päästä haaskasta tai houkuttimesta. Lakialoitteen tarkoituksena on selvittää nykyisen lain tulkintaa.

Metsästyslain 33 §:n 2 momentin mukaan metsästyksessä ei saa käyttää haaskaa eikä ihmisen perustamaa ravintoon tai hajuun perustuvaa karhun houkutinta eikä karhua saa nurmipeltoa lukuun ottamatta ampua pelolta, jolta satoa ei ole korjattu. Tämän vuoksi sekä tukikelpoiset että pienempialaiset riistapelot katsotaan karhunmetsästyksessä kielletyiksi

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

ravintohoukuttimiksi. Karhua ei saa ampua pellolle, eikä niitä saa hyödyntää metsästyksessä siten, että karhu totutetaan käymään pellolla, metsästys aloitetaan sieltä tai metsästetään karhun kulkureitillä tällaisen pellon lähiympäristössä.

Kun tutkitaan epäiltyä metsästysrikosta, esitutkintaviranomaisen, syyttäjän ja oikeuslaitoksen on tehtävä lainsäännösten tulkinta säännösten sanamuodon ja esitöiden perusteella, joita ovat voimassa oleva laki sekä siihen liittyvä eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 33/2014 vp. Kumpikaan ei kuitenkaan anna tyhjentyviä vastauksia säännösten tulkintaan rajatapauksissa, joten tavoitteena ollut säännösten selkeyttäminen ei ole erityisen hyvin täyttynyt, mikä on valitettavaa sekä valvonnan että erityisesti metsästyksen kannalta.

Kun haaskan tai houkuttimen käyttöä ei ole määritelty laissa eikä sen esitöissä mitenkään, joutuvat valvontaviranomaiset, syyttäjät ja tuomioistuimet määrittelemään rajan jälkikäteen kussakin yksittäistapauksessa erikseen. Tämä voi johtaa siihen, että toista metsästäjää epäillään, syytetään ja tuomitaan, kun ampuminen tapahtuu kilometrin päässä haaskalta tai houkuttimesta, kun taas toinen voi välttyä toimenpiteiltä, kun ampuminen tapahtuu vaikkapa sadan metrin päästä. Tilanne on yksittäisen metsästäjän ja yleisemminkin lain noudattamisen kannalta kestävä. Rikoslain 3 luvun 1 §:n mukaan rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi. Tämä niin sanottu laillisuusperiaate ei tällä hetkellä toteudu haaskan tai houkuttimen osalta, kun metsästäjä ei lakikirjaa lukemalla pysty selvittämään sitä, milloin hän mahdollisesti syyllistyy rikokseen.

Itä-Suomen poliisille on jo 29.7.2015 annettu tulkintasuositus, mikä ohjaa epäiltyjen metsästysrikosten tutkintaa karhunmetsästyksessä silloin, kun epäillään metsästystä haaska tai houkutinta hyväksi käyttäen. Sen mukaan olisi lähtökohtaisesti syytä epäillä rikosta silloin, kun ampumaetäisyyden eli maksimissaan 200 metrin päässä ampumis- tai kaato- paikasta havaitaan haaska tai houkutin. Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella annettu tulkintasuositus ei ole voimassa muiden poliisilaitosten alueilla, eikä tämänkään poliisilaitoksen alueella metsästävä henkilö voi luottaa siihen, että syyttäjät tai tuomioistuimet tulkitse säännöstä samalla tavalla. Mielestäni tämä Itä-Suomen poliisilaitoksen tulkintasuositus on hyvä, ja tämän suosituksen metrimäärä eli maksimissaan 200 metriä tulee vahvistaa lain tasolle.

Siksi haluan, että metsästyslain 33 §:ään lisätään 4 momentti, joka kuuluisi seuraavasti: ”Edellä 2 momentin 3 a alakohdassa tarkoitettua haaskan tai ihmisen perustaman ravintoon tai hajuun perustuvan karhun houkuttimen käyttämistä metsästyksessä on, kun karhua ammutaan enintään 200 metrin päässä haaskasta tai houkuttimesta.”

19.27 **Veera Ruoho kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kulmalan, tuon tarkan, asiallisen poliisikansanedustajan, lakialoite parantaisi esitutkintaviranomaisten mahdollisuutta puuttua koko maassa tasapuolisesti ja yhteneväisesti epäilyihin metsästysrikoksiin. Kannattava lakialoite.

19.27 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa puhemies! Vielä hieman tähän lopuksi lakialoitteestani — tai oikeastaan kirjallisesta kysymyksestäni. Tein tästä asiasta kirjallisen kysymyksen ministerille jo vuonna 2015. Kysyin, aikooko hallitus tarkentaa metsästyslain 33 §:ää siten, että viljalaidun ja riistapelto ovat samanarvoisia viljapellon kanssa. Tällöin ministeri vastasi muun muassa riistapelloista: ”Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

lain säätämisen yhteydessä tarkoituksena on ollut, että riistapelot katsottaisiin karhun metsästyksessä kielletyksi ravintohoukuttimeksi, mikäli siinä kasvatetaan sellaista kasvia, jota karhu käyttää ravintona. Näin ollen niitä ei saa käyttää karhun metsästyksessä. Viime kädessä kuitenkin tuomioistuimien tulkitsee lakia, onko yksittäisessä tapauksessa metsästetty käyttäen ravintohoukutinta tahallisesti tai tuottamuksellisesti vastoin lakia.”

Arvoisa puhemies! On varsin erikoista, että se, onko metsästys laillista vaiko ei, johtuu tuomioistuimen tulkinnasta ja sitä ennen tietenkin syyttäjistä ja esitutkintaviranomaisesta. Metsästyslain tulisi olla yksinkertainen ja helppo noudattaa, ja sitä osaltaan helpottaa tämä lakimuutos, vaikka muutos onkin hyvin pieni.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

19. Lakialoite laiksi ulkomaalaislain 185 §:n ja rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 96/2018 vp Toimi Kankaanniemi ps

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

19.29 **Toimi Kankaanniemi ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lakialoitteessani ehdotan, että rikoslain 17 lukuun lisättäisiin 7 d § siirtämällä se pykälä nykyisestä ulkomaalaislaista, jossa se on 185 §. Ulkomaalaislaissa se on siinä muodossa, että ulkomaalainen, joka laittomasti ilman asianmukaisia asiakirjoja oleskelee Suomessa, syyllistyy ulkomaalaisrikkomukseen, ja siitä on rangaistuksena sakko. Kun tämä ulkomaalaisrikkomus siirrettäisiin esityksen mukaan rikoslain 17 luvun 7 d §:ksi, niin samalla se esitykseni mukaan säädettäisiin niin, että siitä olisi rangaistuksena sakko tai enintään puoli vuotta vankeutta. Tätä rikoslain 17 lukua muutettiin vastikään niin, taisi tulla tämän vuoden alusta voimaan, että valtionrajarikos 7 §:ssä, maahantulokiellon rikkomisen 7 b §:ssä ja alueloukkaus 7 c §:ssä säädettiin ankarammin rangaistuksiksi rikoksiksi. Johdonmukaista on, että ulkomaalaisrikkomus säädetään myös tässä samassa sarjassa, koska on hyvin johdonmukaista niin menetellä.

Arvoisa puhemies! Meillä on maassa tällä hetkellä arvion mukaan 10 000 entistä turvapaikanhakijaa, jotka ovat saaneet hylätyn päätöksen, eli heillä ei ole Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaan oikeutta saada turvapaikkaa eikä näin ollen heillä ole oleskelulupaa eikä tarvittavia asiakirjoja Suomessa oleskeluun. Tämä määrä 10 000:sta on nousemassa lähiaikoina kerrotun mukaan jopa ehkä 15 000:een, eli valtava määrä luvattomia, laittomia maassa olijota on täällä, ja heillä on tietty perusturva, jonka ovat muun muassa kaupungit ja myöskin eduskunta suonut heille. Tällainen joukko merkitsee taloudellisesti isoa rasitetta tässä tilanteessa, ja lisäksi turvallisuuteenkin liittyy kysymyksiä, joita on syytä pohtia.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Arvoisa puhemies! Kun rangaistuksena ulkomaalaisrikkomuksesta tällä hetkellä on sakko, niin tiedämme, että nämä laittomasti maassa olevat eivät sakkoja maksa. Eli kun he käytännössä ovat myös siinä tilanteessa, että he eivät saa tehdä työtä Suomessa, samainen pykälä kieltää työnteon, niin heillä ei ole laillisia tuloja, ja kun ei ole laillisia tuloja, niin ei varmastikaan myös sakkoja pystytä perimään. Näin ollen jos tehdään näin, kuin esityksessä on, eli siirretään tämä rikoslain puolelle ja säädetään mahdollinen vankeusrangaistus, enintään kuusi kuukautta, niin voidaan saada tehokas ase käyttöön tässä suhteessa tämän laittomuuden hillitsemiseksi. Uskon, että sillä olisi merkittävä ennalta ehkäisevä vaikutus tähän ongelmaan.

On myös muita tekijöitä. Ulkomaalainenhan voidaan ottaa säilöön nykyisenkin lain mukaan, ja saattaa olla, että tämä kuusi kuukautta ei riitä varsinaiseen säilöönottoon, ellei ole rikosepäilyä, mutta joka tapauksessa tämäkin puoli saisi tässä jonkin verran ryhtiä siihen nähden, mikä tämän hetken tilanne on.

Arvoisa puhemies! Tämä on yksi osa sitä kokonaisuutta, josta olen tehnyt toimenpideoitteen ja kaksikin kirjallista kysymystä viime ja toissa viikolla. Ensimmäiseksi toimenpideoitteen esitin, että turvallisista maista ilman asianomaisia asiakirjoja Suomeen pyrkivien rajalta käännyttämistä tehostettaisiin. Pääministeri Sipilä totesi, että silloin 2015 olisi voitu käännyttää turvallisista maista, esimerkiksi Ruotsista, tulleet turvapaikanhakijat rajalta. Ministeri Orpo oli täysin päinvastaista mieltä. Tein tästä kysymyksen, jolloin saataisiin selvyys, onko vai eikö.

Lisäksi olen tehnyt toimenpideoitteen ja kysymyksen siitä, että Suomen hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin näiden 10 000, tai mikä määrä se nyt onkin, palauttamisesta ei heidän turvattomiin kotimaihinsa vaan kotimaidensa lähellä oleviin turvallisiin maihin ja niissä oleviin pakolaisleireihin, joissa naiset, lapset ja vanhukset ovat, ja nuoret miehet ovat vastaavasti Suomessa. Tämä tilanne on nähdäkseni täysin kestämaton. Nämä toimenpiteet voidaan tehdä, ja perustuslakimme ei sitä estä.

19.35 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Hätkähdin tänään, kun katsoin asialistaa ja näin otsikon, ja sehän oli tismalleen sama otsikko kuin millä itse tein lakialoitteen 29.3.2017, pari vuotta sitten. Tuolloin tein lakialoitteen laiksi ulkomaalaislain 185 §:n ja rikoslain 17 luvun muuttamisesta.

Tämän vuoden alusta lähtien rikoslakiin on tullut uusi säännös maahantulokiellon rikkomisesta. Aiemminhan kiellon rikkomisesta on määrätty yleensä sakkorangaistus ulkomaalaisrikkomuksesta, ja jatkossa elikkä nytten vuoden alusta alkaen kiellon rikkomisesta seuraa sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta.

Lakialoitteeni pohjallahan olivat nämä omat kokemukset ulkomaalaispoliisista ja kollegoiden jatkuvasti sen jälkeenkin tulleet kertomukset siitä, kuinka tätä maahantulokieltoa rikotaan toistuvasti ja, kuten edustaja Kankaanniemi kertoi, niitä sakkoja ei sitten maksella ja niitä on vaikea periä muutenkaan.

Mutta tämä kuitenkin tullut niin kuin ilosanomana, ja teille voin ilmoittaa sen, että laki on tullut voimaan vuoden alusta alkaen.

Tässä edustaja Kankaanniemi samoja lakipykäläitä esittää muutettavaksi sillä ajatuksella, että täällä maassa niin sanotusti laittomasti oleskelevia, kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita, käännytyspäätöksen saaneita, jotka eivät poistu vapaaehtoisesti, tällä pystytettiin jotenkin rankomaan. Näinkö olen ymmärtänyt? Ja heti tulee mieleen tällainen ihan perusasia, laillisuusperiaate. Lainkäytön perusperiaatteitahan on, ettei uutta säännöstä voi-

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

si taannehtivasti soveltaa. Koska tämä tuli tänään minulle vähän tuoreena asiana, niin minä näen jotenkin aika erikoiseksi sen, kun täällä on jo olemassa niitä henkilöitä, että sitten tehtäisiin semmoinen laki. Voisimmeko me sitten soveltaa sitä? Tuleeko meillä perustuslakiasioita? Onko tätä pohdittu ollenkaan? Vaikuttaa siltä, että hyvin vaikea asia.

Ja vielä tuohon kuitenkin, kun edustaja Kankaanniemellä oli huolta näistä, hän sanoi, että noin 10 000 henkilöä olisi nyt laittomasti täällä maassa vielä, elelisi tavalla tai toisella. Se on totta, ja poliisi on huolissaan siitä ja kaikki muutkin, ketkä asiaa miettivät vähän. Onhan se selvää, että jos ei ole mitään laillista oleskelumahdollisuutta, niin silloin on helppo mahdollisuus ajautua sinne rikollisuuden piiriin. Mutta kuitenkin tämä määrä, 10 000, meidän pitää ajatella sitä käytännön kautta järkevästi. Minä tapasin täällä yli kymmenkunta ulkomaalaisvalvontaa ja huumevalvontaa tekevää poliisikollegaa, ja se on niin arvokasta työtä. He ovat niin ammattimaisia miehiä. He tuntevat niin sanotusti kaikki luukut pääkaupunkiseudulla, ja he tietävät, missä kämpissä asutaan, missä on sitä vaihtuvuutta ja näin. Suomi on kuitenkin pieni maa sinänsä. Pienet piirit täällä on. Minä sanoisin sen, että se 10 000 tällä kelillä, Suomen talviolosuhteet ottaen huomioon, kyllä minä sanon, että ei varmaan tuo luku pidä paikkaansa.

Mutta yhtä kaikki, tässä tuli mieleen se, että koska tässä nyt oli aivan tismalleen sama asia, niin tuossa pohdittiin muutamien edustajakollegoiden kanssa, lainattiinko tässä kollegoitten ideaa, kuten tänään jo asiakohdassa 15 edustaja Savio mainitsi siitä perussuomalaisten lakialoitteesta, että Laihollahan oli semmoinen lakialoite lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 §:n muuttamisesta. Jo tuolloin oli siitä puhetta, joten tällaisia pohdintoja tuli sitten mieleen. [Sami Savio pyytää vastauspuheenvuoroa] Laihohan oli tehnyt kirjallisen kysymyksen siitä asiasta jo aiemmin. Ja sitten se oli kummallista, kun Laiho pyysi aikaisemmin koko eduskunnalta, kaikilta kansanedustajilta, nimiä, niin te keräsitte vain perussuomalaisilta ja jätitte päivää ennen kuin Laiholla meni. Tämä on niin kuin mielenkiintoinen, varmaan tabuaihe, mistä ei saisi puhua eduskunnassa. Vähän katsotaan, mitä ne toiset sanovat.

Eilen saimme vanhuskeskustelussa kuunnella sitä, kuinka perussuomalaisilta tuli hieno idea siitä, mikä oli aivan toisintoa ja kopio, mitä puheenjohtaja Petteri Orpo oli sanonut, että täytyy sanktiot olla riittävän kovat näille, jotta tämmöiset ylikansallisetkin yritykset tosiaankin sitten ottaisivat onkeensa. Se oli aivan tismalleen sama, mitä kokoomus oli jo esittänyt aikaisemmin.

Toki se on hienoa, että meillä on samanlaisia ajatuksia näistä asioista, ja varmasti kannamme yhtä lailla huolta siitä, että laittomasti täällä maassa oleskelevat saataisiin pois, mutta sitä en kyllä ehkä näe oikeana tapana, että voi taannehtivasti käyttää. — Jos edustaja Savio, kun on varmaan innokas tähän vastaamaan, ottaisi myös siihen kantaa, voisiko tätä edustaja Kankaanniemen lakia soveltaa taannehtivasti.

19.41 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin itse asiassa vastauspuheenvuoroa. — Edustaja Ruoho nyt antoi, sanoisinko väärän todistuksen tai ainakin hyvin epätarkan lausunnon lakialoitteestani, jota tosiaan tässä pykälässä 15 jo sivuttiin aiemmin tänään. Eliikkä itse tein lakialoitteen laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta, ja edustaja Laiho kokoomuksesta tosiaan myös samassa kuussa teki samaa asiaa käsittelevän lakialoitteen, mutta todettakoon nyt tässä, että ne lakialoitteet ja pykälät eivät olleet identtisiä. Meillä molemmilla oli siinä lakialoitteessa esitys, että kolmen kuukauden aikaraja, jota lyhyemmissä työsuhteissa tätä

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

rikostaustaotetta ei vaadittaisi, sieltä poistettaisiin, mutta lisäksi itse esitin sitä, [Puhemies koputtaa] että tulisi ottaa käyttöön sijaisrekisteri, jolloin tosiaan jo ennakolta pystyttäisiin estämään näitten henkilöitten palkkaaminen, joilla joitakin rikkomuksia on taustalla. [Veera Ruoho: Hyvä viilaus!] Eli ei ollut samasta lakialoitteesta kysymys.

19.42 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoho esitti kyllä varsin erikoisia näkemyksiä näistä lainsäädännöllisistä periaatteista koskien takautuvaa lainsäädäntöä tai johonkin erityiseen ryhmään kohdistuvaa lainsäädäntöä. Onneksi hän ei taida olla perustuslakivaliokunnassa, koska nämä näkemykset olivat todella erikoisia.

Eihän tässä lakialoitteessa ehdoteta taantuvaa lainsäädäntöä vaan sitä, että kun tämä lainsäädäntö astuisi voimaan, siitä hetkestä eteenpäin tässä maassa laittomasti olevia kohdeltaisiin tämän uuden, muuttuneen lainsäädännön mukaan. Mitään takautuvaahan siinä ei ole, eikä tämä kohdistu millään tavalla erityisesti maahan turvapaikanhakijoina tullessiin henkilöihin ja heidän laittomaan oleskeluunsa vaan ylipäänsä henkilöihin, jotka oleskelevat maassa laittomasti.

Tämä lakialoite puuttuu tärkeään ja keskeiseen ongelmaan tämän päivän Suomessa. Vuoden 2015 turvapaikkakriisin jälkeen erityisesti on maassamme korostunut tämä ongelma, että on tuhatmäärin henkilöitä, joilla ei ole laillista oikeutta maassa oleskeluun. Nyt kun luvaton oleskelu maassa katsotaan vain sakon arvoiseksi teoksi, virkavallan keinot puuttua siihen ovat käytännössä hyvin rajalliset. [Veera Ruoho: Ei katsota! Tsekkaa laki!] Tällä lainmuutoksella luotaisiin osaltaan tehokkaasti painetta maasta poistumiseen, poistettaisiin taas yksi haittamaahanmuuton vetovoimatekijä ja annettaisiin välineet aidosti puuttua tähän ongelmaan ja poistaa maassa laittomasti oleskelevia. Niinpä esitys on totta kai kannatettava, ja ihmettelen, miksi tällainen aukko laissa vielä olisi.

19.44 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi ottaa tässä hyvinkin kannatettavassa lakialoitteessaan kantaa keinoihin, joilla edelleen tehostettaisiin laittomasti Suomeen pyrkivien ja täällä laittomasti oleskelevien henkilöiden kiinniottoa ja käännytämistä. Ja kuten edustaja Kankaanniemi tässä edellä toi esille, tämä laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden lukumäärä on kasvanut kokoomuksen sisäministerikauden aikana, siis vuodesta 2015 lähtien, tuhansiin henkilöihin [Veera Ruoho: Teidän hallituksessa olon aikana!] — kokoomus on edelleen hallituksessa — ja heidän kaksi sisäministeriään, tai oikeastaan kolme sisäministeriään, nykyinen sisäministeri Mykkänen, entinen ministeri Risikko ja ministeri Orpo, nykyinen valtiovarainministeri, eivät valitettavasti ole saaneet tätä tilannetta kuriin.

Monen laittomasti maassa oleskelevan henkilön osalta viranomaiset eivät tiedä näiden henkilöiden henkilöllisyyttä, saati olinpaikkaa. Hallituksella on kyllä käytössään keinoja, joilla laitonta maahanmuuttoa ja maassa oleskelua saataisiin hallintaan. Hallitus näet laati vuoden 2015 joulukuussa 80-kohtaisen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman, jossa näitä keinoja on kyllä sankoin joukoin lueteltu. Valitettavasti nykyinen sisäministeri Mykkänen ja tuolloin joulukuussa 2015 sisäministerinä toiminut Orpo ovat yrittäneet peitellä omaa epäonnistumistaan turvapaikka-asioiden hoidossa. He ovat yrittäneet luoda julkista mielikuvaa, jonka mukaan tämä 80-kohtainen toimenpideohjelma olisi olennaisilta osin toteutettu, mutta se ei todellakaan pidä paikkansa. [Veera Ruoho: Mikä puuttuu?]

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

Todettakoon nyt tässä yhteydessä, kun edustaja Ruoho kysyy, että tässä 80-kohtaisessa turvapaikkapoliittisessa toimenpideohjelmassa on muun muassa seuraavat kirjaukset, joilla laittomasti maassa oleskelua voitaisiin estää tehokkaasti:

”Selvitämme kaikkien laittomasti maahan tulevien henkilöiden henkilöllisyyden muun muassa kansallisten ja kansainvälisten rekisterien avulla ja rekisteröimme heidät turvapaikanhakijoiden sormenjälkirekisteriin.

Edellytämme Dublin-järjestelmän toimivuuden palauttamista siten, että jokainen turvallinen kauttakulkumaa rekisteröi omat turvapaikanhakijansa. Mikäli Dublin-järjestelmän toimivuutta ei kyetä palauttamaan, hallitus valmistautuu poikkeuksellisiin kansallisiin toimiin vastaavien vaikutusten varmistamiseksi.

Torjumme alaikäismenettelyn väärinkäyttöä.

Perustamme kielteisen päätöksen saaneille erityisiä palautuskeskuksia minimipalveluin sekä varmistamme keskusten alueellisesti järkevän sijoittelun.

Neuvottelut Irakin, Afganistanin ja Somalian kanssa kahdenvälisten palautussopimusten osalta pyritään saamaan valmiiksi mahdollisimman nopeasti. Lisäksi Suomi edellyttää komissiolta nopeita toimenpiteitä Irakin ja Somalian osalta EU:n yhteisten palautussopimusten aikaansaamiseksi.”

Tässä vain muutama esimerkki. Keinoja siis olisi, mutta jostain syystä hallitus ei halua niihin puuttua. Ministeri Mykkäsellä [Puhemies koputtaa] on tässä kyllä runsaasti vielä aikaa loppukaudesta.

19.47 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Perustuslaillisuus- ja taannehtivuuskäsitys minulla on kyllä aivan eri kuin edustaja Ruoholla, [Veera Ruoho: Minä kysyin!] mutta sen tutkii aina sitten perustuslakivaliokunta. Ei sitä hallitus eivätkä kansanedustajat yksittäisesti tutki. Siitä voi aina arvionsa esittää, ja te voitte tietysti esittää tämän lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, jos sitä epäilette. Eli se jääköön ihan omaan arvoonsa.

Te olette tehnyt, edustaja Ruoho, todellakin muutaman muun kanssa lakialoitteen 14/2017, mutta tämä lakialoite on aivan erilainen. [Veera Ruoho: Maahantulokiellon rikkomisesta!] Te jätätte voimaan ulkomaalaislain 185 §:n, jossa otsikkona on Ulkomaalaisrikkomus ja jonka pykälässä sanotaan: ”Ulkomaalainen, joka tahallaan oleskelee maassa ilman vaadittavaa matkustusasiakirjaa, viisumia tai oleskelulupaa” — ja niin edelleen — ”on tuomittava ulkomaalaisrikkomuksesta sakkoon.” Sitten te esitätte rikoslain 17 lukuun 7 c §:ää Ulkomaalaisrikos: ”Ulkomaalainen, joka tahallaan tulee maahan, vaikka hänelle on määrätty maahantulokielto yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä, on tuomittava ulkomaalaisrikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.” [Veera Ruoho: No nyt meni oikein!] Tässä 7 c §:ssä, tässä uudessa pykälässä, teillä ei ole oleskelurikosta, vaan tässä on nämä erityisperustelut. Tämä on aivan eri asia kuin tämä minun tekemäni lakialoite, jossa ulkomaalaisen oleskelu, laitton oleskelu, tehtäisiin rikoslain mukaan rikokseksi ja siitä seuraisi sitten puoli vuotta. Olen vähän armollisempi kuin te, kun te esitätte näistä syistä enintään kahden vuoden rangaitusta.

Eli olkaa nyt tarkkana. Ei pidä esittää sellaisia perusteettomia väitteitä, mitä te äsken esititte. [Veera Ruoho: Sama otsikko!] Tämä on aivan eri asia, ja tämä lähtee siitä, että meillä maassa on kestävä tilanne — ei ole paljon aikaa siitä, kun ministeri tuolta aitiosta näin sanoi — kun meillä on nyt noin 10 000 turvapaikkahakemuksen hylkäyspäätöksen saanut

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

ta laitonta Suomessa, ja määrä on nopeassa kasvussa, kun hakemuksia koko ajan käsitellään ja hylätään. Näitä ei saada maasta pois, vaikka he ovat laittomasti, Suomen lakia siis tältä osin rikkoen, ulkomaalaislain 185 §:ää rikkoen, Suomessa. Tähän on saatava muutos, ja sillä on todella tehokas ennakkovaikutus myös siihen, [Puhemies koputtaa] että laittomia ei tule Suomeen.

19.50 **Veera Ruoho kok:** Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että tämä keskustelu käytiin, koska minä huomaan — onko se sitten semanttista väärinkäsitystä tai -ymmärrystä — että jos me puhumme maahantulokiellon rikkomisesta, niin edustaja Kankaanniemellä saattaa olla semmoinen ajatus, että sieltä se ulkomaalainen, jolle on maahantulokiello rätkäisty siinä vaiheessa, kun hänet on käännytetty tai karkotettu pois maasta... Heidäthän tavataan silloin, kun he ovat jo täällä maassa, harvemmin siinä vaiheessa, joskus toki siellä ihan rajatarkastuksessakin. Mutta kyllä se käytännössä on siinä yhteydessä, kun jotkut näistä syylistyvät johonkin rikokseen täällä maassa oleskellessaan. — Edustaja Kankaanniemi, otin katsekontaktin sinne. Ymmärsitkö, että tässä me varmasti olemme samalla asialla.

Edustaja Mäkelä yritti vähän niin kuin valkopestä asiaa, kun hän sanoi, että ei tässä tarkoitettu niitä tämänhetkisiä arviolta kymmentätuhatta, edustaja Kankaanniemen mukaan näitä laittomasti maassa oleskelevia. No, minkä takia se mainitaan sitten lakialoitteessa vähän niin kuin siellä perusteissa? [Toimi Kankaanniemi: Mikä?] Minä ainakin tulkitseen asiaa, ja sen takiahan tässä minulla oli semmoista kysymystä. Minähän esittelin alkuun edellisessä puheenvuorossani sen, minkä sisältöinen oli minun lakialoitteeni, ja kerroin, että se on voimassa tällä hetkellä — ei toki niin kuin edustaja Kankaanniemi luki siellä, että esitin kahta vuotta maksimiksi. Sehän perustui näihin käytäntöihin, mitä eri Pohjoismaissa on ja Euroopassa. Se vaihteli yhdestä vuodesta kolmeen vuoteen, ja sen takia päädyin siihen kahteen vuoteen. Ja mitä nyt kuitenkin tapahtui erittäin hyvän oikeusministeri Häkkäsen aikakaudella, oli, että yksi vuosi tuli siihen, niin että se on olemassa ollut. Siellä edustaja Mäkeläkin puhui vain siitä, että ei tule muuta kuin sakkoa. Maksimi on vankeutta. Otakaa tämä mahdollisuus huomioon, hyvät edustajakollegat.

Vielä haluan muistuttaa kerran siitä, että te olitte kaksi vuotta myös hallituksessa — että jos lähdetään sanomaan, että tiettyjä asioita ei ole tehty. Sitten pyysin näitä esimerkkejä, kiitos niistä, niitä tuli.

Eurodac: Sanottiin, ettei ole rekisteröity näitä tänne tulevia ihmisiä. Nimenomaan silloinen sisäministeri Orpo, joka valittiin muuten siihen aikaan suosituimmaksi ministeriksi [Sami Savio: Kertoo paljon hallituksesta!] — kansastahan se kertoo — teki sen, että me rekisteröimme järjestelykeskukset, että tiedetään ja otetaan ne sormenjäljet. Emmehän me pysty muuta tietämään, mutta pari minuuttia Eurodacia — minä olen itse tehnyt sitä työtä — niin me tiedämme, onko henkilö hakenut turvapaikkaa jostain muusta maasta.

Sanottiin, että Dublinia ei ole noudatettu: Nyt puhun omasta työpaikastani poliisin puolella. Sinä aikana, 2015 jälkeenkin ja samaan aikaan, on Dublin-käännytyksiä kyllä tehty niille henkilöille, joille on ollut mahdollista. Te ette ole tehneet sitä poliisin työtä käytännössä. Minä tiedän, että jos tulee hirveän iso massa ihmisiä, niin siinä rekisteröinnissä menee oma aikansa. 90-luvun puolella toimipaikkani ja työpaikkani oli Helsingin ulkomaalaispoliisissa, mutta me poliisit menimme vastaanottamaan Kotkaan ja me menimme Turkuun, jonne tuotiin suoraan sitten busseilla kosovolaisia turvapaikanhakijoita. Silloin kun puhutaan isoista massoista ja käytännön asioista, se vaatii järjestelyjä, ja siinä on tehty Suomessa hyvää työtä. Että on mielestäni todella kohtuutonta semmoinen, että syytetään

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

ministereitä, jotka noudattavat olemassa olevia lakeja. Suomi haluaa olla oikeusvaltio, ja lähdetään tuommoisia perättömiä syytöksiä heittämään. [Sami Savio: Hallituksella on oikeus tehdä lakiesityksiä!] Ministeri Mykkänen on ehdottanut monta kertaa sitä ja todennut sen, että tarvitaan eurooppalainen ratkaisu, tarvitaan turvapaikkajärjestelmään muutos. Tämä nykyinen systeemi — nyt lainaan ihan itseäni monen vuoden takaa jo — vain kannattaa salakuljettajia ja ihmiskauppiaita, ja se on miljardiluokan bisnes. Kaikki me sen ymmärrämme.

Ne kaksi asiaa, mitä siellä tuli: Toinen oli tämä, että ei ole rekisteröity. On rekisteröity! Elikkä sitä kautta kyllä sitten tiedetään. Toki emmehän me sitä nimeä tiedä, ja me tiedämme jo entuudestaan, että on paljon näitä veijareita, jotka kulkevat viidellä eri henkilöllisyydellä, mutta kuitenkin on rekisteröity, ja siinä on tehty hyvä työ, ja se on äärimmäisen tärkeää siinä jatkossa sitten kun tiedetään, että he ovat rekisteröityjä ihmisiä.

No ei tainnut olla muuta, mutta kiitän arvoisia kollegoita keskustelusta.

19.56 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoholle kommenttina, että totta on, että Suomessa rekisteröitiin. Sitä ennen kuitenkin nämä kyseiset henkilöt olivat tulleet maahamme mahdollisesti ehkä jopa noin kahdeksan Dublinin sopimusta ja Schengen-sopimusta noudattavan, ainakin teoriassa noudattavan, maan läpi, joista yksikään heitä ei ollut rekisteröinyt. Nyt sitten kun Suomessa heidät rekisteröitiin, tämän seuraus on se, että kun nämä henkilöt, useatkin sadat, elleivät peräti tuhannet, ovat oma-aloitteisesti maasta poistuneet jollain tavalla luvottomasti, niin heitä nyt sitten palautellaan Dublinin sopimuksen perusteella Suomeen muun muassa Saksasta. Eli sellaisen palveluksen ministeri Orpo nyt sitten Suomelle teki, että nämä kymmenentuhannet ihmiset ovat rekisteröityjä Suomeen, vaikka heidän ei olisi ikinä tänne pitänyt Dublinin ja Schengen-sopimusten noudattamisen perusteella päästäkään. He ovat nyt sitten rekisteröityjä Suomeen ja Suomen vastuulla ensimmäisenä vastaanottajamaana. Jos tämä on viisasta käytöstä, niin sitten minulla ei taida olla tähän asiaan sen enempää sanottavaa.

Sen kuitenkin sanon vielä tähän lainsäädännölliseen työhön, jota edustaja Ruoho tuossa kuvaili, että lakialoitteen perusteluissahan kuvataan asian nykytilaa sanallisessa muodossa. Siinä kerrotaan, mikä on tämän lakialoitteen peruste, miksi tällainen tarvitaan. Ei se lakialoitteen sisältöä ratkaise, mitä lukee perusteluissa, vaan se, mitä lukee pykälässä. Pykälässä ei millään tavalla eritellä, keitä erityisiä henkilöitä tämä laki koskisi. Se koskee sellaisia henkilöitä, jotka ovat maassa luvottomasti.

19.57 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Ihmettelen vähän, kun edustaja Ruoho kovasti puhuu tästä perussuomalaisten hallituksessaoloajasta. Te olette olleet koko ajan, vielä tänäkin päivänä olette hallituspuolueen edustaja [Veera Ruoho: Juuri näin!] ja teitte 2017 tuon lakialoitteen. Miksi sitä ei ole toteutettu? [Veera Ruoho: Se on voimassa!] — Ei ole. [Veera Ruohon välihuuto] — Ei ole. Ei ole tämä oleskelulupa, mitä minä ajan tässä. Oleskelu ei ole voimassa. Teidän esityksenne 7 c §:stä on eri asia, niin kuin minä sen luin. En nyt viitsi toista kertaa lukea, mutta tarkistakaa nyt faktat ensin ennen kuin väittelette. Te olette täysin väärässä tässä asiassa.

Katsokaa säädös 1164 säädöskokoelmasta 2018. Siellä on se lainmuutos, joka tehtiin. Se ei sisällä tätä oleskelurikosta eli ulkomaalaisrikosta oleskelun perusteella vaan ne muut kohdat, jotka mainitsin: valtionrajarikos, maahantulokiellon rikkominen ja alueloukkaus. Ne säädettiin tiukemman rangaistuksen alle — hyvä niin — mutta oleellisin jäi, eli tämä

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

niiden tuhansien maassa laittomasti olevien, joita elätämme, pääosin nuorien miehien, kohdalo.

Miksi teidän kokoomuslaiset ministerinne, avainministerit, eivät ole toteuttaneet tätä teidän tekemääne lakialoitetta? Se ei ole tältä osin voimassa. Jos te kerran haluatte, että tämä oleskelukin saatetaan voimaan.

Muutenkin teillä oli paljonkin harhaa tuossa puheessanne, mutta jääköön ne nyt kommentoimatta.

19.59 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Jos te luitte minun lakialoitteeni perusteita, niin siinä oli maahantulokiellon rikkomisen sanktion nostamisesta kysymys. [Toimi Kankaanniemi: Ei ole kysymys tulokiellosta, vaan oleskelusta!] Maahantulokiellon rikkomisen sanktion korottamisesta, ja kerroin niistä perusteita. Minulla oli omina perusteina se kaksi vuotta vankeutta, ja yksi vuosi on tullut, ja se on voimassa.

Elikkä nyt, niin kuin minä ymmärsin tästä keskustelusta, edustaja Mäkelän tukemana, tämä 10 000 henkilöähän vain kertoi nykytilan, mutta sitä ei sitten sovellettaisi taannehtivasti ja niin pois päin, vai mikä siellä oli maininta. Mutta minä en näe, mikä tässä lakialoitteessa sitten on ratkaisu näihin maassa laittomasti oleskeleviin henkilöihin. Mikä se teidän kontribuutionne asiaan on, jos ei sitä voi siihen hyödyntää? Tätä minä olen halunnut teiltä saada selville tämän keskustelun aikana, että onnistuuko.

Ja kun puhuttiin ennalta estävästä vaikutuksesta, niin sehän oli siinä hallituksen esityksenä. Ei sitä ole tehty Ruohon ja loppujen poliisikansanedustajien allekirjoitusten perusteella, vaan kyllä se on ihan hallituksen esityksenä tullut, se maahantulokiellon rikkomisen. Mutta yhä edelleenkin minä en ymmärrä sitä, mitä te saatte tällä. Saatteko te oikeasti siihen todelliseen ongelmaan tällä vastausta, jos ei sitä kerta voi hyödyntää käytännössä ollenkaan?

Olikohan minulla jotain muutakin näihin keskusteluihin lisättävää... Mutta tosiaan minä haluan muistuttaa sitä, että olitte hallituksessa silloin itsekin, että yhtä lailla siinä varmasti olisitte voineet käydä keskustelua sisäministeri Orpon kanssa aivan suoraan. Sehän se hallituksen etu on, että hallituksesta käsin voidaan vaikuttaa.

20.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Meistä tässä olevista ei kukaan ole ollut ministerinä, että olisimme ihan sillä lailla pystyneet vaikuttamaan, mutta se siitä.

Mutta mikä on tämän aloitteen oleellinen muutos? Se on se, että sakosta siirrytään sakkoon tai vankeusrangaistukseen, [Veera Ruohon välihuuto] niin kuin tehtiin näitten kolmen muun pykälän osalta. Tämä on se oleellinen muutos. Kun sakkoja ei pystytä näiltä perimään, koska heillä ei ole laillisia tuloja ja rikostulosta ne, jotka laittomasti Suomessa ovat, eivät varmaan mitään maksa, niin silloin ainoa rangaistus, joka tehoaa, on vankeusrangaistus. Oletteko eri mieltä? Tämä on se idea, ja näin pitää tehdä. [Veera Ruoho: Se on sama idea kuin maahantulokiellon rikkomisessa!] — Juuri näin. Se on sama idea. Miksi sitä ei ole tehty näin, että myös laitton oleskelu olisi vankeusrangaistusuhkainen? [Veera Ruoho: Semanttista!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 155/2018 vp

20. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 8.2.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi: